



Kielletty kulttuuri –  
Stop Töhryille –projektin vaikutus  
Helsingin kunnallispolitiikkaan vuosina  
1998–2008.

Turun yliopisto  
Filosofian, poliittisen historian  
ja valtio-opin laitos  
Pro gradu -tutkielma  
Joonas Henriksson  
Helmikuu 2017





Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos

HENRIKSSON, JOONAS: Kielletty kulttuuri – Stop Töhryille –projektin vaikutus Helsingin kunnallispolitiikkaan vuosina 1998–2008.

Pro gradu –tutkielma, 86 s.

Poliittinen historia

Helmikuu 2017

---

Tässä pro gradu –työssä käsitellään Helsingin kaupungin yleisten töiden lautakunnan aloitteesta perustetun Stop Töhryille -projektin vaikutusta Helsingin kunnallispolitiikkaan vuosina 1998–2008. Työssä tarkastellaan, kuinka graffiteihin kohdistuva rikosentorjuntakeino otettiin Helsingissä käyttöön ja selvitetään, mitä seurauksia tällä oli kaupungin aikaisemmin tilaamiin julkisiin graffititeoksiin. Vertailevana arviona työssä tarkastellaan New Yorkissa ja Tukholmassa harjoitettua graffitikontrollia ja -politiikkaa.

Tämä pro gradu –tutkielma on tapaustutkimus. Tutkimusaineistona on käytetty yleisten töiden lautakunnan pöytäkirjoja vuosilta 1998–2008, kaupunginvaltuuston neljän kokouksen pöytäkirjoja ja keskustelupöytäkirjoja vuosilta 1998–2008 sekä kolmea kvalitatiivista teemahaastattelua, joissa on haastateltu Stop Töhryille –projektin entisiä projektipäälliköitä, Mikko Virkamäkeä ja Kauko Haantietä sekä projektin aikaan kunnallispoliitikkona toiminutta Paavo Arhinmäkeä. Varsinaisen tutkimusaineiston ohella on myös tarkasteltu Stop Töhryille -projektin tuottamaa informaatiota ja materiaalia graffiteista sekä muuta aihetta sivuavaa kirjallisuutta.

Graffitikontrolli on laaja kansainvälinen ilmiö, ja Helsingissä Stop Töhryille -projektin myötä harjoitetuissa graffitintorjuntakeinoissa on paljon yhteneväisyyksiä New Yorkin ja Tukholman graffitikontrollin kanssa. Stop Töhryille -projektin käyttämät graffitintorjuntakeinot levisivät, laajan osallistavan toiminnan seurauksena Helsingin ja koko Suomen sisällä.

Stop Töhryille –projekti heijastui voimakkaasti Helsingin kunnallispolitiikkaan. Kaupunginvaltuuston pöytäkirjoista ilmenee, että aiheesta keskusteltiin laajasti. Projektin edetessä kaupunginvaltuutettujen asenteet graffiteihin liittyviä aloitteita kohtaan muuttuivat torjuvimiksi. Stop Töhryille –projekti päättyi vuonna 2008.

Asiasanat: Stop Töhryille –projekti, rikottujen ikkunoiden teoria, nollatoleranssi, graffiti, graffitikontrolli, Helsingin kunnallispolitiikka.

## SISÄLLYSLUETTELO

|  |    |
|--|----|
| 1. JOHDANTO .....  | 1  |
| 2. Tutkimuskysymykset, menetelmät ja aineistot .....   | 3  |
| 3. AIHETTA SIVUAVA TUTKIMUS .....  | 6  |
| 4. Helsingin kaupungin päätöksentekoprosessista .....  | 8  |
| 5. Graffitikulttuurin lyhyt historia .....   | 12 |
| 5.1 New Yorkin graffitikulttuurin lyhyt historia .....   | 13 |
| 5.2 Tukholman graffitikulttuurin lyhyt historia .....  | 14 |
| 5.3 Helsingin graffitikulttuurin lyhyt historia .....  | 15 |
| 6. Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian historiallinen tausta .....   | 17 |
| 6.1 Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian poliittinen viitekehys .....   | 21 |
| 6.2 Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian soveltaminen Suomessa .....  | 22 |
| 7. GRAFFITIKONTROLI .....  | 25 |
| 7.1 New Yorkin graffitikontrolli .....   | 25 |
| 7.2 Tukholman graffitikontrolli .....  | 29 |
| 7.3 Helsingin graffitikontrolli .....  | 34 |
| 7.4 Tukholman nollatoleranssin ja New Yorkin graffitienvastaisen kampanjan yhtäläisyydet<br>Helsingin Stop Töhrville -projektin kanssa ..... | 42 |
| 8. VALTUUSTOKÄSITTELYT .....   | 46 |
| 8.1 Kulosaaren meluvallin ensimmäinen valtuustokäsittely .....   | 46 |
| 8.2 Kulosaaren meluvallin toinen valtuustokäsittely .....  | 53 |
| 8.3 Valtuustokäsittely luvallisen graffitaidan sijoittamisesta Helsinkiin ja Malminkartanon<br>graffititeoksen kohtalo .....                 | 59 |
| 9. NOLLATOLERANSSIN LOPPU .....  | 69 |
| 9.1 Stop Töhrville –projektin kymmenvuotisseminaari .....  | 69 |
| 9.2 Yleisten töiden lautakunnan lausunto .....   | 71 |
| 9.3 Viimeinen Stop Töhrville –projektia koskeva valtuustokäsittely .....   | 74 |
| 10. Äänestyskäyttämisen muutokset kaupunginvaltuustossa .....  | 76 |
| 11. Kansainväliset vaikutteet Stop Töhrville -projektissa .....  | 78 |
| 12. YHTEENVETO .....   | 82 |
| LOPPUSANAT .....   | 84 |
| Työssä käytetyt termit ja lyhenteet .....  | 87 |
| LÄHDELUETTELO .....  | 88 |

## **1. JOHDANTO**

Tutkin pro gradu –työssäni graffitien vastaisen Stop Töhryille -projektin vaikutusta Helsingin kunnallispolitiikkaan. Helsingin kaupungin yleisten töiden lautakunnan aloitteesta perustettu<sup>1</sup>, rakennusviraston alainen projekti alkoi vuonna 1998 ja päättyi vuonna 2008. Projektin tavoitteena oli vähentää graffitien määrä kymmenesosaan vuoden 1998 tasosta<sup>2</sup>.

Kartoitan työssäni, miten eri puolueet ovat suhtautuneet graffiteihin keskustelupöytäkirjojen, äänestyskäyttäytymisen ja kaupunginvaltuuston aloitteiden kautta. Tarkastelen myös, miten uusi graffitien vastainen rikosentorjuntakeino otettiin Helsingissä käyttöön sekä analysoin sen aiheuttamaa keskustelua kaupunginvaltuustossa. Vertailevana arviona tarkastelen Tukholman ja New Yorkin graffitikontrollia ja -politiikkaa.

Olen käyttänyt työssäni tutkimusaineistona yleisten töiden lautakunnan pöytäkirjoja, kaupunginvaltuuston pöytäkirjoja- ja keskustelupöytäkirjoja sekä Stop Töhryille –projektin tuottamaa informaatiota ja materiaalia graffiteista. Olen myös haastatellut työni tiimoilta Stop Töhryille –projektin entisiä projektipäälliköitä, Mikko Virkamäkeä ja Kauko Haantietä sekä projektin aikaan kaupunginvaltuutettuna toiminutta Paavo Arhinmäkeä, joka tuli tunnetuksi

---

<sup>1</sup> YTL, esityslista TP/1, 24.9.1998, 25. Lausunto kaupunginhallitukselle Helsingin poliisipiirin neuvottelukunnan kannanottoon ilkkivaltaisen yleisten paikkojen sotkemisen ehkäisemisestä.

<sup>2</sup> YTL, esityslista TP/1, 30.3.2000, 11. Lausunto kaupunginhallitukselle kaupunginvaltuuston 15.9.1999 järjestys säännön käsittelyn yhteydessä Veikko Vermilän tekemään ponsiesitykseen Stop Töhryille –projektin jatkamisesta. Kaupunginvaltuusto antoi tukensa äänin 78-0.

projektin kritisoijana kaupunginvaltuustossa. Työni tueksi olen myös tutustunut graffitikulttuuria käsittelevään kirjallisuuteen sekä tutkimukseen.

Pro gradu -tutkielman laajuudesta johtuen on mahdotonta käydä syvällisemmin läpi kaikista aloitteista syntynyttä keskustelua, joten olen tarkastellut käytettyjä puheenvuoroja ja äänestyskäyttäytymistä neljän esimerkkitapauksen avulla. Käsittämäni tapaukset ovat vuosina 2001, 2002, 2004 ja 2008 kaupunginvaltuustossa käytyjä keskusteluja koskien graffiteja ja graffitikulttuurin kontrollointikeinoja. Valitsin nämä neljä esimerkkitapausta siksi, että ne nousivat merkittävyytensä johdosta esille tutkimusaineistostani.

Stop Töhrylle -projekti oli moniulotteinen hanke, joka vaikutti monella tasolla, muun muassa kaupunkikuvallisesti ja poliittisesti. Kyseessä ei siis ollut ainoastaan seinien siivoaminen graffiteista. Projekti onkin herättänyt tutkimuksellisesti poikkitieteellistä kiinnostusta, niin sosiologisista, kriminologisista, valtiotieteellisistä kuin taiteellistakin lähtökohdista.

Helsingin Stop Töhrylle -projekti ei kuitenkaan ollut vain yksittäinen projekti, vaan se linkittyi vahvasti samanaikaiseen kansainväliseen ilmiöön. Täten vertailen työssäni myös sitä, kuinka kansainväliset vaikutteet heijastuivat projektin toimintaan Helsingissä.

Tutkin työssäni Stop Töhrylle -projektin vaikutusta Helsingin kunnallispolitiikkaan, sillä olen kiinnostunut siitä, kuinka projekti onnistui saamaan näkökulmansa niin laajalti esille mediassa ja kaupunginvaltuustossa. Projekti onnistui luomaan tilanteen, jossa katutaiteeseen ja graffiteihin liitettiin negatiivisia piirteitä, ja vaihtoehtoiset näkemykset jäivät mediassa ja keskusteluissa varjoon.

Taustoittaakseni aihetta, esittelen työssäni myös kansainvälistä graffitikulttuurin historiaa sekä graffiti-ilmiön hillitsemiseen käytettyjä keinoja, sillä Suomessa käytetyt keinot eivät eronneet merkittävästi kansainvälisistä esikuvistaan. Sekä graffitikulttuuri että sen yhteiskunnalliset vastareaktiot saivat alkunsa New Yorkista, josta ne myöhemmin levisivät maailman laajuisiksi ilmiöiksi. New Yorkin lisäksi esittelen työssäni Tukholman graffitien vastaista kampanjaa ja vertailen New Yorkin ja Tukholman graffitikontrollia ja -politiikkaa Stop Töhrylle -projektiin.

Graffitikulttuuri levisi globaalisti populaarikulttuurin mukana, kuten myös graffitin vastareaktiot. Toisin kuin alakulttuurit, yhteiskunnalliset vastareaktiot vaativat yleensä yhteiskunnallisen hyväksynnän ennen kuin niiden käytännöt tulevat näkyviksi, eli tässä tapauksessa graffitikulttuurin tuli saavuttaa riittävä yhteiskunnallinen vastustus ennen kuin viranomaiset puuttuivat ilmiöön.

Helsingissä voimakkain graffitin vastareaktio on tutkimusaineistoni perusteella jäljitettävissä Helsingin kaupunginvaltuuston alaiseen yleisten töiden lautakuntaan, jonka kautta rikottujen ikkunoiden teoriana ja nollatoleranssin nimellä tunnettua graffitien vastareaktiota harjoitettiin Helsingissä.

*Työssä käytetyt termit ja lyhenteet on selitetty työn lopussa sivulla 87.*

## **2.TUTKIMUSKYSYMYKSET, MENETELMÄT JA AINEISTOT**

Pro gradu -työni on tapaustutkimus, jossa tarkastellaan Stop Töhryille -projektin vaikutusta kunnalliseen päätöksentekoon Helsingissä, vuosina 1998–2008. Tutkimusaineistoni olen käyttänyt yleisten töiden lautakunnan pöytäkirjoja vuosilta 1998–2008, kaupunginvaltuuston neljän kokouksen (28.11.2001, 12.6.2002, 26.5.2004 ja 26.11.2008) pöytäkirjoja ja keskustelupöytäkirjoja, kolmea laatimaani teemahaastattelua (2.5.2016 ja 3.5.2016) sekä Stop Töhryille -projektin tuottamaa informaatiota ja materiaalia graffiteista vuosilta 1998–2008.

Pro gradu -työssäni vastaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1.) Miten Stop Töhryille -projektin vaikutus näkyi Helsingin kunnallispoliittiseen päätöksentekoon vuosina 2001–2008?
- 2.) Miten eri puolueet ovat suhtautuneet graffiteihin?
- 3.) Mitä yhteneväisyyksiä Helsingin Stop Töhryille -projektilla oli Tukholmassa ja New Yorkissa harjoitetun graffitikontrollin ja -politiikan kanssa?

#### 4.) Miten graffitien vastainen rikoksentorjuntakeino otettiin Helsingissä käyttöön ja kuinka tätä harjoitettiin?

Työssäni olen käyttänyt primäärilähteiden lisäksi tiedonkeruumuotona kvalitatiivista eli laadullista haastattelua. Tutkimushaastattelut suoritettiin teemahaastatteluina; laadin työni tiimoilta kolme tutkimushaastattelua. Valitsin haastateltavikseni henkilöitä, joilla on mielestäni ollut merkittävä vaikutus Stop Töhrylle –projektiin.

Haastattelin 3.5.2016 Paavo Arhinmäkeä, joka toimi projektin aikana Helsingin kunnallispoliitikkona, ja tutkimuksessa käytetyt esimerkkitaupaukset pohjautuvat hänen aloitteisiinsa. Kauko Haantietä haastattelin 2.5.2016 ja Mikko Virkamäkeä 3.5.2016. Heistä molemmat toimivat aikanaan Stop Töhrylle –projektin projektipäällikköinä, joten he olivat päässeet tarkastelemaan projektia lähietäisyydeltä ja olivat siksi kiinnostavia haastateltavia työni tiimoilta. Virkamäki ja Haantie suhtautuivat Stop Töhrylle –projektiin positiivisesti, kun taas Arhinmäki edustaa tässä tutkimuksessa kriittistä suhtautumista projektiin.

Asianosaisten haastattelut tuottivat tässä kvalitatiivisessa tutkimuksessani lisätietoa tekijöiden motiiveista ja arvoista. Pelkästään asiakirjojen perusteella on mahdotonta ymmärtää eri toimijoiden motiiveja tekojen takana, joten oli tärkeää haastatella heitä.<sup>3</sup>

Haastattelin Kauko Haantietä ja Paavo Arhinmäkeä heidän työpaikoillaan. Mikko Virkamäen haastattelun suoritin puhelinhaastatteluna. Haastatteluiden kestot vaihtelivat puolesta tunnista puoleentoista tuntiin. Haastatteluiden avulla sain tutkimuskohteestani monipuolisemman kuvan. Stop Töhrylle –projekti herätti

---

<sup>3</sup> Hirsijärvi, Hurme 2008, 11. Sirkka Hirsijärvi ja Helena Hurme ovat Tutkimushaastattelu –teoksessaan luonnehtineet haastattelun tarvetta seuraavasti: ”Kun haluamme kuulla ihmisten mielipiteitä, kerätä tietoa, käsityksiä ja uskomuksia tai kun haluamme ymmärtää, miksi ihmiset toimivat havaitsemallamme tavalla tai miten he arvottavat tapahtumia, on luonnollista keskustella heidän kanssaan.”



aikanaan voimakasta vastakkainasettelua<sup>4</sup>, minkä johdosta oli tärkeää haastatella tutkimuksen sallimissa rajoissa sekä projektia puoltavia että kritisoivia henkilöitä.

Tehdyt haastattelut voidaan luokitella strukturoimattoman haastattelun piiriin. Haastattelun avulla on mahdollista päästä lähemmäksi haastateltavien henkilöiden kokemuksia ja motiiveja. Strukturoimatonta haastattelua voidaan luonnehtia enemmän keskustelunomaiseksi haastatteluksi, jossa käytetään avoimia kysymyksiä, jolloin haastattelijan päätehtävänä on syventää haastattelun vastauksia ja rakentaa haastattelun jatko niiden varaan.<sup>5</sup> Aihepiiri laatimilleni kysymyksille oli yhteinen, mutta kysymykset vaihtelivat luonnollisesti haastateltavan mukaan ja kysymykset koskivat haastateltavan toimia liittyen projektiin. Nauhoitin tekemäni haastattelut.

Kvalitatiivinen tutkimus voidaan kuvata pelkistään tutkimusaineiston ja -analyysin ei-numeraaliseksi kuvaustavaksi<sup>6</sup>. Merkityksellistä tässä laadullisessa tutkimusaineistossani ei ole tilastollisten tutkimusten tavoin tarkasteltujen tapausten määrä, vaan laatu eli tutkimuskysymysteni näkökulmasta mielekkäät tapaukset sekä niiden kiinnostavuus.<sup>7</sup> Aineiston tapausmäärä on rajattu neljään siksi, että valitut esimerkkitapaukset nousivat selkeästi merkittävyytensä johdosta esille laajemmasta tutkimusaineistostani. Kolmessa esimerkkitapauksessa oli kyse Helsingin kaupungin aikaisemmin tilaamien taideteosten poistamisesta ja neljännessä esimerkkitapauksessa käsitellään Stop Töhrylle -projektin päättymistä. Esimerkkitapausten kautta on mahdollista tarkastella Helsingin kaupungissa harjoitetun politiikan muuttumista.

Tutkimusaineistoni avulla pyrin hahmottamaan tutkimuskysymykseni yhteiskunnallisessa kontekstissaan sekä muodostamaan siitä kokonaiskäsityksen ja esittämään sen avulla tämän esimerkkitapauksena muista vastaavista tapauksista.

---

<sup>4</sup> Voimakas vastakkainasettelu ilmeni kriittisinä mielenosoituksina projektia vastaan Helsingin kaduilla sekä käydyssä julkisessa keskustelussa eri medioissa ja kaupunginvaltuustossa.

<sup>5</sup> Hirsijärvi, Hurme 2008, 45.

<sup>6</sup> Uusitalo 1991, 79.

<sup>7</sup> Eskola ja Suonranta 1998, 65–66.

Käytin työni analyysimetodin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia eli kvalitatiivisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmää, jonka avulla tarkastelin asioiden merkityksiä ja seurauksia sekä asioiden keskinäisiä riippuvuussuhteita. Analyysin avulla toin esille tutkimusaineiston eroavaisuudet ja samankaltaisuudet. Analyysini päättelyn logiikka on induktiivinen eli aineistolähtöinen.

### **3. AIHETTA SIVUAVA TUTKIMUS**

Kansainvälisesti graffiteja on tutkittu paljon eikä tässä pro gradu -työssä ole, kysymyksen asettelusta johtuen, mahdollista paneutua kuin pintapuolisesti kansainväliseen tutkimukseen. Graffitin ja graffitikontrollin historiaa koskevassa osiossa olen kuitenkin käyttänyt lähteinäni kansainvälisiä julkaisuja. Stop Töhryille -projektiin liittyen olen hyödyntänyt suomalaista tutkimusta aiheesta.

Stop Töhryille -projektia on aikaisemmin tutkittu kolmen pro gradu -tutkielman verran. Liisa Mäkinen on pro gradu -työssään *Julkisen tilan kontrollin ulottuvuuksia. Tapaustutkimus Stop Töhryille -projektista* tutkinut tapaustutkimuksen keinoin tilan kontrollointia Stop Töhryille -projektin muodossa. Tutkimuksessaan hän on käyttänyt lähteinä myös yleisten töiden lautakunnan asiakirjoja. Mäkinen osoittaa tutkimuksessaan Stop Töhryille -projektin perustuneen ideologisesti nollatoleranssijatteluun käyttäen Jock Youngin kuuden avainkomponentin metodia ja projektiin liittyvien henkilöiden haastatteluja.

Anni Tammisto on pro gradu -työssään *Töhry- vai taidepolitiikka?* tutkinut diskurssiteoriaa käyttäen graffitin artikulaatiota suhteessa kaupunkitilaan. Primäärilähteinä hän on käyttänyt Helsingin Sanomien uutisointia vuosilta 1995–2010.

Petri Syrjänen on pro gradu -työssään *Graffiti ei ole taidetta, se on rikos – graffitikonfliktin yhteiskunnallisia määreitä* tutkinut graffitin tekemisen motiivien merkityksiä käyttäen aineistona Internetin keskusteluryhmiä.

Katja Jokiniemi on pro gradu -työssään *Belgradin graffitien sanalliset viestit* tutkinut, millaisia viestejä belgradilaiset graffitit välittävät ja sekä toisaalta, millaisia

tulkintoja niiden perusteella voidaan yhteiskunnasta tehdä. Tutkimuksen näkökulma on kielitieteellinen.

Pauli Komonen on haastatteluihin perustuen tutkinut graffitimaalareita pro gradu -työssään *Graffitimaalarin vaiheet alakulttuurissa ja toiminnan luonne*. Tutkimuksen fokuksena on graffitimaalarin elinkaari alakulttuurin parissa.

Akateemisten tutkielmien lisäksi Stop Töhryille -projektia on käsitelty Mikael Brunilan, Kukka Rannan ja Eetu Virenin pamfletissa, *Muutaman töhryn tähden*. Pamfletissa käsitellään myös julkisen tilan yksityistämistä.

Anne Isomursu on vuonna 1998 julkaissut *Helsinki Graffiti* -teoksen, joka pohjautuu hänen pro gradu -työhönsä. Isomursun teos käsittelee helsinkiläistä graffitia ennen nollatoleranssin aikakautta ja on edelleenkin yksi keskeisin suomalaista graffitia käsittelevä teos.

Uudempaa tutkimusta suomalaisesta graffitista edustaa Helsingin kaupungin tilastokeskuksen julkaisema, Mika Helinin tutkimus luvallisesta graffitista Helsingissä. Tutkimuksen pääpainona on Stop Töhryille -projektin jälkeinen aika, mutta se sivuaa osittain myös vuosia 1998-2008.

Suomessa on ilmestynyt kaksi väitöskirjaa liittyen graffiteihin. Piritta Malinen on kuvataiteen väitöskirjassaan, *Kannu vie - kohti taidetta? Graffitikokemus sekä graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutus*, tutkinut graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutusta. Jonna Tolonen on keskittynyt väitöskirjassaan, *Madridin katujen kasvot – laiton graffiti osana Espanjan 15M-protesteja*, analysoimaan graffitien vaikutusta Espanjan 15M-protesteihin.

Ruotsissa Jacob Kimwall on väitöskirjassaan, *THE G-WORD: virtuosity and violation, negotiating and transforming graffiti*, analysoinut Tukholman nollatoleranssipolitiikkaa sekä problematisoinut kaksijakoista graffitin puolustajien ja vastustajien graffitin määritelmää. Kimwallin näkemyksen mukaan vastustajien ja kannattajien käymän määrittelyn seurauksena graffitin määritelmä on yksinkertaistava. Kimwall kytkee graffitit maailmanpolitiikkaan tutkimalla Berliinin muurin graffiteihin liitettyjä mielikuvia.

Staffan Jacobson on väitöskirjassaan, *Den spraymålade bilden. Graffitimåleriet som bildform, konströrelse och läroprocess*, esitellyt ruotsalaista graffitikulttuuria, graffitin harrastajien yhteiskunnallista taustaa sekä graffititaiteen kehittymistä Ruotsissa. Jacobson on työssään analysoinut myös graffitin estämiskeinoja.

Kolbjörn Guwallius on tutkinut teoksessaan, *Grip till varje pris*, yksityisen vartiointiliikkeen suosimia metodeja graffitimaalareiden kiinniottamiseksi Tukholman nollatoleranssin (Operation Trygghet) aikana. Operaation aikana vartiointiliikettä syytettiin lakien rikkomisesta valvonnan yhteydessä.

Oma tutkimukseni käsittelee graffitikulttuuria, mutta näkökulma aiheeseen on graffitikulttuurin ja kunnallisen rikosentorjunnan välinen suhde. Näkökulmakseni olen valinnut Stop Töhrylle –projektin vaikutuksen Helsingin kunnallispolitiikkaan. Työssäni olen halunnut selvittää, minkälainen vaikutus yksittäisellä projektilla voi olla kunnalliseen päätöksentekoon. Tarkastelen tätä tutkimuskysymystä kaupunginvaltuuston äänestyskäyttäytymisen muutosten kautta ja lisäksi vertailen kaupunginvaltuuston kokous- ja keskustelupöytäkirjojen avulla käytettyä retoriikkaa.

#### **4. HELSINGIN KAUPUNGIN PÄÄTÖKSENTEKOPROSESSISTA**

Helsingin kaupungissa ylintä päätäntävaltaa edustaa kunnallisvaaleilla joka neljäs vuosi valittava kaupunginvaltuusto. Valtuusto koostuu 85 jäsenestä sekä heidän henkilökohtaisista varavaltuutetuistaan. Kahden kolmasosan valtuutetuista on oltava kokouksessa edustettuna, jotta kokous on päätösvaltainen.<sup>8</sup>

Kaupungin päätöksentekoprosessia voidaan kuvata pelkistetysti oheisen kaavion (kaavio 1) esittämällä tavalla. Asian tultua vireille se voidaan, asian luonteesta riippuen, viedä täytäntöönpanoon, joko suoraan viranhaltijapäätöksen avulla tai

---

<sup>8</sup> Helsingin kaupunginvaltuusto, Helsingin kaupungin Internet-sivut.  
<<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/paatoksenteke/kaupunginvaltuusto/>>  
[sivu luettu 6.9.2016.]

sitten se voidaan tuoda päätöksentekoon pidemmän käsittelyprosessin kautta. Asiaa voidaan käsitellä kaupungin erilaisissa lauta- ja johtokunnissa, minkä jälkeen ne voidaan, jälleen asian luonteesta riippuen, viedä joko suoraan täytäntöönpanoon tai käsittelyyn kaupungin hallituksessa tai käsittelyyn kaupunginhallituksen jaostoissa ja sieltä joko suoraan täytäntöönpanoon tai käsittelyyn kaupunginvaltuustossa. Kaupunginvaltuusto edustaa kaupungin ylintä päätäntävaltaa.<sup>9</sup>

Yleisten töiden lautakunta on luottamuselin, jonka jäsenet kaupunginvaltuusto valitsee neljäksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunta ohjaa ja valvoo rakennusviraston toimintaa.<sup>10</sup>

Helsingin kaupunginhallitus koostuu 15 jäsenestä, jotka kaupunginvaltuusto valitsee kahden vuoden kaudeksi. Kaupunginhallituksen tehtäviin kuuluu kaupungin hallinnon johtaminen, kaupunginvaltuustossa käsiteltävien asioiden valmistelu, valtuuston päätösten toimeenpano sekä kaupunginvaltuuston päätösten lainmukaisuuden valvonta.<sup>11</sup>

Tässä pro gradu -työssä käsitellään kaupungin päätöksentekoprosessiin osallistuvista tahoista lähinnä yleisten töiden lautakuntaa, kaupunginhallitusta sekä kaupunginvaltuustoa. Edellä mainittuja tahoja käsitellään pääasiallisesti vuosina 1998–2008 graffiteista ja graffitikontrollista käydyn keskustelun kautta.

Stop töhryille -projektin aikana paikkaluvultaan suurimmat puolueet Helsingin kaupunginvaltuustossa olivat Kansallinen Kokoomus, Vihreä Liitto ja Suomen Sosialidemokraattinen Puolue. Kansallisella Kokoomuksella on ollut koko projektin ajan eniten paikkoja kaupunginvaltuustossa, kun taas Vihreä Liitto ja

---

<sup>9</sup> Helsingin kaupunginvaltuusto, Helsingin kaupungin Internet-sivut.

<<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/paatoksenteko/kaupunginvaltuusto/>>  
[sivu luettu 6.9.2016.]

<sup>10</sup> Yleisten töiden lautakunta, Helsingin kaupungin internet-sivut.

<<http://www.hel.fi/www/hkr/fi/paatoksenteko/>> [sivu luettu 28.12.2016.]

<sup>11</sup> Helsingin kaupunginhallitus, Helsingin kaupungin internet-sivut.

<<http://www.hel.fi/www/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/paatoksenteko/kaupunginhallitus/>> [sivu luettu 28.12.2016.]



Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue ovat vuorotelleet valtuustossa toiseksi suurimman paikkamäärän omaavana puolueena. Oheisessa kaaviossa (taulukko 1) on eritelty kaupunginvaltuuston puoluejakaumaa vuosina 1996–2012 tarkemmin.

Kaavio 1  
Helsingin kaupunginvaltuusto



Helsingin kaupungin päätöksentekokaaviota mukaillen

Taulukko 1

**KAUPUNGIN VALTUUSTON PUOLUEJAKAUMA VUOSINA 2000–2008:**

Kaupunginvaltuutettujen lukumäärä puoluekohtaisesti jaoteltuna, valtuutettujen kokonaislukumäärä on 85.

| Puolue                                 | Kausi<br>1996–2000 | Kausi<br>2000–2004 | Kausi<br>2004–2008 | Kausi<br>2008–2012 |
|--|--------------------|--------------------|--------------------|--------------------|
| Kansallinen Kokoomus                   | 24                 | 25                 | 25                 | 26                 |
| Vihreä liitto                          | 16                 | 21                 | 17                 | 21                 |
| Suomen Sosialidemokraattinen<br>Puolue | 21                 | 18                 | 21                 | 16                 |
| Vasemmistoliitto                       | 6                  | 7                  | 8                  | 7                  |
| Perussuomalaiset                       | 0                  | 0                  | 1                  | 4                  |
| Suomen ruotsalainen kansanpuolue       | 8                  | 6                  | 6                  | 5                  |
| Suomen Keskusta                        | 3                  | 4                  | 4                  | 3                  |
| Kristillisdemokraatit                  | 2                  | 3                  | 2                  | 2                  |
| Suomen Kommunistinen puolue            | 0                  | 0                  | 1                  | 1                  |
| Sitoutumattomattomat                   | 1                  | 1                  | 0                  | 0                  |
| Nuorsuomalainen Puolue                 | 4                  | 0                  | 0                  | 0                  |

## 5. GRAFFITIKULTTUURIN LYHYT HISTORIA

Ihmisillä on ollut kautta aikojen tapana jättää merkki olemassaolostaan. Ne, joilla on valtaa ja rahaa voivat rakentaa patsaita ja pilvenpiirtäjiä, mutta enemmistö joutuu vallan sekä taloudellisten resurssien puutteen vuoksi tyytymään vaatimattomampien merkkien jättämiseen ympäristöönsä. Itsestään jäljen jättäminen eri keinoja käyttäen ympäristöön on yksi näistä vaatimattomammista tavoista. Ihmiset ovat jättäneet itsestään merkkejä ympäristöön jo ennen kirjoitustaidon keksimistä, jolloin tämä tapahtui luolamaalauksen muodossa.

Eurooppalaisena esimerkkinä varhaisesta seinäkirjoittelusta, toimii muun muassa Pompeijin kaupungin raunioissa nähtävissä olevat seinäkirjoitukset kahden tuhannen vuoden takaa.<sup>12</sup> Esimerkkeinä seinäkirjoitusten valjastamisesta poliittisten päämäärien käyttöön toimivat muun muassa Pariisin opiskelijamellakoiden aikana vuonna 1968 tehdyt seinäkirjoitukset<sup>13</sup> sekä 1960-luvulla Yhdysvaltojen kansalaisoikeusliikkeen seinäkirjoitukset ja iskulauseet, jotka toivat esille poliittisia sekä sosiaalisia näkökulmia. Pohjoismaissa ensimmäinen maininta seiniin kirjoittamisesta esiintyy uutislehdessä Vestmanlands Läns Tidning vuodelta 1891, jossa nimimerkki talonmistaja (Husegare) vaatii poliisia puuttumaan murrosikäisten seiniin kirjoitteluun.<sup>14</sup>

On myös olemassa tapauksia, joissa valtiolta on antanut hyväksyntänsä mielipiteiden visuaaliseen ilmaisemiseen julkisessa katutilassa; graffiteiksi voidaan nimittäin laskea myös Kiinan kansantasavallassa erityisesti kulttuurivallankumouksen aikaan, vuosina 1966–1976 sekä yleisesti puhemies Mao Zedongin hallintokaudella vuosina 1949–1976, yleisesti käytössä olleet julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin tehdyt seinämaalaukset ja liisteröitävät julisteet (dazibao 大字报). Niiden avulla välitettiin erityisesti poliittisia ja yhteiskunnallisia viestejä sekä tuettiin meneillään olevia kampanjoita. Seinämaalauksilla oli myös esteettinen

---

<sup>12</sup> Kimwall 2014, 109.

<sup>13</sup> Jokinen 1989, 206.

<sup>14</sup> Kimwall 2014, 109.

rooli, sillä niiden tekijöiksi valittiin henkilöitä, jotka olivat taitavia kalligrafiassa.<sup>15</sup> Seinämaalauksia ja liisteröityjä papereita seinällä suojasi määräys, jonka mukaan tekstejä ei saanut poistaa.<sup>16</sup> Kiinan kansantasavallan katutaide on kuitenkin jäänyt vähälle huomiolle graffitin historiassa.

### **5.1 New Yorkin graffitikulttuurin lyhyt historia**

Modernilla graffitilla tarkoitetaan kuitenkin yleisesti Yhdysvaltojen suurkaupungeissa, erityisesti itärannikon New Yorkissa ja Philadelphiassa, 1960- ja 1970-luvuilla kehittynyttä taidesuuntausta, jossa pääpaino oli taiteen tekemisessä julkiseen tilaan. Taidesuuntauksen katsotaan alkaneen, kun nuoriso ryhtyi kirjoittamaan nimimerkkejään eli tageja lähiympäristönsä julkisiin tiloihin.<sup>17</sup> Tagien kirjoittajien määrän lisääntyessä kirjoittajille syntyi tarve erottua muista, minkä seurauksena syntyi monimutkaisempia ja monivärisiä maalauksia eli graffiteja, kuten ne tänä päivänä usein mielletään.<sup>18</sup> Eri suurkaupungeissa vaikuttivat omat, toisistaan visuaalisesti eroavat graffitikulttuurinsa. Suomeen 1980-luvulla levinnyt graffitimaalaukuskulttuuri kuuluu newyorkilaiseen suuntaukseen, jolle ovat ominaisia tiukat esteettiset muotovaatimukset.<sup>19</sup> Jotta voisi ymmärtää suomalaista graffiti-ilmiötä, onkin tarpeen avata New Yorkin graffitikulttuurin historiaa.

Ensimmäisenä tunnettuna modernina graffitintekijänä pidetään newyorkilaista Demetriusta eli nimimerkkiä TAKI 183, joka aloitti nimensä kirjoittamisen vuonna 1969. Nimimerkki TAKI 183 nimi tuli tekijän lempinimestä ja luku 183 tarkoitti katuja, jolla tekijä asui. Hän ei ollut ensimmäinen, joka harrasti oman nimensä kirjoittamista New Yorkissa, mutta hänestä tuli tunnetuin, johtuen New York Times -lehden artikkelista, jonka seurauksena graffitit tulivat laajemmin tunnetuksi New Yorkissa. Alustanaan tekijät ryhtyivät käyttämään katujen julkista tilaa, josta

---

<sup>15</sup> Valjakka 2012. <<http://tahiti.fi/01-2012/tieteelliset-artikkelit/kiinalaisen-urbanin-taiteen-kulttuurisidonnaisuus/>> [sivu luettu 24.9.2016]

<sup>16</sup> Xing 2004, 76

<sup>17</sup> Ganz 2004, 8–9, Isomursu, Jääskeläinen 1998, 14, Kimvall 2010, 97.

<sup>18</sup> Isomursu, Jääskeläinen 1998, 15–16.

<sup>19</sup> Helin 2014, 12–15, Austin 2002, 41.

spraymaaleilla ja huopakynillä laaditut graffitit levisivät joukkoliikennevälineisiin 1970-luvun aikana.<sup>20</sup>

Graffiteista syntyi symboli urbaaneille ongelmille: huume- ja alkoholiriippuvuus, koulupudokkaat, työttömyys, katujengit ja rikollisuus.<sup>21</sup> Ensimmäisen polven graffitintekijät kirjoittivat nimimerkkejään eli tagejaan omalla asuinalueellaan. Toisen polven graffitintekijöiksi kutsutaan heitä, jotka siirtyivät omilta asuinalueiltaan toisille alueille levittämään tagejaan.<sup>22</sup>

Tagien rinnalle kehittyivät moniväriset graffitit 1970-luvun alussa, jolloin graffitintekijät siirtyivät kirjoittamaan nimeänsä metrovaunujen sisäpinnoilta myös ulkopintoihin. Nimen kirjoittamiseen metrovaunun ulkopintaan ei enää liittynyt pelkästään nimen kirjoittaminen, vaan nimen kirjoittaminen tyylieltyillä kirjaimilla, jotka kehittyivät visuaalisesti monipuolisemmaksi ja tyyliksi, jota nykyään kutsutaan graffitiksi. New Yorkin graffitikulttuurin sisällä syntyi lukuisia kaupunginosien omia tyylejä, jotka levisivät populaarikulttuurin mukana globaalisti. 1970-luvun puolivälissä New Yorkissa on arvioitu olleen noin 10 000 graffitintekijää.<sup>23</sup>

## **5.2 Tukholman graffitikulttuurin lyhyt historia**

Tutkijoiden mukaan modernin graffitin katsotaan alkaneen Tukholmassa vuonna 1984 amerikkalaisen populäärikulttuurin oheistuotteena. Ruotsissa esitettiin Beat Street -elokuva ja newyorkilaista graffitikulttuuria käsittelevä Style Wars -dokumentti sekä julkistettiin Subway Art -kirja.<sup>24</sup> Ruotsalaisen graffitikulttuurin kehittymisen yhtenä tekijänä vaikutti myös sosiaalitoimen ja Tukholman joukkoliikenteen yhteistyöprojekti, jonka avulla lakkautetussa koulussa saattoi valvotuissa olosuhteissa harrastaa graffititaidetta<sup>25</sup>. Amerikkalaiseen tapaan myös Tukholmassa ilmestyi graffiteja kaduille ja juniin. Jo 1980-luvulla Tukholmassa

---

<sup>20</sup> Austin 2002, 47–49, 55.

<sup>21</sup> Austin 2002, 34.

<sup>22</sup> Austin 2002, 46.

<sup>23</sup> Austin 2002, 56–59.

<sup>24</sup> Jacobson 1996, 169, Kimvall 2014, 109.

<sup>25</sup> Jacobson 1990, 31.



käytiin kuitenkin poliittista debattia liittyen graffititaiteeseen yleisellä tasolla; onko graffiti taidemuoto vai onko se vain ilkeävaltaa?<sup>26</sup>

Tukholmalaisen graffitikulttuurin koko konsepti, terminologia ja muotokieli kopioitiin New Yorkista. Samaan tapaan graffitikulttuuri levisi myös muihin Pohjoismaihin. Helsingin graffitikulttuurin kannalta Tukholman graffitikulttuuri on kiinnostava lähinnä graffitikontrollin näkökulmasta, sillä Helsinki otti vaikutteita Tukholman graffitikontrollista<sup>27</sup>.

### ***5.3 Helsingin graffitikulttuurin lyhyt historia***

Ensimmäiset graffitit Helsingissä olivat 1960- ja 1970-lukujen politisoituneen ilmapiirin tuottamia. Yksi tunnetuimmista graffiteista oli Temppelinaukion kirkkoon kristittyjen nuorten ja teologian ylioppilaiden maalaama kriittinen Biafra-teksti. Vasemmisto puolestaan käytti iskulausegraffiteja keinonaan tuoda esille omaa näkemystään julkisilla paikoilla ”työtä ja leipää” -julistuksilla. Poliittisten graffitien lisäksi julkisessa tilassa näkyivät musiikkiin liittyvät graffitit: punkrockin ja rockabillyn kuuntelijoiden tekeminä.<sup>28</sup>

Suomeen nykyisenkaltaiset graffitit levisivät vuonna 1984 hip hop -kulttuurin mukana.<sup>29</sup> Suuri vaikutus graffitien leviämiseen Suomessa oli populaarikulttuuri; televisiossa esitettiin Mikael Wahlforsin dokumentti New Yorkin katutaiteesta ja elokuvateattereissa esitettiin hip hop -kulttuuriin kuuluvia elokuvia: Flashdance, Beat Street ja Breakdance. Hip hop -kulttuurin tunnetuimpia muotoja ovat rap-musiikki, breakdance ja graffitit. Ensimmäisten Helsingissä tehtyjen graffitien vaikutteet olivatkin elokuvista saatuja, sillä graffiteihin keskittyviä kirjoja ei vielä ollut Suomesta saatavilla.<sup>30</sup>

---

<sup>26</sup> Jacobson 1990, 31.

<sup>27</sup> Nordisk konferens om klotter 15-16.10.1998, asiakirjat tekijän hallussa.

<sup>28</sup> Isomursu 1995, 58–60.

<sup>29</sup> Isomursu, Jääskeläinen 1998, 29.

<sup>30</sup> Isomursu, Jääskeläinen 1998, 29.

Uuden kulttuurin pysyvämmästä juurtumisesta Suomeen viittaa breakdancessa ja graffititaiteessa järjestetyt ensimmäiset suomenmestaruuskilpailut vuonna 1987.<sup>31</sup> Arviot aktiivisista graffitimaalareista pääkaupunkiseudulla 1980-luvulla liikkuvat noin viidessäkymmenessä.<sup>32</sup>

Helsingin kaupungin suhtautuminen graffiteihin oli ilmiön alkuvuosina sallivaa. Katajanokan nuorisotalo salli luvalliset graffitit rakennuksen seinässä ja Helsingin kaupungin liikennelaitos torjui luvattomia graffiteja luvallisilla graffiteilla.<sup>33</sup> Ensimmäiset luvalliset graffitit maalattiin vuonna 1988 Kontulan metroasemalle ja Helsingin kaupungin liikennelaitoksen omistamaan rakennukseen Kulosaaressa. Kulosaaren rakennusta maalattiin alun perin luvattomasti, mutta lopulta rakennukseen päätettiin maalauttaa luvallinen graffiti, jotta uusien luvattomien graffitien synty voitaisiin estää.<sup>34</sup>

Graffitista tuli muoti-ilmiö vuosien 1987–1989 välisenä aikana, jolloin mediassa huomioitiin graffitin olemassaolo, ja graffitista tuli osa kaupallista valtakulttuuria. Tuolloin graffitien tekijöiden määrä oli noussut muutamaan sataan. Samoihin aikoihin graffitintekijöihin ryhdyttiin liittämään mediassa negatiivisia ominaisuuksia, kuten varastelua ja häiriökäyttäytymistä.<sup>35</sup>

Rakennusviraston ehdotuksesta graffitimaalarit maalasivat myös Kulosaaren meluaitaan 300 metriä pitkän graffitin ja Itä-Pasilaa ehostettiin Etyj-vieraita varten 200 neliömetrin kokoisella graffitilla. Neljäkymmentä graffitintekijää maalasivat Malminkartanon juna-aseman kahteen kertaan. Maalauksen tilaajana oli rakennusvirasto ja toteuttajina nuorisoasiankeskus sekä Helsingin kaupungin liikennelaitos. Maalauksen kustannuksista vastasi liikennelaitos.<sup>36</sup> Helsingin kaupungin museo tilasi kokoelmiinsa vuonna 1993 graffitityylisesti maalatun Helsingin historiaa kuvaavan taideteoksen. Helsingissä suhtauduttiin graffititaiteeseen pääasiassa positiivisesti aina 1990-luvulle asti.

---

<sup>31</sup> Isomursu 1998, 25.

<sup>32</sup> Helin 2014, 28–30.

<sup>33</sup> Helin 2014, 28–30.

<sup>34</sup> Isomursu 1995, 119.

<sup>35</sup> Helin 2014, 29–30.

<sup>36</sup> Helin 2014, 32–34.

## **6. NOLLATOLERANSSIN JA RIKOTTUJEN IKKUNOIDEN TEORIAN HISTORIALLINEN TAUSTA**

Rikottujen ikkunoiden teoria perustuu James Q. Wilsonin ja George L. Kellingin Atlantic Monthly -lehdessä vuonna 1982 julkaistuun *Broken Windows The police and neighborhood safety* -artikkeliin. Wilson on aiemmin toiminut Yhdysvaltojen presidenttien, Nixonin ja Reaganin, poliittisena neuvonantajana.<sup>37</sup> Kelling toimi konsulttina New Yorkissa kaupungin liikennelaitoksessa, jolloin nollatoleranssia toteutettiin kaupungin metrossa.<sup>38</sup>

Nimitys rikottujen ikkunoiden teoria tulee artikkelissa mainitusta esimerkistä, jossa korjaamatta jääneestä rikotusta ikkunasta seuraa kaikkien ikkunoiden rikkominen. Artikkelissa on kuvattu, miten yhdestä hylätystä talosta seuraa ketjureaktio, jonka seurauksena rikollisuuden määrä nousee yhteisössä.<sup>39</sup>

Nollatoleranssilla tarkoitetaan artikkelissa tiukkaa kontrollia esimerkiksi kaduilla oleskelevia kodittomia, humalaisia, prostituoituja, mielenterveysongelmaisia kohtaan, sillä heidän nähtiin aiheuttavan häiriötä tavallisille ihmisille, jotka liikkuvat kaduilla. Kaduilla oleskelevat nähtiin artikkelissa samanlaisena riskinä kuin rikottu ikkuna. Ilman kontrollia kaduista tulee teorian mukaan uhka tavallisille ihmisille.<sup>40</sup>

Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian käyttöönotto syntyi reaktiona Yhdysvaltojen 1960-luvun kansalaisoikeuskiistoihin. Yhdysvaltojen korkeimmassa oikeudessa käsiteltiin tuolloin kansalaisoikeuskiistoja, ja korkein oikeus kumosi aikaisempia alueellisia irtolaislakeja, jotka olivat pitäneet niin kutsutut ei-toivotut yhteiskuntaryhmät omilla asuinalueillaan. Irtolaislait olivat orjuuden jälkeisen ajan jälkeen olleet 1960-luvulle asti keskeisiä diskriminaation välineitä tiettyjä yhteiskunnan ryhmiä vastaan.

Yhdysvaltojen korkeimman oikeuden 1960-luvulla harjoittaman politiikan seurauksena järjestystä valvovien viranomaisten toimintatapa muuttui;

---

<sup>37</sup> Korander 2014, 23–24.

<sup>38</sup> Korander 2014, 116.

<sup>39</sup> Kelling, Wilson 1982

<sup>40</sup> Kelling, Wilson 1982

aikaisemmasta mielivaltaisesta lain valvonnasta siirryttiin rikoslakiin perustuvaan toimintaan. Uudistuksen seurauksena käytännöt muuttuivat.<sup>41</sup> Tämä aiheutti sen, että poliisi puuttui käytännössä vain ilmiselviin rikostapauksiin. Menettelytapaa kutsuttiin puuttumisriskiksi, jolla tarkoitetaan poliisin alisuorittamista. Sen avulla varmistettiin, että poliisi tekisi mahdollisimman vähän virheitä.<sup>42</sup>

Sosiologi Loïc Wacquantin näkemyksen mukaan nollatoleranssi oli kuitenkin vastaus kansalaisoikeuskiistojen aiheuttamiin muutoksiin yhteiskunnassa, ei niinkään kasvavaan rikollisuuteen.<sup>43</sup> Uusien kansalaisoikeuksien tulkintojen myötä poliisien puuttumiskynnys nousi pikkurikollisuuden osalta. Irtolaislakien kumoamisen myötä lainsäädäntö ei kuitenkaan tarjonnut viranomaisille toimivaltaa esimerkiksi asunnottomien kadulta poistamiseksi.<sup>44</sup>

Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian avulla poliisi pystyi kuitenkin jälleen palaamaan järjestyksenvalvontaan, jossa asunnottomat ja katuihmiset nähtiin potentiaalisina rikostentekijöinä ja uhkana.<sup>45</sup> Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian avulla puututtiin erityisesti vähemmistöjen asuttaman alueen ongelmiin vahvalla poliisikontrollilla.

Ronald Kramer on julkaisuissaan tutkinut nollatoleranssipolitiikan hyötyjiä ja yhteiskunnan tilaa 1980-luvun alussa, kun New Yorkissa ryhdyttiin harjoittamaan tätä politiikkaa. Kramerin mukaan, nollatoleranssi oli seurausta yhteiskunnalliselle kehitykselle, joka tapahtui siirryttäessä jälkiteolliseen yhteiskuntaan, joka puolestaan vaikutti vakituisten työväenluokkaisten työpaikkojen vähenemiseen.<sup>46</sup> Tämän kehityksen seuraukset pyrittiin, Kramerin mukaan, korjaamaan katutasolla lisääntyneellä kontrollilla. Loïc J. D. Wacquantin näkemyksen mukaan palkkatyön muutos on suurin tekijä, joka on löydettävissä alempiin sosiaaliryhmiin harjoitettavan kontrollin muutokseen. Esimerkkinä kontrollin muutoksesta on, hänen mukaansa, ongelmien muuttaminen näkymättömiksi, kuten kodittoman

---

<sup>41</sup> Korander 2014, 46-47.

<sup>42</sup> Korander 2014, 52.

<sup>43</sup> Wacquant 2009, 287.

<sup>44</sup> Korander 2014, 50-51.

<sup>45</sup> Korander 2014, 145.

<sup>46</sup> Kramer 2012, 331.

tapauksessa, joka ei ole enää vangitsemisen jälkeen koditon, jolloin itse kodittomuuden aiheuttavaan ongelmaan yhteiskunnan ei tarvitse puuttua.<sup>47</sup>

Tietyillä alueilla, kuten kaupunkien keskustoissa ongelmat alkoivat jo 1960-luvulla, jolloin alueilla koettiin valkoisten massamuuttoa esikaupunkeihin. Tilalle muutti köyhempää mustaa väestöä, mikä heikensi alueen asuntojen arvoa sekä palveluiden tasoa ja aiheutti ennennäkemättömän väestönkasvun, jonka seurauksena kaupungissa tapahtui segregatiota. Tämän takia lukuisilla alueilla alkoi alikehittymisen kierre, jota kutsutaan myös slummutumiseksi.

Vuosien 1937–1968 välisenä aikana liittovaltion avulla tuettiin kymmenen miljoonan asunnon rakentamista esikaupunkialueille, kun samaan aikaan edullisempien asuntojen rakentamista tuettiin vain 800 000 asunnon verran. Julkisen asuntotuotannon edullisemmat asunnot keskittyivät jo ennestään segregatiosta kärsivälle alueelle, mikä pahensi alueellista alikehittymistä. Amerikkalainen malli poikkesi laajalti Euroopassa käytettävästä mallista, jonka tavoitteena on sijoittaa halvempia asuntoja laajalle alueelle eri puolille kaupunkia.

48

Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian avulla järjestyksenvalvonnassa tapahtui 1980-luvulla paradigman muutos. Tällöin poliisin näkökulmasta puuttumisriski vaihtui, Koranderin termiä lainaten, puuttumattomuusriskiksi, eli poliisin puuttumattomuus oli riski poliisille ja yhteiskunnalle. Ainoastaan tiukalla järjestyksenvalvonnalla pystyttiin puuttumaan pieniin rikoksiin, jolloin pystyttiin estämään yhteisön alikehittymisen kierre.<sup>49</sup> Korkeimman oikeuden päätökset kumosivat paikallisia irtolaislakeja. Irtolaislakien kumoamiset veivät poliiseilta keinoja, joiden avulla aikaisemmin oli puututtu muun muassa irtolaisten oleskeluun julkisessa tilassa. Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian myötä poliisi kuitenkin ryhtyi käyttämään jälleen aikaisempia toimintamalleja, joita se ei ollut käyttänyt korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen. Niiden avulla poliisi pystyi palaamaan aikaisempaan, eli puuttumaan pikkurikkeisiin ja järjestyshäiriöihin. Toimintaperiaatteen muutoksen jälkeen poliisit New Yorkissa ryhtyivät käyttämään

---

<sup>47</sup> Wacquant 2009, xxii

<sup>48</sup> Korander 2014, 57.

<sup>49</sup> Korander 2014, 30.



laajemmin toimintavaltuuksiaan. Suomessa ei ollut tarvetta nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian takia kasvattaa poliisien toimivaltuuksia, sillä valtuudet olivat jo ennestään laajat.

Korander kuvaa teorian yhteiskunnallista taustaa Yhdysvalloissa seuraavasti:

”Rikotut ikkunat –metafora syntyi Yhdysvalloissa rajujen ja syvien yhteiskunnallistrakenteellisten ja kulttuuristen muutosten ja hyvinvointivaltioideaalin romahtamisen ja sen rakentamisen luopumisen aikana. Tällöin siirryttiin uusliberalistisen, uuskonservatiivistisen ja äärimmäisen eriarvoisen *rikoskontrollivaltion* rakennukseen, jossa kontrollitahot eli poliisi, rikosoikeus ja vankilat ovat keskeisimpiä sisä- ja sosiaalipoliittisia instituutioita. Suomessa vastaavaa yhteiskunnallista täyskäännöstä ei ole nähty, mutta hyvinvointivaltion kehittämisessä on tapahtunut selvä suunnanmuutos, jossa sitä kevennetään hiipivin askelin uusliberalistiseen suuntaan.”<sup>50</sup>

David Garlandin mukaan nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden todellista vaikutusta rikollisuuteen on liioiteltu.<sup>51</sup> Hänen mukaansa rikottujen ikkunoiden teoria linkittyy moraalipaniikin käsitteeseen. Moraalipaniikki käsitettä on käytetty kuvaamaan tilannetta, jossa harjoitetun käyttäytymismallin koetaan vahingoittavan hyväksytyjä normeja tai jossa lain nähdään olevan epäsuhdassa harjoitettuun käyttäytymiseen nähden.

Moraalipaniikki -käsitteelle on ominaista median ja sosiaaliseen kontrolliin omistautuneiden instituutioiden rooli asian käsittelyssä. Tällöin käsiteltävää asiaa liioitellaan ja tapahtumia sekä sosiaalisia ilmiöitä vääristellään. Tunnuksenomaista moraaliselle paniikille ovat vaatimukset rangaistusten koventamiseksi lainsäädännön muutoksilla.<sup>52</sup> Moraalipaniikkiin liittyy myös liioiteltujen uhkakuvien esittäminen, joiden avulla pyritään vauhdittamaan ongelman ratkaisua.<sup>53</sup>

---

<sup>50</sup> Korander 2014, 184.

<sup>51</sup> Garland 2001, 7–8. Garlandin mukaan New Yorkissa murhien määrä laski vuosien 1990 ja 1995 välisenä aikana 47 prosenttia. Lukumäärän laskuun eräiden teorioiden vaikutti crack-huumeen epidemian laantuminen ja huumeisiin liittyvien murhien väheneminen.

<sup>52</sup> Cohen 1972, , 86–87, 133, 144–148.

<sup>53</sup> Cohen 1972, viii.

Yksi kestävimmistä moraalipaniikin aiheuttajista ovat olleet nuoret.<sup>54</sup> Moraalipaniikkiin kuuluu liioiteltu reaktio paniikin syyn aiheuttajalle, kuten esimerkiksi liioitellut toimet normia rikkovaa käytöstä kohtaan.<sup>55</sup> Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden laaja käyttöönotto ajoittuu vuodelle 1993, jolloin Rudolph Giuliani valittiin New Yorkin pormestariksi. Hänen pormestarinvaalikampanja keskittyi turvallisuuden lisääntymiseen ja Giuliani mainitsee elämäkerrassaan James Q. Wilsonin ja George L. Kellingin rikottujen ikkunoiden teorian vaikuttaneen häneen suuresti.<sup>56</sup>

### ***6.1 Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian poliittinen viitekehys***

Rikottujen ikkunoiden teoria julkaistiin vuonna 1982 The Atlantic Monthly -lehdessä. Artikkelin ei ole empiirinen tutkimus eikä se sisällä lähdeluetteloa tai viittauksia aiempaan tutkimukseen. Nollatoleranssia tai rikottujen ikkunoiden teoriaa ei myöskään ole verifioitu tieteellisesti.<sup>57</sup> Rikottujen ikkunoiden teoriaa on levitetty laajalle Manhattan Instituten kautta järjestämällä poliitikoille ja virkamiehille seminaareja. Manhattan Institute on amerikkalainen ajatushautomo, joka on keskittynyt kehittämään taloudellisen valinnanvapauden edistämistä sekä yksilön vastuuta.<sup>58</sup>

Ennen Giulianiin valintaa New Yorkin pormestariksi Wilson piti hänelle yksityisen seminaarin rikottujen ikkunoiden teoriasta.<sup>59</sup> Manhattan Institute oli myös keskeinen tukija Giulianiin pormestarinvaalikampanjassa. Giulianiin alaisuudessa toimiva New Yorkin poliisipäällikkö Bill Bratton luennoi myös vakituisesti Manhattan Instituten tapahtumissa. Rikottujen ikkunoiden teorian toinen kirjoittaja George Kelling julkaisi myöhemmin teoriaan liittyvän kirjan, jonka taloudellisena

---

<sup>54</sup> Cohen 1972, viii.

<sup>55</sup> Kramer 2016, 406.

<sup>56</sup> Giuliani 2002, xiii.

<sup>57</sup> Korander 2014, 26, 125.

<sup>58</sup> <<http://www.manhattan-institute.org/about/>> [sivu luettu 4.11.2015.]

<sup>59</sup> Giuliani 2002, 56.

avustajana ja myynninedistäjänä toimi Manhattan Institute.<sup>60</sup> Manhattan Instituutilla voidaankin todeta olleen ratkaiseva rooli teorioiden leviämisessä.

Arvostelijat ovat kritisoineet nollatoleranssiteoriaa ja rikottujen ikkunoiden teoriaa tieteellisyyden puutteesta. Korander mainitsee tieteellistämisen liittyvän kriminaalipoliittisiin ideologiataisteluihin:

”Tieteellistämisessä poliittinen aate puetaan tieteen kaapuun. [...] Tieteellistämisessä rakennetaan spekulatioiden avulla teorioita ja tulkitaan niille vahvalta vaikuttavaa tilastollista tai toisista – mitättömistäkin – tutkimuksista napattua näyttöä, jolla oikeutetaan oman, mutta usein piilotetun, ideologian mukaista politiikkaa.”<sup>61</sup>

Korander toteaa rikottujen ikkunoiden yhdeksi paradoksiksi sen valtavan suosion,<sup>62</sup> huolimatta teoriaan kohdistetusta ankarasta kritiikistä. Wacquantin näkemyksen mukaan, neokonservatiiviset ajatushautomot, kuten Manhattan Institute, johtivat kampanjaa hyvinvointiyhteiskuntaa vastaan tuottamallaan informaatiolla ja käytännön inspiraatioilla.<sup>63</sup>

## ***6.2 Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian soveltaminen Suomessa***

Nollatoleranssin kaltainen rikospolitiikka on hyvin erilaista kuin Suomessa harjoitettava rikospolitiikka, johon kuuluu maltillinen rangaistuspolitiikka. Sen juuret ovat Koranderin mukaan konsensuspolitiikassa sekä korporatiivisessa politiikan kulttuurissa, yhteiskunnallisessa ja sosiaalisessa luottamuksessa ja vahvassa hyvinvointivaltiossa.<sup>64</sup>

Tasavallan presidentti Martti Ahtisaaren vuoden 1998 uudenvuodenpuheessa käsiteltiin katuturvallisuutta. Katuturvallisuuden nousuun agendalle oli vaikuttanut

---

<sup>60</sup> Korander 2014, 134.

<sup>61</sup> Korander 2014, 14.

<sup>62</sup> Korander 2014, 11–12. Nollatoleranssia on käytetty tai käytetään edelleen virallisena poliisipolitiikkana Kanadassa, Britanniassa, Norjassa, Hollannissa, Sveitsissä, Unkarissa, Italiassa, Israelissa, Japanissa, Brasiliassa, Kiinassa, Saksassa, Australiassa, Ranskassa ja Meksikossa.

<sup>63</sup> Wacquant 2009, XIII.

<sup>64</sup> Korander 2014, 18.

1990-luvun puolivälistä kasvanut suomalaisten turvattomuuden tunteen nousu, vaikka todellisuudessa rikollisuuden määrä ei vastaavana aikana ollut noussut.<sup>65 66</sup>

Seuraavana vuonna 1999 valtioneuvosto hyväksyi oikeusministeriön virkatyönä valmistetun kansallisen rikoksentorjuntaohjelman, jota kutsuttiin nimellä Turvallisuustalkoot.<sup>67</sup> Julkaisussa rikottujen ikkunoiden teoria esiteltiin todistetusti toimivana malliesimerkkinä. Sen johdosta hallitus liitti rikottujen ikkunoiden teorian esitykseensä järjestyslaista.<sup>68</sup>

Turvallisuustalkoiden tavoitteena oli luoda Suomeen yhtenäiset toimintamallit sekä politiikka rikollisuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. Tärkeimpänä tekijänä nähtiin paikallinen toiminta, jonka tavoitteena oli aktivoida kunnat laatimaan paikallisia rikoksentorjuntaohjelmia. Rikoksentorjuntaohjelma määritteli rikollisuuden torjunnan kuuluvan kaikille yhteiskunnan alueille, aina julkishallinnosta yksittäiseen kansalaiseen.<sup>69</sup> Kansallisessa rikoksentorjuntaohjelmassa rikottujen ikkunoiden teoriasta kirjoitettiin seuraavasti:

”Rakennettujen ympäristöjen fyysinen ja sosiaalinen rappeutuminen olisi estettävä ja rappeutuneet alueet korjattava. Rikollisuus keskittyy rappeutuville alueille, joista ei huolehdita. Rappion ja epäjärjestyksen merkit antavat vaikutelman ympäristöstä, josta ei välitetä ja jota ei valvota. Ne synnyttävät vakavampaakin rikollisuutta. Siksi töherrykset olisi poistettava ja rikotut ikkunat korjattava välittömästi. Nk. rikottujen ikkunoiden teoria

---

<sup>65</sup> Koskela 2009, 14.

<sup>66</sup> Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto. Vuodesta 1990 lähtien poliisin tietoon tulleen rikosten määrä on ollut hienoisessa laskussa. Vuoden 1990 tilastollisena huippuvuotena poliisin tietoon tulleen rikosten määrä oli 505 295, vuonna 1995 lukumäärä oli 422 246, vuonna 1996 lukumäärä oli 416 181, vuonna 1997 lukumäärä oli 412 188, vuonna 1998 lukumäärä oli 423 794.

<sup>67</sup> Oikeusministeriö 2003.

<[http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/20031toteutuvatkoturvallisuustalkootseurantatarkastusraporttikansallisenrikoksentorjuntaohjelmantoteutuksesta/files/OMLS\\_2003\\_1.pdf](http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/20031toteutuvatkoturvallisuustalkootseurantatarkastusraporttikansallisenrikoksentorjuntaohjelmantoteutuksesta/files/OMLS_2003_1.pdf)> [sivu luettu 24.9.2016.]

<sup>68</sup> Korander 2014, 12–13.

<sup>69</sup> Koskela 2009, 251–253.

on osoitettu käytännössä paikkansapitäväksi siten, että kunnostamalla ympäristöjä ulkoisesti on niiden rikollisuuttakin vähennetty.”<sup>70</sup>

Hille Koskela on analysoinut tekstistä löydettävän kolme uskomusta, joihin nollatoleranssi ja rikottujen ikkunoiden teoria perustuvat. Rappeutunut on yhdistettävissä sosiaaliseen rappioon, rappio ja epäjärjestys johtavat rikollisuuteen, pienistä häiriöistä ja rikoksista tulee vakavampia, jos niihin ei puututa ajoissa.<sup>71</sup> Vuonna 2003 voimaan tullessa järjestyslaissa kielletään töhrimiseen soveltuvien aineiden hallussapito julkisella paikalla ilman hyväksyttävää syytä.<sup>72</sup> Kansallisen rikosentorjuntaohjelman myötä nollatoleranssi ja rikottujen ikkunoiden teoria saivat oikeus- ja sisäpoliittisen siunauksen Suomessa.<sup>73</sup>

Suomalaiseen rikosoikeuskriminaalipolitiikkaan kuuluvat arvot perustuvat tieteellisyyteen, rationaalisuuteen ja humaaniuteen. Suomessa rikosentorjuntaa harjoitetaan laajan keinovalikoiman kautta, jolloin rikosongelmaa lähestytään rationaalisesti, tieteellistä tutkimustietoa hyväksikäyttäen.<sup>74</sup> Suomessa nollatoleranssia ja rikottujen ikkunoiden teoriaa on sovellettu Tampereella, jossa toiminta kohdistui nuorten oleskeluun kaupungin keskustassa, sekä Helsingissä, jossa toteutettiin kymmenen vuoden ajan Stop Töhrille –projektia. Toisin kuin Tampereella, jossa kokeiluun osallistui järjestyspoliisi, Helsingin Stop Töhrille –projektin vastuu oli virkamiesten ja yksityisten vartiointiliikkeiden tahoilla. Helsingin Stop Töhrille –projektissa graffitikulttuuri täyskriminalisoitiin taidemuotona, kuten aikaisemmin New Yorkissa. Koranderin tulkinnan mukaan:

”Muutama aliurakoitsija sai muiden viranomaisten ja paikallispoliitikkojen enemmistön ajattelemaan ajamastaan asiasta puuttumattomuusriskiajattelulla eli poliisilogiikalla, mutta täysin ilman poliisiprofession ammattietiikkaa. Kymmenien miljoonien eurojen

---

<sup>70</sup> Turvallisuustalkoot. Kansallinen rikosentorjuntaohjelma. Oikeusministeriö. Rikosentorjunnan neuvottelukunta 1998.

<<http://www.rikosentorjunta.fi/fi/index/julkaisut/knasallinenrikosentorjuntaohjelma/turvallisuustalkoot1999.html>> [sivu luettu 24.9.2016]

<sup>71</sup> Koskela 2009, 261.

<sup>72</sup> Järjestyslaki 2003.

<sup>73</sup> Korander 2014, 12.

<sup>74</sup> Korander 2014, 25.

nollatoleranssihankkeessa puhdistettiin kaupunkia ja kohdistettiin ankaraa vartijarepressiota graffiti-tekijöitä kohtaan.”<sup>75</sup>

Koskela näkee rikoksentorjuntapolitiikan tarvitsevan kamppailuja, jotka se voi voittaa, ollakseen uskottava. Tämän vuoksi on tarpeen luoda mielikuva siitä, että on mahdollista toimia uhkaa vastaan, ja toimilla on oltava selkeästi määritelty kohde. Uhan ongelmallisuudesta täytyy vallita riittävä yksimielisyys. Suomalaisessa poliittisessa keskustelussa näitä uhkakuvia, joilla on edellä mainitut ominaisuudet, on Koskelan mukaan kaksi ylitse muiden: huumausainerikollisuus ja nuorisoriikollisuus.<sup>76</sup> Nuorisoriikollisuuden kohdalla erityisesti graffitit ovat rikollisuuden muoto, joka on joutunut kontrollin kohteeksi. Koskelan mukaan kontrollikeinot graffitia vastaan voivat olla konkreettisia, nopeita ja näkyviä, ja poliittiset vastustajat graffitien kohdalla ovat vähälukuisia.<sup>77</sup>

## **7. GRAFFITIKONTROLI**

### **7.1 New Yorkin graffitikontrolli**

Vuonna 1971 New Yorkin liikennelaitos (New York City Transit Authority) nimesi graffitien olevan ongelma.<sup>78</sup> Pian sen jälkeen poliitikot, poliisilaitos, nuorisorganisaatiot ja virkamiehet ryhtyivät vuonna 1972 graffitien vastaisiin toimiin New Yorkissa. Toimet sisälsivät poliisin aktiivisemmän toiminnan graffitintekijöitä kohtaan.<sup>79</sup>

Samana vuonna New Yorkin pormestari totesi graffitien tekemisen olevan seurausta mielenterveydellisistä ongelmista, ja paikallisen lehdistön linja graffiteja kohtaan muuttui kielteisemmäksi. Sanomalehdet ryhtyivät suosittelemaan uusia toimenpiteitä graffitien hillitsemiseksi. Ehdotettuihin toimenpiteisiin kuuluivat

---

<sup>75</sup> Korander 2014, 208.

<sup>76</sup> Koskela 2009, 280–281.

<sup>77</sup> Koskela 2009, 286.

<sup>78</sup> Austin 2002, 51.

<sup>79</sup> Austin 2002, 63.

muun muassa spraymaalien myynnin kieltäminen nuorille ja henkilötietojen rekisteröiminen spraymaalien oston yhteydessä.<sup>80</sup> New York Times, joka julkaisi ensimmäisiä graffiteja koskevia artikkeleita, julkaisi kriittisen artikkelin, jossa kirjoitettiin seuraavasti:

”Graffitit eivät ole enää viihdyttäviä, vaan niistä on tullut julkinen uhka.”<sup>81</sup>

New Yorkin kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Sanford D. Garelik ehdotti 1970-luvun alussa sotaa graffiteja vastaan sekä kuukausittaista anti-graffitipäivää, kutsuen kaupungin asukkaita toimimaan yhdessä graffiteja vastaan. Kuukausittaisesta anti-graffitipäivästä luovuttiin, mutta ehdotuksen militaristinen retoriikka jäi käyttöön. Jyrkemman linjan mukaan graffitit olivat vaarallisia. Sanomalehtien uutisoinnissa graffiti, nuoriso-ongelmat ja urbaani kriisi yksinkertaistuivat yhdeksi ongelmaksi: graffiteiksi.<sup>82</sup> Muutos graffiteihin suhtautumiseen oli huomattava verrattuna kaupungin aikaisempaan humanimpaan ja liberaalimpaan linjaan.

Uuden, jyrkemman linjan johdosta kaupunkiin perustettiin New Yorkin poliisin vetämä graffitien vastainen yksikkö (Anti-Graffiti Task Force) valvomaan graffitimaalareita. Uuden erikoisyksikön tarkoituksena oli vähentää graffitien määrää New Yorkissa, ja vuosittain kaupunki käyttikin 10 miljoonaa dollaria graffitien puhdistuskuluihin. Erikoisyksikön raportissa mainittiin kulujen nousevan 25 miljoonaan dollariin vuodessa, jos graffitien määrä halutaan vähentää hyväksyttävälle 10 prosentin tasolle.<sup>83</sup> Erikoisyksikön strategioihin kuului informaation kerääminen graffitimaalareista: syntymäaika, nimi, osoite, kuvia graffiteista, graffitityyli. Informaation keräämisen lisäksi valvontaa kohdistettiin profiloinnin avulla potentiaalsiin graffitimaalareihin, joille suoritettiin henkilötarkastuksia.<sup>84</sup>

---

<sup>80</sup> Isomursu 1998, 16, 29, 32.

<sup>81</sup> New York Times, 16.11.1972. ”The graffiti are no longer amusing: they have become a public menace” Käännös tekijän.

<sup>82</sup> Austin 2002, 85–90.

<sup>83</sup> Austin 2002, 91.

<sup>84</sup> Austin 2002, 128, 132.

New Yorkin pormestari John Lindsay otti vuonna 1972 kirjeitse yhteyttä kaupungin eri hallintokuntiin saadakseen aikaan koordinoitun anti-graffiti -liikkeen.<sup>85</sup> Koordinoituna liikkeenä anti-graffitiretoriikasta tuli yhtenäisempää, ja termit ”epidemia” ja ”vaarallinen ongelma” tulivat aktiiviseen käyttöön. Mediassa graffiteista uutisoitiin 1970-luvulla häiritsevien sekä vaarallisten nuorten toimintana; graffitit edustivat urbaania kriisiä.

Lainsäädännöllisesti ongelmaa yritettiin kontrolloida kriminalisoimalla spraymaalien ja tussien hallussapito julkisella paikalla. Retoriikassa korostuivat graffitien puhdistamisesta koituvat kustannukset sekä kaupunkilaisten keskuudessa suoritettut gallupit, jotka osoittivat enemmistön kaupunkilaisista olevan graffiteja vastaan.

Pormestari John Lindsayn pormestarikauden päätyttyä vuonna 1973, päättyi myös sota graffiteja vastaan. Erikoisryhmien ympärillä koordinoitu anti-graffitiliike hajosi, minkä seurauksena hallintokunnat ryhtyivät itsenäisesti huolehtimaan graffitien poistamisesta, ja graffitien poiston priorisoinnista muun toimen ohessa luovuttiin muutamaksi vuodeksi.<sup>86</sup>

1970–80-luvuilla taidemedian julkaisuissa uutisoitiin graffiteista uutena taidemuotona, ja graffitinäyttelyitä järjestettiin taidegallerioissa.<sup>87</sup> New York Times julkaisi graffiteista vuosien 1972 ja 1974 välisenä aikana 120 artikkelia. Seuraavina kuutena vuotena artikkeleita julkaistiin 20 kappaletta.<sup>88</sup> Graffitintekijöiden näkemys julkaistiin niistä kolmessa artikkelissa.<sup>89</sup>

Vuonna 1982 New Yorkin viranomaiset käynnistivät ”toisen sodan graffiteja vastaan.” Kampanjan aikana lisättiin poliisien henkilöstömäärää. Pelkästään graffiteihin keskittyviä poliiseja oli koko 1980-luvun aikana 30 kappaletta.<sup>90</sup> Toinen graffitien vastainen sota erosi ensimmäisestä sen retoriikan johdosta. Uutena retorisenä keinona korostettiin sitä, että graffitit aiheuttivat pelkoa tavallisille

---

<sup>85</sup> Chang 2005, 134.

<sup>86</sup> Austin 2002, 123–125.

<sup>87</sup> Austin 2002, 71.

<sup>88</sup> Austin 2002, 100.

<sup>89</sup> Austin 2002, 105.

<sup>90</sup> Austin 2002, 158.



katutilassa liikkuville kaupunkilaisille.<sup>91</sup> Kyseessä ei täten enää ollut omaisuuden omistajaa vastaan tehty rikos, vaan graffitintekijät demonisoitiin tuntemattomaksi uhaksi tavallisille kaupunkilaisille ja graffitimaalarit esitettiin 1980-luvulla uhkaavimpina rikollisina kuin aiemmin oli tehty.<sup>92</sup>

Kiinnijääneille graffitimaalareille määrättiin rangaistuksena vahingonkorvausmaksuja ja graffitien puhdistamista. New Yorkin joukkoliikenneyhtiö (Metropolitan Transportation Authority, lyhenne MTA) hyväksyi kuitenkin ainoastaan tiukkojen kriteerien nojalla puhdistamisrangaistukseen soveltuvia henkilöitä, mikä puolestaan sulki ulos suurimman osan graffitintekijöistä.<sup>93</sup> Puhdistamiseen soveltumattomilta henkilöiltä vaadittiin täysi vahingonkorvaus.

1980-luvulla graffitien tekoa ryhdyttiin jälleen estämään parannetulla valvonnalla. Virallisesti toinen antigraffitikampanja julistettiin alkaneeksi New York Timesin etusivulla vuonna 1982. Kampanjan lopulliseksi nimeksi tuli Puhtaan junan liike (Clean Train Movement), kampanja kesti vuoteen 1989 asti.<sup>94</sup> 1980-luvun lopulla kaupunki ilmoitti voittaneensa graffitien vastaisen sodan.<sup>95</sup> New Yorkin aktiivinen toiminta graffiteja kohtaan jatkui kuitenkin graffitien vastaisen sodan voitosta huolimatta.

New Yorkin joukkoliikenneyhtiö (MTA) julkaisi kampanjan aikana tiedon, jonka mukaan kaupungissa oli noin 400 graffitimaalaria. Austin esittää teoksessaan väitteen, että New Yorkin joukkoliikenneyhtiö olisi tietoisesti tuottanut virheellistä tietoa graffitimaalareiden lukumäärästä.<sup>96</sup> Tiedon tarkoituksena on ollut esittää graffitintekijät pienenä, marginaalisena joukkona.

Graffitimaalareiden tarkkaa lukumäärää on kuitenkin mahdotonta arvioida luotettavasti, sillä eri tahot ovat esittäneet siitä hyvin erilaisia, kenties itselleen suotuisia, arvioita. Esimerkiksi kaksi vuotta joukkoliikenneyhtiön kampanjan

---

<sup>91</sup> Austin 2002, 148.

<sup>92</sup> Garland 2001, 102.

<sup>93</sup> Austin 2002, 159.

<sup>94</sup> Austin 2002, 160.

<sup>95</sup> Helin 2014, 12–15.

<sup>96</sup> Austin 2002, 156.

jälkeen poliisin erikoisyksikkö ilmoitti tunnistaneensa kaupungista 3 000 graffitimaalaria.<sup>97</sup>

Poliisin erikoisyksikön (Transit Police) toimet aiheuttivat vastakkainasettelua, joka ilmeni muun muassa graffitimaalarien ivallisina kirjoituksina junissa ja seinissä. Junavaunuja ryhdyttiin aktiivisesti pesemään 1970-luvun lopulla. Vaunujen pesemisessä käytetyt kemikaalit saivat kuitenkin aikaan terveysongelmia työntekijöiden keskuudessa eikä pesu poistanut graffiteja, vaan ainoastaan muutti ne tunnistamattomaksi harmaaksi massaksi.<sup>98</sup>

Vuoden 1993 New Yorkin pormestarivaaleissa Rudolp Giulianiin kampanjateemana oli rikollisuuden vähentäminen. Tultuaan valituksi pormestariksi, hän ryhtyi aktiivisiin toimiin vähentääkseen rikollisuutta. Tämä tuli vaikuttamaan myös kaupunkikuvassa näkyviin graffiteihin. Giulianiin aikana New Yorkissa otettiin laajasti käyttöön rikottujen ikkunoiden teorian ja nollatoleranssin ajatukset.<sup>99</sup>

## **7.2 Tukholman graffitikontrolli**

Tukholmassa on harjoitettu kaupungin toimesta graffiteihin nollatoleranssipolitiikkaa jo ennen Helsingin Stop Töhrille -projektia. Ennen nollatoleranssin käyttöönottoa Tukholmassa harjoitettiin vaihtelevasti graffitinvastaisia strategioita, mutta varsinainen paradigman muutos tapahtui vuonna 1994, jolloin Suur-Tukholman paikallisliikenne-yhtiö (Storstockholms Lokaltrafik, lyhenne SL) käynnisti Operaatio Turvallisuus -projektin (Operation Trygghet), jonka tavoitteena oli vähentää vandalismia ja väkivaltaa julkisissa kulkuvälineissä.

Jacob Kimvallin mukaan projektin ideologisenä sekä käytännöllisenä pohjana oli nollatoleranssi ja rikottujen ikkunoiden teoria. Operaatio turvallisuus toimi nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian institutionalisoijina Tukholmassa. Samanlaiseen käytäntöön perustui Tukholman maaherra Ulf Adelsohnin aloitteesta

---

<sup>97</sup> Austin 2002, 129–131.

<sup>98</sup> Austin 2002, 129–131.

<sup>99</sup> Giuliani 2002, xiii

käynnistetty ohjelma katuväkivaltaa ja graffiteja vastaan. Ohjelma käynnistettiin vuotta ennen Operaatio Turvallisuutta. Siihen liittyi paikallisia sekä valtakunnallisia viranomaisia. Molemmilla ohjelmilla oli sama lähestymistapa, sama retoriikka sekä yhteistyö samojen toimijoiden välillä. Operaatio Trygghet oli toiminnassa kolme vuotta, ennen kuin vuosien 1997-1998 välillä nollatoleranssi-termi ilmestyi operaation julkisesti käyttämään retoriikkaan.<sup>100</sup>

Operaatio Turvallisuus käynnistyi Tukholmassa kolme vuotta ennen Helsingin Stop Töhrille-projektia. Stop Töhrille -projektista on löydettävissä samankaltaisuuksia Tukholman Operaatio Turvallisuuden kanssa. Molempien kaupunkien projektien käytännöt kuitenkin pohjautuivat New Yorkissa harjoitettuun nollatoleranssiin ja rikottujen ikkunoiden -teoriaan. Kaikissa kaupungeissa graffitiongelmia politisoitiin ja epäpolitisointiin samanaikaisesti. Ilmiö epäpolitisointiin vetoamalla ainoastaan turvallisuuteen, mutta toisaalta graffitiongelmia myös politisoitiin leimaamalla graffitikulttuuri yksiselitteisesti negatiiviseksi ilmiöksi, jota yhteiskunnan oli yksiselitteisesti vastustettava. Kaikissa kaupungeissa keskeistä oli myös laajan yhteistyöverkon muodostaminen ja aktiivinen informaation tuottaminen julkiseen keskusteluun.

Tukholmassa viestinnällä oli oleellinen merkitys; Operaatio Turvallisuuden viestintä painottui ilmaisjakelulehti Metroon, jossa Tukholman joukkoliikenteellä oli oma päivittäinen palstansa SL-direkt.<sup>101</sup> Palstalla julkaistujen artikkelien avulla oli mahdollista luoda lukijoille tietoisesti muodostettu kuva graffiteista. Kimvallin mukaan mediassa käytetty retoriikka vaikeutti nollatoleranssille kriittisten näkemysten leviämistä julkisuuteen ja muiden vaihtoehtojen esittämistä:<sup>102</sup>

---

<sup>100</sup> Kimvall 2014, 114–119.

<sup>101</sup> Ilmaisjakelulehteä jakoivat SL:n työntekijät ja sektio SL-direkt muistutti Kimvallin mukaan ulkoiselta asultaan enemmän journalistista uutisointia kuin tiedotetta. Vuonna 1995 SL Direkt julkaisi 15 artikkelia graffiteista ja Metrolehti kolme artikkelia. Vuonna 1996 SL Direkt julkaisi 27 artikkelia, Metrolehden julkistaessa kymmenen artikkelia. Seuraavana vuonna SL Direkt julkaisi 18 artikkelia ja Metrolehti 32 artikkelia. Vuonna 2000 graffitiin liittyvien julkaisujen määrä väheni SL Direktissä kahdeksaan ja Metrolehdessä kymmeneen. Vuosien 1995-1999 välisenä aikana graffiteista julkaistiin 216 artikkelia, joista alle kymmenen käsitteli graffitia muuna kuin vakavana ongelmana. Kimvall 2014, s.117, 119.

<sup>102</sup> Kimvall 2014, 117.

”Ensiksikin, vastaväite siitä, että laiton graffiti ei ehkä ole niin vakava rikos, voidaan tyrmätä naivina, sillä vastaväittäjä on yksinkertaisesti epäonnistunut ymmärtämään, että graffiti on itse asiassa osa järjestäytynyttä rikollisuutta. Toiseksi, niitä, jotka väittävät graffitin olevan taidetta, voidaan syyttää kyynisyydestä, sillä silloin henkilö on valmis asettamaan viattomat nuoret rikollisen uran kynnykselle oman esteettisen mielihyvänsä takia. Tämä tarkoittaa siis, että kovan linjan antigraffitistrategioita voidaan syyttää välinpitämättömyydestä, kyynisyydestä tai naiiviudesta.”<sup>103</sup>

Operaatio Turvallisuudessa korostettiin monikanavaista julkista keskustelua graffiteista, koska julkisen keskustelun sävy nähtiin yhtenä ongelmana ja siihen haluttiin vaikuttaa.

Kimvallin näkemyksen mukaan palstan avulla tuotettiin julkiseen keskusteluun informaatiota rajatusta näkökulmasta, mikä puolestaan tuki nollatoleranssipolitiikkaa. Lehdessä graffitikulttuurista kirjoitettiin organisoituneena rikollisuutena ja graffitien kerrottiin lisäävän turvattomuutta ja käynnistävän ympäristössä slummiutumisen kierteen sekä toisaalta toimivan myös nuorten porttina rikollisuuteen. Tämä, Kimvallin näkemyksen mukaan, loi keskusteluun mielikuvan siitä, että graffitit olivat osa vakavaa rikollisuutta, jonka estämiseksi toimisivat ainoastaan ankarammat keinot: välitön puhdistaminen ja valvonta. Ankarampia keinoja vastustavat leimattiin retorisesti naiiveiksi, jotka olivat valmiina asettamaan nuoret alttiiksi rikollisuudelle.<sup>104</sup>

Ruotsin parlamentti kiristi lakeja vuonna 2003, minkä johdosta poliisille tuli mahdollisuus tehdä henkilötarkastuksia ilman epäilyä rikoksesta. Suur-Tukholman paikallisliikenneyhtiön (tästä eteenpäin SL) turvallisuusvirkamies oli neljä vuotta aikaisemmin vaatinut samoja oikeuksia ruotsalaisille tuomareille suunnatussa aikakauslehdessä. Aikakauslehdessä viitattiin ensimmäisen kerran operaation aikana suoraan New Yorkin nollatoleranssiin ja rikottujen ikkunoiden teoriaan

---

<sup>103</sup> Kimvall 2014, 117. ”First, the objection that illegal graffiti may not be that serious may be dismissed as naive, the opponent has simply failed to understand that graffiti is in fact organized crime. Second, those who argue that graffiti is art may be accused of cynicism, since the person for his/her own aesthetic pleasure is willing to jeopardize innocent youths on the verge of becoming career criminals. This means that the opponent of hard line anti-graffiti strategies could be accused of ignorance, cynicism, or naivety, respectively.” Käännös tekijän.

<sup>104</sup> Kimvall 2014, 115–118.

mainitsemalla, että graffiti heikentää ympäristöä ja heikentyneessä ympäristössä murrot, autovarkaudet sekä tuhoaminen ovat yleisiä ilmiöitä.<sup>105</sup>

Vuotta aikaisemmin, vuonna 1998, SL:n edustajan luennolla pohjoismaisessa töhrykonferenssissa esiteltiin Operaatio turvallisuuden linjauksia. SL oli ryhtynyt yhteistyöhön poliisin ja ruotsalaisen kuntaliiton (Svenska kommunförbundet) kanssa saadakseen muutoksia rikoslakiin. Graffiteja koskevassa julkisessa keskustelussa SL vaati suurempaa sitoutumista aikuisilta, poliitikoilta ja sosiaaliviranomaisilta, joiden kaikkien oli hänen mukaansa osallistuttava töhrinnän vastaiseen työhön. Tavoitteena oli nostaa tietynlainen näkemys julkisuudessa hallitsevaksi, jotta nuoret saisivat oikeaa tietoa töhrinnästä.<sup>106</sup>

SL:n edustajien kokemuksen mukaan lailliset maalauspaikat eivät olleet vaihtoehto, sillä niiden nähtiin toimivan harjoittelupaikkana töhrimiselle sekä johtavan lisääntyvään töhrimiseen, töhrijöiden maalatessa ”oikeita” tageja joukkoliikenteeseen ja asemiin. Samalla laillisten maalauspaikkojen nähtiin johtavan nuoria rikollisille teille. SL:n mukaan laillisten paikkojen luoma lisääntynyt töhrintä johti tuhoutuvaan ja slummiutuvaan ympäristöön, jossa rikolliset viihtyivät ja rikollisuus oli arkipäiväistä. Töhrijät olivat SL:n edustajan mukaan myös organisoituneet nuorisojengeihin, jotka töhertämisen lisäksi harjoittivat varkauksia ja ryöstöjä.<sup>107</sup>

Tukholmassa harjoitettu nollatoleranssi merkitsi muutosta suhteessa luvallisiin graffitaitoihin, aikaisemmin tehtyihin laillisiin graffiteihin ja graffiteihin liittyviin taidenäyttelyihin. Poliitiikan muutoksen seurauksena aikaisemmin maalattujen luvallisten graffitien asema muuttui. Tunnetuimpana esimerkkinä voidaan mainita vuonna 1989 valmistunut Fascinate -niminen graffititeos Bromstenin kaupunginosassa Tukholmassa. Teoksen kohtalo nousi julkiseen keskusteluun vuonna 2008, kun aluetta ryhdyttiin muuttamaan teollisuusalueesta asuinalueeksi.

Tukholman Kaupunginmuseo suositteli teoksen suojelemista, kun taas kaupunkisuunnitteluvirasto (Stadsbyggnadsnämnden) kannatti teoksen

---

<sup>105</sup> Kimwall 2014, 123.

<sup>106</sup> Nordisk konferens om klotter 15-16.10.1998 asiakirjat, tekijän hallussa.

<sup>107</sup> Nordisk konferens om klotter 15-16.10.1998 asiakirjat, tekijän hallussa.

poistamista, johtuen kaupungin harjoittamasta graffitipolitiikasta, joka ei sallinut vandalismia eikä graffiteja. Kaupunkisuunnitteluviraston medialle antamassa lausunnossa mainitaan myös, rikottujen ikkunoiden teorian mukaisesti, teoksen aiheuttavan ympäristöönsä turvattomuutta.<sup>108</sup>

Nollatoleranssi vaikutti usean vuoden ajan Tukholmassa ja sen lähikunnissa järjestettyihin graffiteihin liittyviin taidenäyttelyihin ja luvallisiin graffitiseiniin. Kaupungin tiloissa järjestettyjä graffiteihin ja katutaiteeseen viittaavien taidenäyttelyiden järjestäminen vaikeutui.<sup>109</sup> Sallittujen seinien osalta nollatoleranssipolitiikka johti seinien kohtalon uudelleenmäärittelyyn. Luvallisia seiniä purettiin tai niihin maalaaminen kiellettiin Tukholman ulkopuolellakin, johtuen Tukholman kaupungin poliitikkojen näkemyksestä, että laillinen seinä ei ole yksittäisen kunnan paikallinen päätös, koska laillinen seinä vaarantaa Tukholmassa harjoitetun antigraffiti-politiikan onnistumisen.<sup>110</sup> Perusteluina seinien purkamiselle käytettiin samaa retoriikkaa kuin myöhemmin Helsingissä; luvalliset seinät lisäävät laittomia maalauksia. Helsingissä laillisia seiniä ei ollut ennen Stop Töhrylle -projektia. Käytäntö johti Kimvallin mukaan paradoksiin:

”Jossa graffitin sanotaan olevan laitonta, koska graffitien tekijät eivät kysy lupaa, mutta on myös mahdotonta saada lupaa, jotta voisi tehdä laillisesti graffitia, koska tämä voi johtaa laittomaan graffitiin.”<sup>111</sup>

Operaatio Turvallisuuden käytäntöihin kuului käyttää graffiteihin keskittyvän yksityisen vartiointiliikkeen erikoisyksikköä.<sup>112</sup> Operaatio turvallisuuden

---

<sup>108</sup> Kimvall 2014, 126–127.

<sup>109</sup> Kimvall 2014, 128–130. Vuonna 2002 kaupungin hallinnoimassa kiinteistössä järjestettiin STHLM Underground taidenäyttely, jonka vuokrasopimuksen kaupunki yritti purkaa, johtuen tilassa järjestettävästä graffititaidenäyttelystä. Seuraavana vuonna näyttely järjestettiin uudelleen ilman vastusta, johtuen Kimvallin näkemyksen mukaan muuttuneesta poliittisesta tilanteesta kaupunginvaltuustossa.

<sup>110</sup> Kimvall 2014, 125, 130. Laillisia seiniä suljettiin ja avattiin uudestaan Nackassa vuonna 1996–1997, Brommassa vuonna 2005, kulttuurikeskus Nackassa vuonna 2008, Sigtunassa vuonna 2009.

<sup>111</sup> Kimvall 2014, 131. ”where graffiti is said to be illegal since graffiti writers do not ask for permission, but where it is also impossible to get permission to do graffiti legally, since that may spark an interest in illegal graffiti.” Käännös tekijän.

<sup>112</sup> Kimvall 2014, 123. Kolbjörn Guwallius on kirjoittanut teoksen Grip till Varje Pris, joka käsittelee yksityisten vartiointiliikkeiden toimintaa Tukholmassa.

yhteydessä Tukholman kaupunki ryhtyi käyttämään erityisesti graffitintekijöiden kiinni saamiseksi keskittyneitä yksityisiä vartiointiliikkeitä, joiden vartijat toimivat siviiliasuissa. Ruotsin lainsäädännön mukaan siviiliasuissa toimivat vartijat tarvitsevat erillisen luvan.<sup>113</sup>

### **7.3 Helsingin graffitikontrolli**

Vuonna 1998 Helsingissä käynnistettiin Stop Töhryille –projekti, joka oli toiminnassa vuosien 1998 ja 2008 välisenä aikana. Stop Töhryille –projektin käynnistäjänä kaupungin yleisten töiden lautakunnan (YTL:n) omien asiakirjojen mukaan YTL:n vuonna 1996 tekemä aloite.<sup>114</sup> Projektin sisällön määrittely tehtiin suurimmaksi osaksi ennen projektin käynnistämistä vuosina 1996 ja 1997. Projektin tavoitteeksi asetettiin töhryjen määrän vähentäminen kymmenessä vuodessa kymmeneen prosenttiin vuoden 1998 tasosta. Poliittinen tilaus YTL:n valmistelemalle projektille oli Sole Molanderin vuonna 1997 esittämä kyselyluonteinen aloite koskien töherryksiä Helsingin kaupungissa:

”On huolestuttavaa nähdä graffiteja kaikkialla Helsingissä – melusteissa teiden varsilla, metroasemilla, puistoissa, keskustan historiallisissa rakennuksissa ja muistomerkeissä. Nuoret viestivät töherryksillään pahaa oloaan, tyytymättömyyttään ja viestittävät toisille jengeille, kilpailijoilleen olevansa olemassa. Jos jäljet katoavat nopeasti ei tämä viesti mene nuorten toivomalla tavalla eteenpäin, koska kukaan ei ehtisi nähdä heidän luomuksiaan. Kysymmekin, että mitä kaupunginhallitus aikoo tehdä, jotta töherrykset saataisiin pois julkisilta paikoilta ja töhertelijät saataisiin kuriin ja vastuuseen tekemistään viesteistä?”<sup>115</sup>

Tarkkaa lukua graffitimaalareiden määrästä on kuitenkin mahdotonta saada selville, sillä kaikki tekijät eivät jääneet kiinni. Täten onkin olemassa vain eri tahojen esittämiä arvioita graffitimaalarien määrästä. Erään arvion mukaan vuonna 1997 arvioitiin satunnaisten graffitintekijöiden määräksi Helsingissä noin 2 500–3 000.<sup>116</sup> Kuitenkin kolme vuotta myöhemmin, Stop Töhryille -projektin tuottaman

---

<sup>113</sup> Kimvall 2014, 123–124. Valvontaa ryhtyi suorittamaan Falck Security ja myöhemmin Commuter Security Group, koska Falck Securityä syytettiin SL:n edustajan lahjonnasta sekä yhtiötä epäiltiin laittomasta henkilörekisteristä.

<sup>114</sup> YTL, esityslista TP/1, 24.9.1998, 25.

<sup>115</sup> Molander Sole (kesk.), Helsingin kaupunginvaltuuston pöytäkirjat 1997, toukokuu II, 46–47.

<sup>116</sup> Kuvaja ja Cantell 2002, työpaperi.

tiedon mukaan, graffitintekijöiden määrän arvioitiin pudonneen: ”Helsingissä on vain 150–200 ’ammattimaisesti’ ja jatkuvasti töhrintää harjoittavaa henkilöä.”<sup>117</sup>

New Yorkin graffitien vastaisessa kampanjassa käytettiin aiemmin samaa retoriikkaa: graffitimaalareiden määrä esitettiin todellisuutta pienempänä, jotta heidän merkitystään voitaisiin vähätellä, ja jolloin sitä ei nähtäisi nuorisoliikkeenä, vaan enemmänkin pienen joukon toimintana, johon oli helpompaa puuttua. Graffitintekijöihin liitettiin julkisuudessa aikaisempien negatiivisten ominaisuuksien lisäksi nyt myös muu rikollisuus ja päihteiden käyttö sekä myynti.<sup>118</sup>

Kymmenen vuotta ennen Stop Töhrylle –projektin<sup>119</sup> käynnistämistä oli toteutettu kaupunginjohtaja Raimo Ilaskiven käynnistämä Nuija-kampanjaa, jossa luvattiin 500 markan palkkio graffitintekijän ilmiannosta. Nuija-kampanja oli kuitenkin lyhytkestoinen ja se lopetettiin vastustuksen vuoksi kesken kampanjan.<sup>120</sup>

Stop Töhrylle –projektin projektipäällikkönä aloitti loppuvuodesta 1997 Mikko Virkamäki. Virkamäen mukaan aikaisempaa kokemusta ja osaamista tämänkaltaisesta projektista ei ollut Suomessa, vaan käynnistämisvaiheessa oli vielä esillä useita vaihtoehtoisia projektin toteuttamistapoja.<sup>121</sup> Stop Töhrylle -projekti aloitti toimintansa 1.1.1998, ja sen alussa sille suunniteltiin toimintamalli, talous- sekä viestintästrategia. Tämän jälkeen tehtiin projektiin liittyvät rekrytoinnit, vuosikilpailut ja markkinointi sekä käynnistettiin pilottiprojektit. Ensimmäiset kuusi kuukautta projektissa käytettiin suunnitteluun. Ensimmäinen varsinainen näkyvä toimenpide oli Ullanlinnan tähtitornin puhdistaminen vapuksi 1998.<sup>122</sup>

---

<sup>117</sup> YTL esityslista TP/1. 24.9.1998.

<sup>118</sup> Helin 2014, 29-30.

<sup>119</sup> Ensimmäisissä asiakirjoissa projektin nimi on T-projekti, mutta käytän vakiintunutta ilmaisua Stop Töhrylle –projekti.

<sup>120</sup> Koskela 2009, 286; Isomursu, Jääskeläinen 1998, 10

<sup>121</sup> Yhtenä suunnitelmana oli kampanjatyylinen nuorisoprojekti, jossa olisi mukana julkisuudenhenkilöitä, kuten Hector (Heikki Harna).

<sup>122</sup> Haastattelu Mikko Virkamäen 3.5.2016.



Projekti oli täydessä käynnissä 1.6.1998.<sup>123</sup> Projektia johti Helsingin kaupungin rakennusviraston tekniikkaosasto. Helsingin kaupunginvaltuusto varasi vuoden 1998 talousarviossa kahdeksan miljoonaa markkaa töhrinnän poistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Kahdeksasta miljoonasta markasta rakennusvirastolle varattiin viisi miljoonaa markkaa ja kiinteistövirastolle kolme miljoonaa markkaa. Virastojen välisellä yhteistoimintasopimuksella kuitenkin sovittiin, että pääosa toimenpiteistä suoritetaan rakennusvirastoon perustetun projektin toimesta.<sup>124</sup>

Perustamisesta lähtien Stop Töhryille -projektin pyrkimyksenä oli hankkia myös uusia yhteistyökumppaneita sekä julkisista että yksityisistä toimijoista. Projektin toimintatapa perustuikin alueelliseen toimintaan, jossa paikalliset asukkaat ja kiinteistöjen omistajat pyrittiin saamaan mukaan projektiin. Kaupunginosayhdistyksen liittyttyä projektiin, kaupunginosan alueella suoritettiin kaupungin kiinteistöistä pintojen puhdistaminen graffiteista ja tageista. Puhdistuksen suorittivat projektin alihankkijoina toimineet graffitien poistoon erikoistuneet yritykset.<sup>125</sup>

Projektin toimintatapoihin kuului kaikkien graffitien nopea poisto sekä jyrkkä linjaus siitä, ettei laillisia maalauksia hyväksytty.<sup>126</sup> Ihmismaantieteen professori Hille Koskela on maininnut Stop Töhryille -projektiin liittyvän kaksi ulottuvuutta: kielen politiikka ja tiedon politiikka. Kielen politiikalla Koskela tarkoittaa:

”Graffitien vastustajien etujen mukaista on luoda sellainen kieli, joka vahvistaa graffitien näkemistä ongelmana ja tukee moraalisen paniikin syntymistä.”<sup>127</sup>

Aikaisemman Nuija-kampanjan aikana, kaupungin edustajat saivat vielä julkisesti ilmaista eriävän mielipiteensä kaupungin kannasta graffiteja kohtaan. Stop Töhryille -projektin aikana agendalle nousi kuitenkin töhrintäongelma, joka vaatii

---

<sup>123</sup> Toimintasuunnitelma 2003 PROJEKTIYKSIKKÖ, Stop töhryille –projekti Siisti Stadi –projekti, 3.

<sup>124</sup> YTL esityslista 3.6.1999. TP/2, 19 Lausunto kaupunginhallitukselle talousarvioaloitteesta (Antti Vuorela jne, yht 32 allekirjoittajaa.), joka koskee ohjelmaa leikkipuistoihin, päiväkoteihin ja kouluihin kohdistuvan ilkvallan vähentämiseksi.

<sup>125</sup> YTL esityslista 11.6.1998. TP/1.1. Töhrinnän poistaminen ja pintojen suojaaminen/urakoitsijoiden valinta vuosikilpailun perusteella.

<sup>126</sup> Koskela 2009, 286.

<sup>127</sup> Koskela 2009, 287.

yhdenmukaista retoriikkaa ja näkökulmaa. Aiheen kohdalla monimutkaistavat erottelut tagien ja graffitien suhteen korvattiin sanalla töhry. Graffiteja koskevassa keskustelussa valittiin sanaksi töhry, sillä graffitilla nähtiin olevan liian positiivinen leima. Stop Töhrylle –projektissa mukana olleen Kauko Nygrenin mukaan kyseessä oli tietoinen strateginen valinta, joka liittyi viestintään.<sup>128</sup> Koskelan näkemyksen mukaan kielen politiikan avulla on rakennettu kielteinen käsitys koko ilmiöstä ja alakulttuurista.<sup>129</sup> Tiedon politiikkaa Koskela kuvaa seuraavasti:

”Esimerkiksi käsitystä siitä, että graffitit lisäävät turvattomuutta ja pelkoa, tuotetaan kritiikittömästi ja sitkeästi. Lisäksi on tuotettu pelon mielikuvaa yhdistämällä julkisuudessa graffitikulttuuri väkivaltaan, uhkailuun ja häikäilemättömyyteen.”<sup>130</sup>

Koskela toteaa, ettei luotettavia, empiiriseen tutkimukseen perustuvia todisteita turvattomuuden ja graffitien välisestä korrelaatiosta ole. Uhkakuviin on liitetty kokonainen alakulttuuri ja uhkakuvien avulla on ylläpidetty käsitystä graffitien aiheuttamasta turvattomuudesta.<sup>131</sup> Tiedon politiikaksi voidaan laskea Stop Töhrylle –projektin tuottama tieto graffiteista. Vuonna 1998 Yleisten töiden lautakunnan kaupunginhallitukselle lähettämässä kirjeessä todetaan T-projektin [Stop Töhrylle –projekti]<sup>132</sup> toteuttavan kolmea erityyppistä toimintoa töhrinnän vähentämiseksi. Töhryjen mahdollisimman nopea tekninen puhdistaminen sekä töhryalttiiden pintojen suojaaminen, valvonta ja kiinnijäämisriskin nostaminen sekä viestintä, mikä mainitaan kirjeessä tärkeimpänä toimintamuotona.<sup>133</sup> Samassa asiakirjassa mainitaan viestinnästä yksityiskohtaisemmin:

”Hyvin tärkeä osa viestinnästä suunnataan aikuisille. Suomessa on suuri määrä toimittajia, poliitikkoja, virkamiehiä ja asiantuntijoita, jotka hämärtävät puheillaan ja kirjoituksillaan töhrinnän rikosluonteisuutta. Usein tämä tapahtuu akateemisten väittelyiden muodossa siitä, onko graffiti taidetta vai ei.”<sup>134</sup>

---

<sup>128</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 35.

<sup>129</sup> Koskela 2009, 288.

<sup>130</sup> Koskela 2009, 288–289.

<sup>131</sup> Koskela 2009, 290.

<sup>132</sup> Stop Töhrylle –projektia kutsuttiin projektin alussa T-projektiksi.

<sup>133</sup> Ytl, Esityslista TP/1, 24.9.1998.

<sup>134</sup> Ytl, Esityslista TP/1, 24.9.1998.

Stop Töhryille –projekti määritteli projektin tavoittelevan kokonaisvaltaista asennemuutosta toimintamallillaan, johon kuului tekninen puhdistus, valvonta ja viestintä<sup>135</sup>. Vuonna 2000 Stop Töhryille –projekti ilmoitti onnistuneensa vähentämään ristiriitaista keskustelua töhrinnästä ja graffitikulttuurista. Viestinnällisten keinojen tavoitteena oli ollut lisätä oikeaa tietoa töhrinnästä ja vähentää ristiriitaisen viestinnän käyttämistä julkisuudessa. Yleisten töiden lautakunnan esityslistassa ristiriitaisista viesteistä käytettiin englanninkielistä mix-messages käännoästä. Lausunnossa kaupunginhallitukselle muistutetaan myös olevan tärkeää, että julkisten medioiden, julkisen ja yksityisen sektorin vastuulliset tahot ja henkilöt tuntevat töhrintäilmiön luonteen. Haastattelussa Mikko Virkamäki kommentoi sekavaa viestintää seuraavasti:

”Mixed messages käytettiin New Yorkissa ja sitä oli joka paikassa ja se oli hyvin hankala se viestinnällinen ympäristö. Syy miksi käytettiin töhryä, oli se että sanalla graffiti oli tuplamerkitys...Graffitia ei voinut käyttää se oli selvä asia”<sup>136</sup>

Virkamäen mukaan graffiti-sanalla oli liian positiivinen sävy eikä sitä siksi voinut käyttää ilmiöstä puhuttaessa.

Vuonna 2002 Helsingin kaupungin rakennusviraston alaisuudessa toimiva Stop töhryille –projekti yhteistyössä HKR tekniikan kanssa myönsi vuosittaisen kunniakirjan MTV:n toimitusjohtaja Pekka Karhuvaaralle. ”No news is good news” -kunniakirjan luovutuksen perusteena mainittiin Karhuvaaran pitkäjänteinen töhrinnän vastainen työ, jota hän oli jo aikaisemmin tehnyt toimiessaan Iltalehden päätoimittajana. Lisäksi Karhuvaara oli toiminut aiheesta järjestetyissä seminaareissa luennoitsijana. Kunniakirjan mainitaan olevan kunnianosoitus vastuullisesta yhteiskunnallisesta viestinnästä, jota MTV3 on harjoittanut Stop Töhryille- ja Siisti Stadi-projektiin liittyen.<sup>137</sup> Kunniakirjan voidaankin todeta osaltaan osoittavan, kuinka tärkeänä projekti näki median suhtautumisen graffitikulttuuria kohtaan.

Kunniakirjan luovutusperusteissa todetaan sekavan viestinnän vähentymisen johtaneen siihen, että yhä pienempi osa nuorista aloittaa töhrinnän, mikä oli tärkeää

---

<sup>135</sup> Ytl, Esityslista TP/1, 24.9.1998.

<sup>136</sup> Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016.

<sup>137</sup> Siisti Stadi, lokakuu 2, 2003.

töhrintäilmiön lopettamiseksi. Tämän lisäksi projektin piirissä pidettiin tärkeänä sitouttaa kaupungin omia hallintokuntia projektiin.<sup>138</sup> Tämä tarkoitti sitä, että kaupungin hallintokunnat tuomitsivat graffitit. Stop Töhryille –projektin aikana muodostui käytäntö, jossa kaupungin eri hallintokunnat tuomitsivat graffitit aktiivisesti. Helsingissä ainoastaan nuorisotoimi kieltäytyi tuomitsemasta graffiteja systemaattisesti.



Kaavio 2a: Stop Töhryille –projektin aikajana, osa a.

Projektin käynnistäjänä toimi Mikko Virkamäki, joka johti projektia kolme vuotta. Hän on myöhemmin todennut analysoineensa projektin ensimmäiset kahdeksan kuukautta graffitialakulttuurin arvopohjaa. Virkamäen analyysin mukaan samat tekijät tekivät luvallisia ja laittomia graffiteja. Projektin harjoittamasta viestinnästä Virkamäki on todennut siihen kuuluneen kaksi erillistä osaa: vuorovaikutus asukkaiden kanssa ja tiedottaminen siitä, mistä graffitikulttuurissa oli oikeastaan

<sup>138</sup> Ytl, TP/1. 30.3.2000.

kyse. Oikeana tietona pidettiin rakennusviraston kantaa graffiteihin. Virkamäki kertoi projektin viestintästrategiasta seuraavasti:

”Medianedustajia kouluttaa puhumaan niinku oikealla tavalla tästä, että, ettei he niinku sotkis sitä asiaa, koska he ei tosiaankaan ymmärtänyt sitä juttua. Se ei ollut mitään manipulaatiota, ei mediaa voi manipuloida. Se oli vaan, että me kerrottiin nää tuplamerkitykset ja että media on itse asiassa yksi iso osa koko ongelmaa.”<sup>139</sup>



Kaavio 2b: Stop Töhryille –projektin aikajana, osa b.

Kaupunginvaltuutettu Paavo Arhinmäki puolestaan kommentoi Stop Töhryille –projektin viestinnästä seuraavaa:

”..toimittajat on kertonut jos julkaisi kuvia graffiteista, ni välittömästi sieltä toimistolta [Stop Töhryille –projektin toimisto] soitettiin vihaisia puheluita”<sup>140</sup>

Stop Töhryille –projektin toinen projektipäällikkö Kauko Haantie analysoi edeltäjänsä toimintaa seuraavasti:

<sup>139</sup> Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016

<sup>140</sup> Haastattelu Paavo Arhinmäki 3.5.2016

”Mikko teki kaksi virhettä, mitkä hankaloitti hirveästi. Semmonen että hän keskittyi omassa työssään täysin siihen viestintään... Siinä kun hän lähti puhumaan oikeata tietoa töhrinnästä ja sekaviestinnän estämisestä, ni sitten osa mediaa otti sen sillai et sananvapauden rajoittamista.”<sup>141</sup>

Viestinnällisillä kysymyksillä voidaan todeta olleen keskeinen merkitys projektille. Tärkeintä projektille oli puuttuminen graffiteja sympatisoiviin puheisiin,<sup>142</sup> joten se puuttui aktiivisesti myös graffiteista kirjoitteluun mediassa. Esimerkiksi ilmaisjakelulehti City:ssä julkaistiin artikkeli, joka ei ollut kriittinen graffiteja kohtaan, minkä seurauksena Stop Töhryille –projektista oltiin yhteydessä lehden omistavaan tahoon.<sup>143</sup>

Toinen keskeinen osa viestintää oli vuorovaikutus asukkaiden kanssa. Kaupunginosien asukasyhdistykset tilasivat Stop Töhryille –projektin kaupunginosanalueelle puhdistamaan julkisia paikkoja. Kaupunginosassa vierailuun sisältyi töhryjen poistamisen ohella myös Stop Töhryille –projektin virkamiesten pitämiä luentoja graffitialakulttuurin luonteesta sekä aihetta sivuavien tilastojen esittelyä kaupunginosayhdistyksen jäsenille.<sup>144</sup>

Vuonna 2002 Stop Töhryille –projektissa vakinaistettiin projektinjohtaja, puhdistusta koordinoiva projekti-insinööri, Siisti Stadi<sup>145</sup> –projektista vastaava projektikoordinaattori, projektisuunnittelija, joka johti valvonnan koordinoinnin ja asianomistajatehtävät sekä projektisihteeri, jonka vastuulla oli talous- ja avustavat työt.<sup>146</sup> Graffitimaalareiden kiinniottamisen toteuttamisesta vastasi yksityinen turvallisuusalan yritys FPS<sup>147</sup> Security, jonka kanssa Stop Töhryille –projekti teki vuonna 1998 sopimuksen, jota määrääjain jatkettiin koko projektin ajan.<sup>148</sup>

---

<sup>141</sup> Haastattelu Kauko Haantie 2.5.2016

<sup>142</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 19.

<sup>143</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 21.

<sup>144</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 22.

<sup>145</sup> Siisti Stadi –projekti siivosi laittomia kaatopaikkoja ja rantoja.

<[http://www.hel.fi/hel2/hkr/toimintasuunnitelma2006/erillisproj\\_01.html](http://www.hel.fi/hel2/hkr/toimintasuunnitelma2006/erillisproj_01.html)> [sivu luettu 25.9.2016]

<sup>146</sup> Toimintasuunnitelma 2003 PROJEKTIYKSIKKÖ, Stop töhryille –projekti Siisti Stadi –projekti, 6.

<sup>147</sup> Finnish Protection Service

<sup>148</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 68

#### ***7.4 Tukholman nollatoleranssin ja New Yorkin graffitienvastaisen kampanjan yhtäläisyydet Helsingin Stop Töhrylle -projektin kanssa***

New Yorkin, Tukholman ja Helsingin graffitien vastaisista toimista on löydettävissä useita yhtäläisyyksiä. Kaikissa kaupungeissa perustettiin pelkästään graffitien tekijöiden valvontaan keskittyvä yksikkö. New Yorkissa tämä tapahtui poliisin toimesta, johtuen kaupunginhallinnon rakenteesta, jossa poliisi on kaupungin päätäntävällän alainen. Tukholmassa ja Helsingissä poliisi on sisäasiainministeriön alainen, valtakunnallinen toimija, joten valvonnan suorittivat kaupunkien sopimuskumppaneina toimineet yksityisten turvallisuuspalveluiden tarjoajat.

Suomessa poliisi oli aikaisemmin kokeillut nollatoleranssia Tampereella pyrkiessään puuttumaan keskusta-alueella nuorten päihteiden käyttöön. Kokeilu jäi kuitenkin kertaluontoiseksi, sillä kokeilun ei nähty ratkaisevan varsinaista ongelmaa, vaan ainoastaan ratkaisse sen paikallisesti ja siirtäneen ongelman toisaalle.<sup>149</sup>

New Yorkissa poliisien erikoisyksikkö keräsi informaatiota tekijöistä. Tukholmassa saman tehtävän suoritti yksityinen turvallisuusalan yritys Falck, aina siihen asti, kunnes ruotsalainen tietosuojavaltuutettu ryhtyi epäilemään yritystä laittomasta henkilörekisteristä.<sup>150</sup> Myös Suomessa keskustelua on herättänyt kysymys siitä, oliko myös Helsingin kaupungille palvelua tarjonneella yksityisellä turvallisuusalan yrityksellä Finnish Protection Service Securityllä laitton henkilörekisteri käytössä.<sup>151</sup>

Kaikille kolmelle kaupungille oli yhteistä laajan sitouttamisen ajatus. Tämä ajatus oli peräisin New Yorkista, missä kaupungin hallintokuntia sitoutettiin graffitien vastaiseen liikkeeseen. Nollatoleranssi teorian myötä New Yorkin poliisi ryhtyi käytäntöön, jonka avulla tehostettiin henkilötarkastusten määrää kaduilla. Tämä ajattelutapa siirtyi Tukholmaan ja lopulta kaikkialle Ruotsiin, kun lakimuutoksen

---

<sup>149</sup> Korander 2014, 110-111.

<sup>150</sup> Kimvall 2014, 124, Guwallius 2014, 46–48. Yhtiötä syytettiin laittomasta henkilöstörekisteristä tietosuojavaltuutetun toimesta. Yhtiö myönsi rekisterin olemassaolon, mutta mainitsi rekisterin pitäjäksi yksittäisen työntekijän, joka piti rekisteriä ilman esimiehen tietoa asiasta.

<sup>151</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 75

myötä vuonna 2003 poliisille tuli oikeus tehdä henkilötarkastuksia ilman epäilyä rikoksesta. Suomessa tämä käytäntö oli jo mahdollista.

Spraymaalien ja tussien hallussapidon kieltö julkisella paikalla tuli käytäntöön jo varhaisessa vaiheessa New Yorkissa. Ruotsissa hallussapitoa ei koskaan kriminalisoitu. Vuonna 2003 uuden järjestyslain myötä, Suomessa töhrintään soveltuvien spraymaalien ja tussien hallussapito julkisella paikalla tuli rangaistavaksi. Kieltoon on todennäköisesti vaikuttanut uuden järjestyslakiesityksen taustamateriaalina toiminut oikeusministeriön kansallinen rikosentorjuntaohjelma<sup>152</sup>, jossa toimiviksi keinoiksi nostettiin rikottujen ikkunoiden teoria sekä nollatoleranssi.

Kaikissa kaupungeissa retoriikalla on oma tärkeä aspektinsa. Graffitit koettiin olevan yksi tärkeimmistä syistä tiettyjen alueiden alikehittymisen kierteeseen. Suomessa ja Ruotsissa esille nousevat erityisesti termit klotter ja töhry sekä näiden käyttö retoriikassa yksinkertaistamaan aiheesta käytävää keskustelua.

New Yorkin, Tukholman ja Helsingin nollatoleranssipolitiikkaa on nähtävissä samankaltaisuutta harjoitetuissa metodeissa: viestintä, valvonta, suhtautuminen graffitinäyttelyihin, laillisiin seiniin ja aikaisemmin maalattuihin laillisiin graffititöihin. Laillisia graffiteja poistettiin Helsingissä, mutta New Yorkissa tai Tukholmassa ei valittu lopulta Helsingin linjaa graffitien poiston tai ylimaalauksen suhteen. Tukholmasta ei lopulta poistettu suurinta laillista graffitia<sup>153</sup>, vaikka sen poistamisesta käytiinkin kiivasta julkista keskustelua. Laillisista graffititeoksista käytetty retoriikka painotti kuitenkin samoja asioita kuin Helsingissä.




























---



<sup>152</sup> Kansallisen rikosentorjuntaohjelman nimi oli Turvallisuustalkoot.

<sup>153</sup> Fascinate on kuuluisa, suuri graffitimaalaus Bromstenin teollisuusalueella Tukholmassa.



YHTENEÄISYYDET HELSINGIN, NEW YORKIN JA TUKHOLMAN GRAFFITIENTEN VASTAISISSA KAMPAJOISSA

|   | HELSINKI  | NEW YORK  | TUKHOLMA  |
|---|---|---|---|
| Graffitien määrän vähentäminen tavoite 10 % lähtötilanteesta              |    |    |    |
| Projektin käyttämät retoriset keinot                                      |    |    |    |
| Tarkka rajaus kampanjan kestolle  |    |    |    |
| Laillisten graffititeosten kieltäminen                                    |    |    |    |
| Kaupungin eri hallintokuntien liittyminen graffitien vastaiseen rintamaan |    |    |    |
| Graffitikontrolliin keskittyneen erikoisyksikön perustaminen              |    |    |    |
| Yksityinen turvallisuusalan yrityksen palkkaaminen osaksi kampanjaa       |    |    |    |
| Luvallisten graffititeosten ylimaalaaminen                                |   |   |   |
| Julkisuudessa esitettävät väitteet graffiti-maalareiden pienestä määrästä |  |  |  |

 Väittämä toteutui kaupungissa.
  Väittämä ei toteutunut kaupungissa.

Taulukko 2

Tukholman ja Helsingin projektien yhteneväisyyttä oli nähtävissä myös niiden tuottamissa graffitien vastaisissa julkaisuissa. Samankaltaisuus on huomattavissa muun muassa SL:n julkaisussa 1980-luvulla, jossa kuvattiin tageilla täytettyä asuntoa, Stop Töhryille -projekti julkaisi samanlaisen kuvan myöhemmin oman projektinsa aikana.<sup>154</sup>

Helsingissä Stop Töhryille -projektin alkuperäisinä metodeina olivat puhdistus ja valistaminen, mutta metodit muuttuivat projektin jälkipuoliskolla enemmän Tukholman tyyliä valvontaan keskittyviksi. Liisa Mäkinen on pro gradu -työssään esittänyt, että toimenpiteet Helsingissä projektin loppuvaiheessa kohdistuivat enemmän tekijään kuin itse töhrimiseen.<sup>155</sup> Vuonna 2008 Helsingin Sanomien mielipidepalstalla Mikko Virkamäki totesi seuraavasti:

”Ulkomaisista esimerkeistä tiedettiin, että toimintalinja, jossa korostetaan vartiointia ja teknistä siivousta, johtaa aina provosoitumiseen ja töhrinnän lisääntymiseen. Nelisen vuotta sitten huomasin ensimmäisen kerran, että projektin ulkoinen viestintä oli hakoteillä. Avointa seurantajärjestelmää ei enää ollut ja toiminnan vaarallisuutta ylikorostettiin.”<sup>156</sup>

Vaikuttaa siltä, että toimintafilosofian muutos johtuu projektin sisäisistä henkilömuutoksista, jotka ovat vaikuttaneet harjoitettuun toimintaan. Haastattelussa Stop Töhryille -projektin ensimmäinen projektipäällikkö Mikko Virkamäki totesi:

”Ruotsilla oli oma malli ja se oli erittäin huono malli...Se oli liian aggressiivinen ja vaan provosoi näitä töhrijoita...Siinä syntyi se vastakkainasettelu...Me koko ajan vältettiin sitä vastakkainasettelua.”<sup>157</sup>

Stop Töhryille -projektissa tapahtuneiden henkilöstövaihdosten jälkeen projektin linja muodostui hyvin samankaltaiseksi Tukholmassa harjoitetun linjan kanssa. New Yorkissa käytetyt toimintamallit siis levisivät sekä Ruotsiin että Suomeen. Yhteiset konferenssit alan toimijoiden kesken auttoivat levittämään näkemyksiä maiden rajojen yli. Helsingin tilanteen kannalta tärkeäksi näkemysten levittäjäksi

---

<sup>154</sup> Kimwall 2012, 66 Brunila, Ranta, Viren 2011, 96. Kuvat, joihin viitataan löytyvät teoksista.

<sup>155</sup> Mäkinen 2010, 71.

<sup>156</sup> HS 15.9.2008.

<sup>157</sup> Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016

voidaan todeta vuonna 1998 Tukholmassa järjestetty pohjoismainen töhrykonferenssi (Nordisk konferens om klotter), johon kokoontui osallistujia Pohjoismaista sekä Yhdysvaltojen New Yorkista.<sup>158</sup> Kauko Haantie kommentoi projektin alkuvaiheita:

”[Mikko Virkamäki] kävi Tukholmassa ottamassa oppia. Samaten kävi ottamassa oppia, tapas Tukholmassa New Yorkista ihmisiä, jotka oli paneutunut tähän asiaan ja sieltä sai sellaisen pohjan millä lähteä liikkeelle ja loi tän homman.”<sup>159</sup>

## **8. VALTUUSTOKÄSITTELYT**

### **8.1 Kulosaaren meluvallin ensimmäinen valtuustokäsittely**

Keväällä 2000 Helsingin kaupunki ryhtyi poistamaan Kulosaaren meluvallin 300 metrin pituista luvallista graffitia, jonka kaupunki oli tilannut aikaisemmin vuonna 1991. Helsingin Sanomissa Kulosaaren meluvallia kuvailtiin yhdeksi Helsingin maamerkeistä ja sitä luonnehdittiin Suomen tunnetuimmaksi luvalliseksi graffitiksi.<sup>160</sup> Huomion arvoista uutisoinnissa oli se, että ensimmäistä kertaa Helsingin Sanomissa uutisoitiin kriittisesti Stop Töhrylle –projektista.

Artikkelissa mainittiin graffitien peittämisen todellisena syynä olleen rakennusviraston ”ylikireä” asenne ja se, ettei kaupunki ole pystynyt osoittamaan todeksi luvallisten töiden sallimisen lisäävän luvattomia maalauksia. Helsingin Sanomien toimittaja Ari Lahdenmäki kritisoi tapausta seuraavasti:

”Koko kallista touhua leimaa keski-ikäisten miesten ahdistus menetettyä kaupunkitilan hallintaa kohtaan.”<sup>161</sup>

HKR-Tekniikan tulosryhmänjohtaja Kauko Nygrénin näkemyksen mukaan graffiti oli kuitenkin haalistunut ja sitä oli töhritty. Yleisten töiden lautakunnan lausunnossa

---

<sup>158</sup> Konferenssin järjestäjänä toimivat Brottsförebyggande centrum& Lugna gatan, Gat- och fastighetskontoret yhteistyössä AB Storstockholms Lokaltrafik. Konferenssissa esiintyi New Yorkista joukkoliikenteen sekä Transit Divisional Vandal Squat edustajat. Suomesta osallistujana oli HKR:n Mikko Virkamäki. Asiakirjat tekijän hallussa.

<sup>159</sup> Haastattelu Kauko Haantien 2.5.2016.

<sup>160</sup> HS 31.10.2000.

<sup>161</sup> HS 31.10.2000.

mainitaan graffitimaalauksen olleen niin rapistunut, ettei sitä voinut pitää siistinä ja kauniina, joten oli välttämätöntä maalata graffititaideteos piiloon. Lausunnossa myös viitataan rakennusviraston vuonna 1991 myöntämään lupaan meluvallin maalaamiseksi; siinä on mainittu rakennusvirastolla olevan oikeus maalata aita uudestaan maalauksen kunnon heiketessä tai muun syyn vaatiessa uudelleen maalausta.<sup>162</sup>

Ennen graffititeoksen ylimaalaamista, teosta oli vahingoitettu osittain valkoisella maalilla. Stop töhryille –projektin vetäjänä toiminut Mikko Virkamäki on todennut Kulosaaren meluvallin graffitin maalaamisen aikoina, 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, graffiteja vastustetun eri keinoin kuin vuonna 2001. Hänen mukaansa tällöin oli vallalla käytäntö, jolloin ajateltiin laillisen graffitin vähentävän laittomia. Tätä ajattelua Virkamäki piti kuitenkin virheellisenä, sillä hänen mukaansa:

"Laillisen graffitin käsite ei kuulu graffitialakulttuuriin. Laillisen maalauksen tekijä hyvittää tekonsa alakulttuurilleen maalaamalla lähelle laittoman työn."<sup>163</sup>

Kulosaaren meluvalliin maalatun graffitin poisto tuli lopulta maksamaan enemmän kuin teoksen maalaaminen yhdeksän vuotta aikaisemmin. Vuonna 1991 teoksen toteuttamisen kustannukset olivat olleet 30 000 markkaa ja yhdeksän vuotta myöhemmin poisto tuli maksamaan 40 000 markkaa.<sup>164</sup> Kauko Haantie pitikin ylimaalausta virheenä:

"se [Meluvallin ylimaalaus] oli tyhmästi tehtyä, olisi antanut vain rapistua ihan rauhassa siinä"<sup>165</sup>

Mikko Virkamäki näki kuitenkin, toisin kuin Haantie, ylimaalauksen mielekkäänä:

"Siinä tehtiin psykologinen virhe, mutta se oli selvää, että se piti peittää. Koska se oli sellanen periaate, joka toimi silloin ja toimii tänä päivänä. Lailliset tilaustyöt jotka on tehty graffitikielellä ja alakulttuuria korostamaan, sitä kautta se leviää se juttu"<sup>166</sup>

Virkamäen näkemyksen mukaan teos piti poistaa, jotta laillisen graffitin luoma konfliktitilanne saatiin poistumaan. Graffititeoksen tilalle oli suunnitteilla

---

<sup>162</sup> YTL, KP/3, 25.10.2001, 24.

<sup>163</sup> HS.31.10.2000.

<sup>164</sup> HS.31.10.2000.

<sup>165</sup> Haastattelu Kauko Haantie 2.5.2016.

<sup>166</sup> Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016.

halkopinoista tehtävä taideteos, jota ei kuitenkaan koskaan toteutettu.<sup>167</sup> Maalauksen ylimaalaamisesta seurannutta valtuustokeskustelua Virkamäki ei pitänyt yllätyksellisenä.<sup>168</sup>

Graffitin poistamisesta seurasi vuonna 2001 kaupunginvaltuutettu Paavo Arhinmäen ja 15 muun valtuutetun aloite, jossa vaadittiin uuden graffititaideteoksen maalaamista Kulosaaren meluaitaan sekä selvitystä siitä, olisiko kaupungissa muita mahdollisia paikkoja, betonisia melumuureja tai alikulkutunneleita, joihin voisi tilata värikkäitä taideteoksia. Kyseessä oli yritys saada uusi graffititeos maalatun teoksen tilalle. Aloitteessa vaadittiin yleisten töiden lautakunnan lausuntoa kysymykseen.

Yleisten töiden lautakunnan selvityksessä todetaan, ettei Kulosaaren meluvallin luvallisella graffitilla ollut vuonna 1991 toivottua vaikutusta luvattomien töhrintöjen hillitsemiseen, vaan päinvastoin, teos innosti tekemään vastaavia maalauksia myös muihin meluaitoihin ja vastaaviin pintoihin. Graffitimaalauksen ylimaalaamista puolsivat myös asukaspalautteen ohella kaupunkikuvalliset seikat, johtuen teoksen rapistumisesta. Selvityksessä ehdotettiin toimenpiteitä kaupunkikuvan parantamiseksi ja todettiin, että graffitien sijasta, kaupungin tulisi keskittyä ympäristötaideteoksiin.<sup>169</sup>

Helsingin kaupunginhallitus<sup>170</sup> käsitteli asiaa 19.11.2001 päättyen puoltamaan yleisten töiden lautakunnan lausuntoa viitaten siihen tulokseen, ettei graffitien lisääminen kaupunkikuvaan ole perusteltua. Äänestys päättyi tulokseen 9–6.

Kaupunginhallituksessa päätöstä vastustivat kuitenkin hallituksen jäsenet Suzan Ikävalko, Inka Kanerva, Minerva Krohn, Otto Lehtipuu, Pertti Lindeman ja Sole Molander, joiden mielestä kaupunginhallituksen olisi pitänyt lisätä aloitteeseen, että kyseinen taideteos sai valmistuttuaan positiivista palautetta, joten myös uuden

---

<sup>167</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 32. Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016

<sup>168</sup> Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016.

<sup>169</sup> Ytl, KP/3. 25.10.2001.

<sup>170</sup> Kaupunginvaltuusto valitsee 15 kaupunginhallituksen jäsentä ja varajäsenet kahdeksi vuodeksi. Kaupunginhallitus johtaa kaupungin hallintoa, valmistelee kaupunginvaltuustossa käsiteltävät asiat sekä vastaa valtuuston päätösten toimeenpanosta ja päätösten lainmukaisuuden valvonnasta.

taideteoksen tilaaminen paikalle olisi ollut perusteltua. Samalla hallituksen jäsenet halusivat, että rakennusvirasto selvittäisi muita kaupunkikuvallisesti sopivia paikkoja, joihin taideteoksia voitaisiin sijoittaa.

Helsingin kaupunginvaltuuston<sup>171</sup> kokouksessa 28.11.2001 kaupunginvaltuutettu Paavo Arhinmäki esitti aloitteessaan asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi, johtuen kaupunginhallituksessa tehdystä vastaesityksestä, jossa mainitaan uuden taideteoksen tilaamisen olevan perusteltua. Kaupunginvaltuustossa käydyssä keskustelussa puheenvuoron käyttivät 19 valtuutettua, joista neljä äänesti palauttamista vastaan ja 15 sen puolesta. Valtuustokeskustelussa keskeiset teemat palauttamisen puolesta puhuneilla olivat Stop Töhrylle -projektin retorisin keinoin keskusteluun tuoman töhry-termin analysointi. Erityisesti kaupunginvaltuustossa käytiin keskustelua töhry-termin merkityksestä, ja siitä oliko Kulosaaren meluvallin graffititeos töhry. Kaupunginvaltuutettu Sirkku Ingervo kommentoi töhry-termin käytöstä seuraavaa:

”Vaikuttaa välillä siltä, että tagit ja graffiti halutaankin sekoittaa keskenään ja että töhryt ja taideteokset, että jos niistä puhutaan samaan aikaan, niin sitten tuleekin aikamoinen tsembalo ja sotku.”<sup>172</sup>

Kaupunginvaltuutettu Päivi Lipponen kommentoi töhryn ja graffitin eroa:

”Haluaisin vaan huomauttaa, että taisi äskeisessä puheenvuorossa mennä graffitit ja seinätöhryt sekaisin.. Graffitimaalarit olivat erittäin loukkaantuneita, kun töhrijät iskivät jopa heidän taideteostensa kimppuun ja töhrivät hienot graffitit.. Seinien töhrimiset ja kummalliset nimikirjainriipustukset eivät ole mitään taidetta.”<sup>173</sup>

Kaupunginvaltuutettu Jorma Hentilä spekuloi laajemmin lausunnossa käytettyä retoriikkaa:

”Mielestäni yleisten töiden lautakunnan yksimielisesti antama lausunto asiasta on hyvin paljastava. Nimittäin, jos etsitään sitä lähdettä, jossa graffiti ja tagit, erilaiset töhryt on sekoitettu keskenään, niin ne on tässä lausunnossa... En voi tulla muuhun johtopäätökseen

---

<sup>171</sup> Kaupunginvaltuusto on ylin päättävä elin Helsingissä. Valtuuston valitaan 85 jäsentä joka neljäs vuosi.

<sup>172</sup> Ingervo (vihr.), keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 75.

<sup>173</sup> Lipponen (SDP), keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 74.

kuin siihen, että tämä on tahallista. Se virkamies, joka on tämän kirjoittanut, on tahallisesti tehnyt näin, koska silloin meidät kaikki aikuiset saadaan kauhistumaan töhryjä ja ymmärtämään, että kaikki se, mitä seinään tehdään, on töhryjä... Mielestäni se ikään kuin käsitteitten sotku, joka yleisten töiden lautakunnan launnossa on ja jolta pohjalta kaupunginhallituksen enemmistö tätä asiaa on käsitellyt, osoittaa sen tarpeen, että tämä on syytä lähettää takaisin niin, että saadaan kunnollinen ja analyttinen vastaus siitä, että mistä tässä oikein on kysymys.”<sup>174</sup>

Kaupunginvaltuutettu Leena Mickwitz vaati puheenvuorossaan asian palauttamista, mutta korosti kuitenkin, ettei hän hyväksy laittomia seinämaalauksia:

”Kannatan siis asian palauttamista. Mutta tällä kannatuksella en ilmoita kannanottoa, joka hyväksyisi laittomia seinätöhryjä. Se juuri osoittaa sen, että aloitetta pitää käsitellä uudestaan ja tuoda meille selvitys, jossa tehdään tämän tyyppisiä eroja.”<sup>175</sup>

Puheenvuoroissaan valtuutetut toivat esille kysymyksen laaja-alaisuuden mutta toisaalta myös kyseenalaistivat pelkän töhry-termin käytön. Töhry-termin analysointiin käytettiin tässä Koskelan tutkimaa kielen politiikkaa, jolla tarkoitetaan sitä, että graffitien vastustajien etujen mukaista on luoda kieli ja termistö, jotka vahvistavat graffitien näkemistä ongelmana. Lisäksi se tukee moraalisen paniikin syntymistä. Tarkoituksena on siis ollut ilmiöiden retoristen erojen häivyttäminen tietoisesti sekä ainoastaan yhden ilmiön eli tässä tapauksessa töhrimisen korostaminen. Kielen politiikka on harkittua ja sen avulla rakennetaan kielteinen käsitys ilmiöstä.<sup>176</sup>

Aloitetta vastustaneiden puheenvuoroista on myös nähtävissä viitteitä rikottujen ikkunoiden teoriasta ja nollatoleranssista. Valtuutettu Jussi Pajunen totesi puheenvuorossaan seuraavasti:

---

<sup>174</sup> Hentilä (vas.), keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 7.

<sup>175</sup> Mickwitz (SDP), keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 79.

<sup>176</sup> Koskela 2009, 287–288.

”Kannatan, että tässä jos missä, pitää lähteä varhaisen puuttumisen periaatteesta, eli ensimmäinenkin töhry on liikaa. Meidän on estettävä yhteisen ympäristön rapautuminen.

Se rapautuminen saattaa alkaa yhdestä hylätystä autosta, joka tuhotaan..”<sup>177</sup>

Pajusen puheenvuorosta on löydettävistä rikottujen ikkunoiden teorian periaatteet: rikottu ikkuna viestittää, ettei alueesta pidetä huolta, mikä johtaa asteittain vakavimpiin seuraamuksiin. Puheenvuorossa mainittua tuhottu ja hylätty auto esimerkiksi käytettiin Kellingin ja Wilsonin rikotut ikkunat artikkelissa.<sup>178</sup> Pajunen jatkoi seuraavasti:

”Se, mitä töhryistä seuraa meidän yhteiskuntaan, niin se ei ole se töhry se haitta, vaan haitta on se, että – niin kuin me joka asiassa huomaamme – se ensimmäinen töhry ja ensimmäinen rapautumisilmiö, mikä tulee, niin se aiheuttaa sen, että meille tulee näitä esimerkiksi ostareita.. ne on suuri loukkaus Helsingin asukkaita kohtaan, että ostarit ovat sellaisessa kunnossa kuin ne on eräillä alueilla. Se lähtee siitä ensimmäisestä töhrystä liikkeelle.”<sup>179</sup>

Puheenvuorossa yhdistetään toisiinsa ostoskeskusten kauppaliikkeiden rakenteellinen muutos ja töhryt toisiinsa, jolloin töhryjen voidaan nähdä olevan syynä ostoskeskusten vetovoiman vähenemiseen. Matti Enroth vetosi puheenvuorossaan rikottujen ikkunoiden teoriaan ja nollatoleranssiin:

”Joka tapauksessa graffitit lisäävät aktiivisuutta töhryjen tekemiseen. Siinä sitten on hyvin vaikea pitää erossa sallittuja seinämaalauksia ja kiellettyjä seinämaalauksia... Ihmiset kokevat turvallisuuttansa häiritävän, jos graffiteja alkaa ilmestyä oman talon lähellä olevaan sähkökaappiin..”<sup>180</sup>

Enroth mainitsee turvallisuuden heikkenevän graffitien takia. Palauttamista vastustavien puheenvuoroista onkin löydettävissä rikottujen ikkunoiden ja nollatoleranssiteorian yhtymäkohtia; graffitit aiheuttavat turvattomuutta ja johtavat alueen heikkenemiseen.

---

<sup>177</sup> Pajunen (kok.), keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 80.

<sup>178</sup> Kelling ja Wilson viittasivat psykologi Philip Zimbardon kokeeseen, jossa hän jätti auton ilman rekisterinumeroa erilaisille asuinalueille, selvittääkseen miten alueen asukkaat reagoivat hylättyyn autoon.

<sup>179</sup> Pajunen (kok.), keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 80.

<sup>180</sup> Enroth (kok.), keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 84.



Kaupunginvaltuustossa käydyn keskustelun ja tasaisen äänestyksen jälkeen, aloite palautettiin uudelleen valmisteltavaksi, yhden äänen enemmistöllä. Aloitteen palauttamista kannatti 38 valtuutettua, kun taas 37 valtuutettua vastusti asian palauttamista.

Äänestys jakoi kaupunginvaltuustoa, kuten aikaisemmin kaupunginhallitustakin. Kaupunginvaltuustossa palauttamista tukivat vihreät, vasemmistoliitto, keskusta, yksi sitoutumaton, enemmistö RKP:stä ja vähemmistö SDP:stä. Palauttamista vastustivat kokoomus, yksi vihreiden edustaja, kristillisdemokraatit, vähemmistö RKP:stä ja enemmistö SDP:stä. Äänestystulokset on eritelty tarkemmin kaaviossa 3.

Paavo Arhinmäki pohti haastattelussa syitä siihen, miksi aloite palautettiin kaupunginvaltuustossa:

”ihmiset jotenkin äänesti siinä ja otti siihen osaa keskusteluun ilman että oli tullut tää kova paine. Senhän jälkeen hirvittävä lobbaus tän kampanjan puolesta ja graffitimaalareiden demonisointi... Keskustelu silloin oli hyvin eri tyyppinen kuin keskustelut sen jälkeen. Tavallaan nää niinku kampanjaa puolustavat voimat ei ollut mitenkään organisoituja, ne yllätettiin sillä aloitteella. Ei varmaankaan oltu ikinä ajateltu, että olisi enemmistö, joka olisi sitä mieltä, että asialle pitäisi tehdä jotain.”<sup>181</sup>



Yhtenä syynä kaupunginvaltuuston jakautumiseen äänestyksessä voidaan pitää töhry-termiin liittynyttä keskustelua sekä kaupunginvaltuustossa esitettyä vastaehdotusta, jossa vaadittiin rakennusvirastoa selvittämään, voidaanko vastaaviin paikkoihin hankkia taideteoksia. Kaupunginhallituksen mietinnössä oli ainoastaan maininta, että graffitien lisääminen kaupunkikuvaan ei ole perusteltua.

---

<sup>181</sup> Haastattelu Paavo Arhinmäki 3.5.2006.

Ensimmäinen käsittely 28.11.2001

Kaupungin valtuuston äänestys Paavo Arhinmäen ja 15 muun kaupunginvaltuutetun aloitteen palauttamisesta uudelleen valmisteltavaksi. 29.8.2001 laadittu aloite koski graffititaideteoksen maalaamista Kulosaaren meluaitaan.

| Puolue  | Asia tulee palauttaa uudelleen valmisteluun | Asiaa ei tarvitse palauttaa uudelleen valmisteluun | Tyhjä |
|---|---|--|-------|
|  Kansallinen Kokoomus                | -   | 23   | -     |
|  Vihreä liitto                       | 18  | 1  | 1     |
|  Suomen Sosialidemokraattinen Puolue | 6   | 8  | 3     |
|  Vasemmistoliitto                    | 6   | -  | -     |
|  Suomen ruotsalainen kansanpuolue    | 3   | 2  | 1     |
|  Suomen Keskusta                     | 4   | -  | -     |
|  Kristillisdemokraatit              | -   | 3  | -     |
|  Sitoutumattomat                   | 1   | -  | -     |
|  Yhteensä                          | 38  | 37   | 5     |

Viisi kaupunginvaltuutettua oli poissa äänestyksestä.

Taulukko 3

## 8.2 Kulosaaren meluvallin toinen valtuustokäsittely

Paavo Arhinmäen aloitteen toinen käsittely tapahtui kaupunginhallituksen kokouksessa 20.5.2002. Käsittelyä ennen kaupunginhallitus oli todennut seuraavaa perustuen yleisten töiden lautakunnan antamaan uuteen lausuntoon:

”...uuden graffititeoksen tekeminen Kulosaaren meluseinään ei ole perusteltua. Khs ei puolla muitakaan ns. Luvallisia graffiteja enempää pysyviin rakenteisiin kuin taidetapahtumiin”<sup>182</sup>

<sup>182</sup> Helsingin kaupunginhallituksen mietintö 20.5.2002.

Syynä lausunnolle olivat poliisin ja ulkomaisten kaupunkien kokemukset siitä, että luvalliset graffitit lisäsivät töhrintää sekä luvallisten graffitien salliminen ei edistänyt kaupunginvaltuuston asettamaa sitovaa tavoitetta vähentää töhrintää 70 prosenttia verrattuna vuoden 1998 määrään.<sup>183</sup> Päätös ei ollut yksimielinen ja kaupunginhallituksen jäsenet Sanna Hellström, Suzan Ikävalko, Minerva Krohn, Lehmuksaari, Otto Lehtipuu ja Sole Molander olisivat jättäneet lausunnosta pois virkkeen:

”Khs ei puolla muitakaan ns. Luvallisia graffiteja enempää pysyviin rakenteisiin kuin taidetapahtumissakaan”<sup>184</sup>

Kaupunginvaltuusto oli äänestänyt asian palauttamisen puolesta aiemmin, joten aloitetta käsiteltiin seuraavan kerran 12.6.2002 kaupunginvaltuuston kokouksessa. Arhinmäki vaati asiaa jälleen palautettavaksi. Aiemmasta palauttamisesta johtuen, yleisten töiden lautakunta valmisti uuden laajemman selvityksen aiheesta. Selvityksessä todettiin, että rakennusviraston tehtävänä oli luoda ja ylläpitää viihtyisää kaupunkiympäristöä, jossa kaikki väestönosat, lapset ja vanhukset mukaan lukien, kokivat liikkumisen turvallisiksi. Selvityksessä myös mainittiin erityisesti vanhusväestön kokeneen liikkumisensa turvattomammaksi ympäristössä, jossa oli tageja ja graffiteja. Määrärahojen niukkuudesta johtuen, rakennusviraston oli selvityksen mukaan kallista kunnossapitää ulkotiloissa olevia, herkkiä taideteoksia. Tämän vuoksi julkisissa kaupunkitiloissa oli käytettävä helposti hoidettavia ja kestäviä rakenteita sekä pintoja. Selvityksessä mainittiin myös useiden kansalaisten pitävän betonipintoja kauniina. Selvityksen liitteenä oli neljän sivun pituinen Stop Töhrille -projektin laatima selonteko graffitikäsitteestä ja -kulttuurista.<sup>185</sup>

Liitteessä esitellään projektin toimintatavat, ja siitä on löydettävissä rikottujen ikkunoiden teorian ja nollatoleranssin viitteitä. Siinä muun muassa mainitaan, kuinka puhdistamattomista betonipinnoista töhryt siirtyvät lähialueen

---

<sup>183</sup> Graffitien ja tagien määrää mitattiin rakennusviraston toimesta kulkemalla noin 700 kilometrin reitti.

<sup>184</sup> Helsingin kaupunginhallituksen mietintö 20.5.2002.

<sup>185</sup> Ytl, TP/1.18.4.2002. Lausunnon antaminen kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja 15 muun valtuutetun aloitteesta graffititaideteoksen tekemiseksi Kulosaaren meluaitaan.

kiinteistöihin. Selvityksessä mainitaan myös Helsingin ainoan jäljellä olevan luvallisen graffitin sijaitsevan Malminkartanon asemalla, jonka lähiympäristössä oli määrällisesti eniten graffiteja koko Helsingissä. Liitteessä mainitaan, kuinka uusia graffiteja tehtiin koko ajan lisää, minkä johdosta kiinteistöjen omistajat kokivat olevansa ilmiön suhteen voimattomia ja kokivat välinpitämättömyyden lisääntyneen alueella.

Edellisen kerran asiaa käsiteltäessä, kaupunginvaltuustossa oli keskusteltu töhry-termistä. Selvityksen liitteessä mainitaan töhry-sanana olevan johdettu ruotsinkielisen klotter-sanasta. Lisäperusteena aikaisemmin tilattujen graffititeosten poistoon selvityksessä kerrotaan, ettei graffitien ole ajateltu olevan pitkäikäisiä taideteoksia, ja graffitien arvioitiin lisääntyvän jos mediassa käsitellään graffiteja. Liitteessä todetaan graffitien lisääntyvän myös graffiteihin liittyvien taidetapahtumien yhteydessä. Esimerkkinä tällaisesta tapahtumasta mainitaan nykytaiteen museo Kiasman järjestämät URB-taidetapahtumat.

Yleisten töiden lautakunta oli pyytänyt selvitykseen lausuntoja Helsingin kaupunginosayhdistysten keskusjärjestöltä (Helsingin kaupunginosayhdistykset ry Helka), Helsingin poliisilaitokselta ja pohjoismaiden pääkaupunkien vastuullisilta tahoilta luvallisista ja luvattomista graffiteista. Selvityksessä mainitaan graffitikulttuurin olevan pääkaupunkiseudun, Pohjoismaiden ja koko Euroopan yhteinen ongelma, jonka takia asiassa noudatetaan yhteistä toimintapolitiikkaa. Projektin aikaisemmasta kolmen kohdan toimintatavasta, (nopea puhdistaminen, valvonta sekä viestintä), projektin toimintatavat olivat lisääntyneet. Uusia toimintatapoja olivat edellä mainittujen lisäksi poliittinen tahto, asianomistajatehtävät, sovittelu ja yhteistyö kansainvälistä yhteistyötä koordinoivan paikallispoliisin kanssa.<sup>186</sup>

Kaupunginvaltuutettu Arhinmäki kritisoi 12.6.2002 järjestetyssä kokouksessa YTL:n uutta lausuntoa ja vaati asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Arhinmäen kritiikki kohdistui lausunnossa siihen, että YTL:n kanta oli asian palauttamisesta huolimatta edelleen sama, eli ehdoton kieltä kaikille graffiteille.

---

<sup>186</sup> Ytl, TP/1.18.4.2002.

Arhinmäki ihmetteli Helsingin kaupungin hallintokulttuuria ja rahankäyttöä toimintaan, jota ei voida tarkastella tieteellisestä näkökulmasta.

Kaupunginvaltuustokeskustelussa jatkui edelleen töhry-termin analysointi. Sari Näre toi keskusteluun seuraavan näkökulman:

”Tutkijana minäkin ihmettelen sitä, että kaupungin hallinnolta puuttuu kyky erotella, mikä on graffiti ja mikä on tägi. Ne molemmat näyttävät vääristyvän töhryiksi.”<sup>187</sup>

Valtuutettu Sole Molanderilla oli Stop Töhryille -projektin kanssa vastakkainen näkemys:

”Kun puhumme Kulosaaren meluidan graffititaideteoksesta, emme puhu töhrystä. En ymmärrä, miten nämä kaksi asiaa laitetaan samaan nippuun... Kulosaaren meluidassa oli mielestäni hieno graffititaideteos. Se piti meluidan puhtaana... Töhriminen on aivan eri asia kuin graffititaideteos.”<sup>188</sup>

Molanderin mukaan graffititaideteos piti meluidan puhtaana, kun taas projektissa nimenomaan vedottiin siihen, että luvalliset taideteokset aiheuttivat luvattomia töhryjä. Paavo Arhinmäki kritisoi myös termin käyttöä:

”Täällä nyt ihan tarkoituksella sekoitetaan tilattu graffititaideteos ja töhry keskenään... Sanotaan nyt, selvästi osoittavat, että tilattu luvallinen työ lisää alueella muita töhryjä. Eihän näitä voi ylipäättänsä vetää näin suoraviivaisesti. Ihan lyhyesti voi todeta, että varmasti asuinalueen muullakin olemuksella, sillä, minkä tyyppisiä ihmisiä siellä asuu ja minkälaisia nuoria siellä on, niin sellaisillakin asioilla on merkitystä, eikä vain laillisella maalauksella.”<sup>189</sup>

Valtuutettu Helistö puolestaan kritisoi selvityksen tiimoilta Stop töhryille -projektia seuraavasti:

”Täytyy sanoa, että jos katselen Stop töhryille -projektin toimintaideologiaa tai toimintalinjaa, niin se toimintalinja on aika outo. Se ei ole ainakaan sen kaltainen, että voitaisiin puhua kulttuurikaupungista, joka toimii niin... Kun kiinteistöviraston kanssa esimerkiksi minä tapahtuman järjestäjänä teen vuokrasopimuksen jostain Helsingin kaupungin omistamasta tilasta tai alueesta, niin vuokrasopimuksessa on sellainen pykälä,

---

<sup>187</sup> Näre (vihr.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 30.

<sup>188</sup> Molander (kesk.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 34.

<sup>189</sup> Arhinmäki (vas.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 37.

jossa minua, tapahtuman järjestäjää, kielletään tuomasta paikalle sellaisia  
tapahtumarakenteita, joissa on graffiteja.”<sup>190</sup>

Valtuutettu Riikka Kämppi puolestaan kommentoi selvitystä seuraavasti:

”Yleisten töiden lautakunnassa pyysin selvitystä siitä, mikä vaikutus töhrintään on ollut  
Siltasaarenkadun päässä olevilla valtavan isoilla seinän kokoisilla Ilta-Sanomien ja  
Iltalehden mainoksilla, joita mielestäni voisi luonnehtia graffitityyppisiksi  
seinämaalauksiksi.”<sup>191</sup>

Kämppi ei ollut saanut yleisten töiden lautakunnalta toivomaansa selvitystä, joka  
olisi voinut tukea projektin esittämien väitteiden uskottavuutta.

Valtuutettu Matti Enroth kuitenkin puolusti selvitystä vetoamalla  
puheenvuorossaan rikottujen ikkunoiden teoriaan. Hän kritisoi graffiteja  
puolustavaa keskustelua:

”Mikäli rikottua ikkunaa ei korjata, rikotaan pian viereisiä ikkunoita. Teorian paikkansa  
pitävyyden voi jokainen todeta. Hylätty auto voi rauhassa pitkänkin aikaa. Mutta alkuun  
päästyään romuttuminen on nopeaa.. Graffitit houkuttelevat lähelleen muita graffiteja.  
Lailliset graffitit lisäävät laitonta töhrintää. Varsinkin aloittelevat töhrijät innostuvat  
laillisista graffiteista.. Vuonna 2001 Helsinkiä on töhrinyt noin  
kaksisataakahdeksankymmentä henkilö, joista noin kaksisataa on alakulttuurisidonnaisia..  
Töhryjen torjunta maksaa. Mitä enemmän torjumme töhryjä, sitä vähemmän meidän  
tarvitsee käyttää rahoja jäljelle jäävien töhryjen torjumiseen.. Käyty keskustelu töhryjen  
puolesta on stalinististen anarkistien ajattelua.”<sup>192</sup>

Kaupunginvaltuutettu Pajunen tuki puheenvuorossaan Enrothia ja vastusti myös  
kokouksessa laittomia graffiteja seuraavasti:

”Mielestäni on kiistattomasti todistettu se suora yhteys, mikä ns. laillisilla graffiteilla on  
töhryjen lisääntymiseen. Mielestäni ei voida lähteä siitä, että pieni vähemmistö voisi pilata  
meidän kaikkien ympäristön. Töhryt selkeästi ja suorasti lisäävät rapautumista. Se lisää  
ihmisten pelon tunnetta.”<sup>193</sup>

---

<sup>190</sup> Helistö (vihr.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 31.

<sup>191</sup> Kämppi (vihr.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 33

<sup>192</sup> Enroth (kok.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 33

<sup>193</sup> Pajunen (kok.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 36

Valtuutettu Matti Taina oli kokoomusedustajien kanssa samoilla linjoilla:

”Lausunnossa on mm. kohta, jossa on hyvä esimerkki Malminkartanon aseman seutu<sup>194</sup>, jossa on viimeinen luvallinen iso graffiti. Monen vuoden ajan on seurattu sitä ympäristön tilaa. Lausunnossa lukee, että graffiti on paikkapaikoin rapistunut ja osittain itsekin töhritty. Malminkartanon aseman lähistöllä on kaikkein eniten graffiteja Helsingissä. Eli mielestäni Helsingillä ei ole varaa tähän taiteeseen, ainakaan tällä hetkellä. Kannatan nollatoleranssia, niin kuin myös muiden pohjoismaiden pääkaupungeissa on tämä sama linja.”<sup>195</sup>

Kaupunginvaltuutettu Juha Hakola jatkoi kokoomuksen graffitienvastaista linjaa ja yhtyi kritiikissään Tainan puheenvuotoon:

”Mitä valtuutettu Taina sanoi Malmin [Malminkartanon] asemasta, pitää täsmälleen paikkansa. Myöskin minä pidän vastuuttomana tätä keskustelua, mitä käydään graffiteiden hyväksymisestä.”<sup>196</sup>

Kaupunginvaltuuston keskustelussa käytettiin 19 puheenvuoroa, jotka jakaantuivat kahdeksaan palauttamista kannattavaan puheenvuoroon, viiteen palauttamista vastustavaan puheenvuoroon ja kuuteen puheenvuoroon, joissa asiaan ei otettu suoranaisesti kantaa. Käydyn keskustelun jälkeen toteutetun äänestyksen perusteella, Helsingin kaupunginvaltuusto hylkäsi Paavo Arhinmäen aloitteen äänin 44-35. Tyhjiä ääniä oli neljä ja yksi valtuutettu oli poissa. <sup>197</sup> Äänestystulokset on eritelty tarkemmin kaaviossa 4.

Aloitteen palauttamista kannattivat vihreiden enemmistö, vasemmistoliitto, SDP:n vähemmistö, kaksi keskustasta ja yksi RKP:stä. Palauttamista vastaan äänestivät kokoomus, kristillisdemokraatit, SDP:n enemmistö, RKP:n enemmistö, yksi

---

<sup>194</sup> Selvityksessä kerrottiin Malminkartanon aseman läheisyydessä olevan eniten graffiteja Helsingissä. Vuonna 2000 keskimääräinen asuntokunnan tulo Malminkartanon alueella oli 32 557 euroa vuodessa ja koko Helsingissä 41 098 euroa vuodessa. Mediaani tulo Helsingissä 27 469 ja Malminkartanossa 27 212. (Helsingin kaupungin tilastokeskus. Helsingin seudun aluesarjat.) Voidaankin pohtia, mikä vaikutus keskimääräistä matalammalla tulotasolla oli graffitien korkeaan määrään alueella?



<sup>195</sup> Taina (SDP), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 35

<sup>196</sup> Hakola (kok.), keskustelupöytäkirja 12.6.2002, 36

sitoutumaton ja yksi keskustan valtuutettu. Edelliseen äänestykseen verrattuna suurin ero äänestyskäyttäytymisessä oli RKP:n ja keskustan valtuutettujen sekä yhden sitoutumattoman valtuutetun kannan muuttuminen.

Toinen käsittely 12.6.2002

Kaupungin valtuuston äänestys Paavo Arhinmäen ja 15 muun kaupunginvaltuutetun aloitteen palauttamisesta uudelleen valmisteltavaksi. 29.8.2001 laadittu aloite koski graffititaideteoksen maalaamista Kulosaaren meluaitaan.

| Puolue  | Asia tulee palauttaa uudelleen valmisteluun | Asiaa ei tarvitse palauttaa uudelleen valmisteluun | Tyhjä |
|---|---|--|-------|
|  Kansallinen Kokoomus                | 24  | 0  | -     |
|  Vihreä liitto                       | 2   | 20   | -     |
|  Suomen Sosialidemokraattinen Puolue | 9   | 6  | 2     |
|  Vasemmistoliitto                    | 0   | 6  | -     |
|  Suomen ruotsalainen kansanpuolue    | 4   | 1  | 1     |
|  Suomen Keskusta                   | 1   | 2  | 1     |
|  Kristillisdemokraatit             | 3   | -  | -     |
|  Sitoutumattomat                   | 1   | -  | -     |
|  Yhteensä                          | 44  | 35   | 4     |

Yksi kaupunginvaltuutettu oli poissa äänestyksestä.

Taulukko 4

### 8.3 Valtuustokäsittely luvallisen graffitaidan sijoittamisesta Helsinkiin ja Malminkartanon graffititeoksen kohtalo

Vuonna 2004 Helsingissä oli jäljellä enää yksi suuri, luvallinen graffititaideteos: Malminkartanon juna-aseman taideteos. Malminkartanon juna-asema sijaitsee pääasiallisesti tunnelissa, jonka pituus on 300 metriä. Kolmetoista taideopiskelijaa maalasi juna-asemalle ensimmäisen kerran suuren graffititeoksen vuonna 1983.



Luvatta toteutettu teko sai laajaa huomiota mediassa, kun televisio kertoi tapahtuneesta pääuutislähetyksessä ja lehdistö uutisoi aiheesta. Helsingin silloinen ylipormestari Raimo Ilaskivi kommentoi tapahtunutta termillä myönteinen ilkivalta.<sup>198</sup> Vuonna 1989 liikennelaitoksen tilauksesta, tunneliin maalattiin lähes 250-metrinen luvallinen graffiti. Kulumisen seurauksena tunneliin maalattiin vuonna 1995 vanhan teoksen päälle uusi teos, jonka tilaajana oli rakennusvirasto, mutta työn kustannukset korvasi liikennelaitos.<sup>199</sup>

Vuonna 2004 Paavo Arhinmäen ja 13 valtuutetun aloitteesta vaadittiin Helsinkiin jälleen laillista graffitien tekopaikkaa. Kaupungin hallintokunnista aloitteeseen mietintönsä antoivat rakennusvirasto, kiinteistövirasto, kulttuuri- ja kirjastolautakunta, nuorisolautakunta ja taidemuseo.<sup>200</sup>

Hierarkkisesti yleisten töiden lautakunnan alainen rakennusvirasto mainitsi antamassaan lausunnossa graffitien puhdistuksen aiheuttavan suuret kustannukset Helsingille, johtuen Helsingin poikkeuksellisesta asemasta maalarien keskuudessa. Rakennusviraston mukaan kiinnijääneistä maalareista puolet tulivat muualta Suomesta, Euroopasta ja Amerikasta. Lausunnossa mainitaan graffitien vetävän puoleensa töhrijoita sekä kerrotaan graffitikurssien ja -tapahtumien innostavan nuoria ja toimivan harjoittelupaikkana.<sup>201</sup> Lausunnossa viitataan kaupungin omiin tutkimuksiin seuraavasti:

---

<sup>198</sup> Radio-ohjelma Kultakuume 27.4.2012 <http://areena.yle.fi/1-1539967> [ohjelma kuunneltu 30.9.2016.]

<sup>199</sup> Helin 2014, 33–34

<sup>200</sup> Kulttuuri- ja kirjastolautakunta sekä taidemuseo mainitsivat lausunnoissaan nuorisolautakunnan olevan sopivin taho vastaamaan aloitteeseen. Kiinteistövirasto ilmoitti vuokraavansa vapaita huonetiloja taiteilijoille sekä osallistuvan Siisti Stadi – projektin julkisten rakennusten julkisivujen puhdistamiseen 400 000 eurolla vuosittain. Nuorisolautakunnan näkemyksen mukaan graffitiseinät tulisi sallia ja samalla tulisi tutkia näiden seinien tuleva vaikutus lähialueen graffiteihin ja tageihin.

<sup>201</sup> Rakennusviraston lausunto 6.4.2004, 2. Lausunto kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja 13 muun valtuutetun graffiteja koskevasta valtuustoaloitteesta.

”... kaupunkilaisten enemmistö – erityisesti vanhukset ja lapsiperheet – kokivat, että alueilla, joilla on paljon töhryjä, rikottuja paikkoja ja muuta epäsiisteyttä, ei ole ilman valvontaa turvallista liikkua pimeään aikaan eikä myöskään päivällä.”<sup>202</sup>

Rakennusviraston lausunto<sup>203</sup> viittasi aikaisempaan yleisten töiden lautakunnan lausuntoon vuodelta 2002<sup>204</sup>, mainiten kannan olevan edelleen sama. Lausunnossa tuotiin myös esille, ettei kantaa tulisi muuttaa. Linjausta perusteltiin vielä rakennusviraston lausunnossa seuraavasti vedoten muun muassa tavoitteeseen olla kulttuuripääkaupunki jatkossakin:

”mikäli Helsinki aikoo jatkossakin olla siisti ja kaunis sekä vetovoimainen, eurooppalainen kulttuuripääkaupunki, jossa asukkaiden on turvallista elää ja jonne myös matkailijoiden halutaan saapuvan ja siellä viihtyvän.”<sup>205</sup>

Lausunnossa alleviivattiin selvästi myös graffitikiellon ehdottomuutta:

”Tätä tavoitetta [tavoite olla kaunis, vetovoimainen ja eurooppalainen kulttuuripääkaupunki] varten kaupungin ei tule osoittaa minkäänlaisia sisä- tai ulkotiloja, joihin voisi osoittaa graffititaiteilijoita maalaamaan vapaasti ja laillisesti sekä Helsingin tulisi rohkaista Suomen muita kuntia toimimaan vastaavalla tavoilla kuin Helsingissä ja Espoossa.”<sup>206</sup>

Tämä rakennusviraston antama lausunto oli ensimmäinen, jossa mainittiin kirjaimellisesti Stop Töhryille –projektin perustuvan nollatoleranssille:

”Projektin onnistumisen keskeinen tekijä on ollut Helsingin ja koko yhteiskunnan laaja-alainen sitoutuminen 0-toleranssilinjaan.”<sup>207</sup>

Rakennusviraston lausunto erosi monilta osin aikaisemmin tuotetuista; Stop Töhryille –projektin strategia oli muuttunut julkisten tilojen puhdistamisesta

---

<sup>202</sup> Rakennusviraston lausunto 6.4.2004, 2. Lausunto kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja 13 muun valtuutetun graffiteja koskevasta valtuustoaloitteesta.

<sup>203</sup> Rakennusviraston lausunto 6.4.2004, 2. Lausunto kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja 13 muun valtuutetun graffiteja koskevasta valtuustoaloitteesta.

<sup>204</sup> Ytl, TP/1.18.4.2002. Lausunnon antaminen kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja 15 muun valtuutetun aloitteesta graffititaideteoksen tekemiseksi Kulosaaren meluaitaan.

<sup>205</sup> Rakennusviraston lausunto 6.4.2004, 2

<sup>206</sup> Rakennusviraston lausunto 6.4.2004, 1–2

<sup>207</sup> Rakennusviraston lausunto 6.4.2004, 2

tekijäkeskeiseksi. Lausunnon mukaan projekti keskittyi jengisidonnaisten rikollisten harjoittaman kaupunkirikollisuuden torjuntaan. Projektin loppuvaiheessa on nähtävissä siirtyminen puhdistuksesta sekä ennaltaehkäisystä valvontaan ja tekijöiden kiinniottamiseen. YTL:n omissa asiakirjoissa tekijöitä ei useinkaan mainittu projektin alkuvuosina, mutta vuoden 2005 jälkeen tekijöiden maininnat YTL:n esityslistoissa lisääntyivät merkittävästi. Samalla lisääntyivät erilaiset tekijöiden luokittelut; tekijät luokiteltiin ensikertalaisista aina aikuisiin jengisidonnaisiin töhrijiin, joiden toimintatavat täyttävät järjestäytyneen rikollisuuden merkit.<sup>208</sup>

Lausunnossa mainitaan kiinnijääneiden jengisidonnaisten töhrijojen syyllistyneen myös varkauksiin ja huumausaineiden hallussapitoon. Rikoksia, jotka eivät olisi tulleet ilmi, ilman Stop Töhryille –projektin toimenpiteitä, minkä johdosta kerrottiin projektilla olevan huomattava merkitys myös kaupunkirikollisuuden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa.<sup>209</sup>

Aloite luvallisista graffitipaikoista tuli kaupunginvaltuuston käsittelyyn 26.5.2004. Osa valtuutetuista oli tyytymättömiä kaupunginhallituksen vastaukseen, minkä johdosta asiaa vaadittiin uudelleen valmisteltavaksi. Stop Töhryille –projektin vastustajien ja puolustajien erilaisia näkemyksiä asiasta kuvaavat varsin hyvin valtuutettujen Olli Salinin ja Sari Sarkomaan näkemykset projektista. Salin kommentoi aihetta seuraavasti:

”...2000-luvulle tultaessa Stop töhryille –projektin linja on koventunut ja itse asiassa mennyt jopa käräjäoikeuden tuomitsemislinjaa kovemmaksi.”<sup>210</sup>

Sarkomaa lähestyi aihetta vastakkaisesta näkökulmasta:

”Hieman ihmettelen täällä Stop töhryille –projektin leimaamista kovaksi linjaksi. Tässähän on kysymys siitä, että haluamme pitää viihtyisänä ympäristön.. Ei tässä ole kysymys siitä,

---

<sup>208</sup> Mäkelä 2010, 67–68. Mäkelä on tutkinut pro gradussaan esityslistojen viittauksia graffitintekijään vuosittain. Tekijän maininnat nousevat vuodesta 2005 alkaen, jolloin tekijä mainitaan 30 kertaa. Vuonna 2006 44 kertaa, vuonna 2007 26 kertaa ja projektin viimeisenä vuotena, vuonna 2008, 40 kertaa. Mäkelä on myös luokitellut tekijöistä käytetyt termit.

<sup>209</sup> YTL esityslista TJ/3 18.3.2004, 7–8

<sup>210</sup> Salin (vas.) keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 20.

että kovaa linjaa nuorisoa kohtaan otettaisiin, vaan kyllä tämä on hyvin pedagoginen linja.

Tässä annetaan rajat ja rakkaus.”<sup>211</sup>

Kaupunginvaltuuston keskustelussa Malminkartanon juna-aseman graffititaideteoksesta, ja sen merkityksestä alueen ulkoilmeeseen keskusteltiin laajasti. Teoksen poistamista kannattavissa puheenvuoroissa mainittiin graffititeoksen lisäävän alueella olevia laittomia graffiteja ja tageja. Kaupunginvaltuutettu Enrothin mukaan luvallisia graffiteja ei tule sallia. Hän perusteli väitettään seuraavasti:

”Laillisista graffiteista töhrintä leviää nopeasti ympäristöön. Luvallisia maalauksia tekevät, maalaavat myös luvattomasti... Helsingissä on vielä yksi luvallinen graffiti Malminkartanossa. Tämä kaupunginosa on pahiten töhritty alue koko Helsingissä... Helsingin ei tule antaa rakennuksia ja rakennelmia, sisältä tai ulkoa, luvallisten graffitien maalauspaikaksi, koska silloin kaupunki antaa hyväksyvän viestin alan harrastajille... Ammattimaisia graffitisteja, jengiytyneitä töhrijoita, kohdellaan systemaattisesti ankarammin. Graffitijengien johtajat, kingit, ovat useaan kertaan olleet vankilassa. Erilaiset ehdolliset sovittelut, sakkotuomiot ja muut on käyty jo kauan sitten lävitse. Nyt on enää jäljellä vain kovemmat keinot, jotta tämä toiminta saadaan sillä tavoin hillittyä.”<sup>212</sup>

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Saurin näkemyksen mukaan Malminkartanon juna-aseman graffitilla oli vaikutusta alueen graffiteihin:

”Todellakin pitää paikkansa se, että Malminkartanossa on tällä hetkellä suurin osa niistä töhryiksi kutsutuista maalauksista, joita Stop töhryille on joutunut poistamaan. Ja tulkinta on ollut se, että se johtuu siitä, että Malminkartanon asemalla on tämä mainittu, jo vuosikausia ollut luvallinen graffiti.”<sup>213</sup>

Graffititeoksen säilyttämistä kannattavissa puheenvuoroissa graffititeos kuitenkin koetaan laittomia graffiteja ja tageja estävänä tekijänä. Sirkku Ingervo kuului graffititeoksen puolestapuhujiin ja kuvasi omakohtaisia kokemuksiaan Malminkartanon asemanseudusta seuraavasti:

”Malminkartanon graffiteista ja seinämaalauksista minun täytyy heti sanoa, että olen vuosia ihaillut niitä. Olin Malminkartanon ala-asteella töissä ja päivittäin näin ne ja

---

<sup>211</sup> Sarkomaa (kok.) keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 21.

<sup>212</sup> Enroth (kok.), keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 22.

<sup>213</sup> Sauri (vihr.), keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 25.

ajattelin, että ne ovat niin hurjan hirveän näköiset, ne betonit aseman kohdalla, että olin oikein ilahtunut, että siellä niitä graffiteja on. Toivon, ettei niitä lähdettäisi sieltä poistamaan. Pahemmaksi menee, jos poistetaan, ja vielä vähemmän väriä”<sup>214</sup>

Valtuutettu Olli Salinin näkemyksen mukaan graffititaiteen avulla voidaan elävöittää ympäristöä ja torjua luvattomia graffiteja:

”Olen asunut kymmenen vuotta Malminkartanossa juuri niinä vuosina, jolloin ensimmäinen Malminkartanon asematunneliin tehty graffiti, 1980-luvun lopulla, sinne ilmestyi. Se tehtiin nimenomaan siten, että pyrittiin estämään laittomien ja luvattomien tagien, mutta myös laajempien maalausten leviäminen.”<sup>215</sup>

Riikka Kämppi pohti puheenvuorossaan kriittisesti Malminkartanon aseman käyttöä malliesimerkkinä töhritystä ympäristöstä ja toi esille, että olisi tarpeen pohtia luvallisen graffitin lisäksi myös muita syitä töhrinnän lisääntymiseen alueella:

”Malminkartanoa käytetään aina esimerkkinä, mutta ei selvitetä sitä, mikä merkitys muilla tekijöillä mahdollisesti on ollut töhrinnän lisääntymiseen.”<sup>216</sup>

YTL:n lausunnossa todetaan Stop Töhrille –projektin perustuvan nollatoleranssiin, mikä herätti keskustelua projektin käytäntötavoista. Apulaiskaupunginjohtaja Ilkka-Christian Björklund erotteli puheenvuorossaan projektin vastustajien ja kannattajien näkemyksiä seuraavasti:

”Rikoksentorjunnassa, ilkivallan torjunnassa, on kaksi ilmeistä koulukuntaa. Toinen on se, jota Stop töhryt toiminnassaan edustaa, joka perustuu aika lailla siihen yksinkertaiseen broken windos [rikottujen ikkunoiden] –teoriaan, jossa on todettu, että jos rikotut ikkunat korjataan, ne eivät houkuttele uutta ilkivaltaa. Mutta jos ilkivaltaa sallitaan ja ilkivallan jäljet jätetään näkyviin, ne houkuttelevat uutta ilkivaltaa. Siinä mielessä Stop töhryjen politiikka, rikoksentorjuntapolitiikkana kaupungissa on ollut ilmeisen tehokasta. Puhdistamalla nopeasti ilkivallan jäljet on vähennetty haluja ilkivallan lisäämiseen.”<sup>217</sup>

---

<sup>214</sup> Ingervo (vihr.), keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 23.

<sup>215</sup> Salin (vas.), keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 26.

<sup>216</sup> Kämppi (vihr.), keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 29.

<sup>217</sup> Björklund (SDP), keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 18.

Projektin kritisoijilla oli omat näkemyksensä nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teorian soveltumisessa Helsinkiin. Arhinmäki toi puheenvuorossaan esille, etteivät nollatoleranssi ja rikottujen ikkunoiden teoria olleet täysin ongelmattomia kriminologisesta näkökulmasta tarkastellen:

”... nollatoleranssi ja broken windows [rikottujen ikkunoiden teoria] – jotka selvästi ovat Stop töhryille –kampanjan tausta – niin nekin ovat New Yorkin slummeihin kehitettyjä toimintamuotoja. Ne on sieltä tuotu Suomeen. Niitä kyllä yleisesti kriminologisesti pidetään varsin arveluttavina ja epäonnistuneina.”<sup>218</sup>

Valtuutettu Salin pohti myös teorian soveltumista Helsinkiin seuraavasti:

”Se [rikottujen ikkunoiden teoria] ei koskenut pelkästään ikkunan rikkomista, vaan paljon kovempia rikoksia.”<sup>219</sup>

Valtuutettu Tuomas Rantanen näki Stop Töhryille –projektin hyvät tarkoitusperät mutta peräänkuulutti ilmiön laaja-alaisempaa tarkastelua:

”Mielestäni olisi hyvin tärkeätä, että Stop töhryille –hanketta, sen hyvistä tarkoituksista huolimatta, rikastettaisiin pikkaisen tämän asian arvioimiseen muustakin kuin kriminologisesta näkökulmasta. Pitäisi päästä ilmiön syihin hiukan monipuolisemmin käsiksi.”<sup>220</sup>

Apulaiskaupunginjohtaja Björklund huomautti puheenvuorossaan, että puheenvuorot käsittelevät vain rikoksentorjuntapolitiikkaa, vaikka oikeastaan olisi tarpeen tuoda esille myös taidepoliittinen näkökulma:

”Peruslähtökohta on se, että miltään taholta ei tätä graffitikeskustelua lähestytä taidepoliittisena keskusteluna. Taidesuuntauksena kai graffiti enemmänkin assosioituu amerikkalaiseen slummiin kuin eurooppalaiseen kulttuurikaupunkiin. Kyse on ennen muuta siitä kysymyksenasettelusta, mikä on graffitien suhde ilkeävaltaiseen töhrimiseen... kaikkia lausuntoja yhdistää se, että ne ottaessaan kantaa kaupungin graffitipolitiikkaan, eivät ota kantaa taidepolitiikkaan, vaan ne ottavat kantaa rikoksentorjuntapolitiikkaan..”<sup>221</sup>

---

<sup>218</sup> Arhinmäki (vas.), keskustelupöytäkirja 26.5.2005, 19.

<sup>219</sup> Salin (vas.), keskustelupöytäkirja 26.5.2005, 20.

<sup>220</sup> Rantanen (vihr.), keskustelupöytäkirja 26.5.2005, 28.

<sup>221</sup> Björklund (SDP), keskustelupöytäkirja 26.5.2004, 18.

Osa valtuutetuista oli tyytymättömiä kaupunginhallituksen vastaukseen laillisen graffitaidan lisäämisestä Helsinkiin. Tämän johdosta asiaa vaadittiin uudelleen valmisteltavaksi. Aloitteen palautusesitys kaatui äänestyksen jälkeen äänin 58–21 eli laillisen graffitaidan sijoittamista ei enää selvitetty tarkemmin. Puoluekohtaisia äänestystuloksia on kuvattu tarkemmin oheisessa taulukossa 5.

Kaupunginvaltuuston keskustelussa puheenvuoron käytti 16 kaupunginvaltuutettua. Aloitteen palauttamista puheenvuoroissa vaati kahdeksan kaupunginvaltuutettua. Palauttamista vastaan puheenvuoron käyttivät viisi kaupunginvaltuutettua ja kolme puheenvuoroa ei käsitellyt aihetta. Viidestä vastustaneesta puheenvuorosta kahdessa kuitenkin suhtauduttiin positiivisesti mahdolliseen lailliseen maalauspaikkaan. Valtuutettu Sari Sarkomaa kannatti muun muassa mahdollisuutta selvittää, voidaanko laillisia graffiteja tehdä. Valtuutettu Martti Huhtamäki kannatti useita graffitien maalauspaikkoja, kuitenkin samalla pitäen nollatoleranssia toimivana ratkaisuna. Huhtamäki siis kannatti laillisia maalauspaikkoja mutta samaan aikaan kannatti ristiriitaisesti graffitien totaalista kieltoa.

Helsingin Sanomien uutisoinnissa kaupunginvaltuuston kokouksesta mainitaan keskustelun olleen vilkas ja Malminkartanon laillisen graffitin nousseen esimerkiksi. Malminkartanoa koskevasta keskustelusta artikkelissa on lainattu ainoastaan Matti Enrothin puheenvuoroja:

"Malminkartanossa on nähtävissä suora riippuvuussuhde laittomiin töhryihin. Kyseinen kaupunginosa on koko Helsingin töhrytyn paikka. Helsingin ei tule sallia graffiteja missään muodossa"<sup>222</sup>

Kaupunginvaltuuston keskustelussa Stop Töhryille -projektin agendoja keskusteluun toi valtuutettu Matti Enroth, joka oli toiminut yleisten töiden lautakunnan jäsenenä vuodesta 2001 alkaen, ja josta tuli yleisten töiden lautakunnan puheenjohtaja vuonna 2005.

Paavo Arhinmäki on todennut halunneensa tuoda aloitteiden avulla esille julkisuuteen Helsingissä harjoitettua politiikkaa katutaidetta kohtaa. Aloitteessa

---

<sup>222</sup> HS 27.5.2004.

Arhinmäki pyysi kaupunkia osoittamaan paikkoja, joihin voisi ohjata graffititaiteilijoita maalaamaan vapaasti ja laillisesti.<sup>223</sup> Yleisten töiden lautakunnan vastauksessa aloitteeseen tuotiin esille Malminkartanon juna-aseman graffititeos, esittämällä teoksen vaikuttaneen kannustavasti laittomaan toimintaan alueella. Kahta vuotta aikaisemmin YTL:n lausunnossa kaupunginvaltuustolle oli viitattu Helsingissä olevan jäljellä vielä yksi luvallinen graffiti ja lausunnossa kerrottiin, että tästä johtuen Malminkartanon juna-aseman lähistöllä oli eniten graffiteja Helsingissä.<sup>224</sup> Tuolloin graffititeosta ei vielä oltu poistettu.

Yleisten töiden lautakunnan uudemmassa lausunnossa koskien Paavo Arhinmäen aloitetta mainitaan seuraavasti:

”Helsingissä on vielä yksi iso luvallinen graffiti Malminkartanossa. Kaupunginosa on pahiten töhritty alue koko Helsingissä, sillä sinne tulevat alan harrastajat ”pyhiinvaellusmatkalle” ja jättävät alueelle oman merkkinsä. Malminkartano on ainoa alue, jossa varhaisnuoret aloittavat jengiytymisen töhriäporukoiksi.”<sup>225</sup>

Samassa lausunnossa viitataan Valtionrautateiden (VR) antamaan näkemykseen Malminkartanon juna-aseman graffititeoksesta:

”Helsingin kaupungin nuorisotoimi maalautti ko. aseman tunnelinseinät 90-luvun alussa muutamilla tälläkin hetkellä aktiivisilla graffitimaalareilla. Tämä aiheutti sen, että aseman lähiympäristö ja radanvarret ovat erittäin epäsiistejä lukuisten töhryjen ja graffitimaalausten takia.”<sup>226</sup>

YTL toi onnistuneesti julki näkemyksensä Arhinmäen aloitteen avulla. Äänestyksen jälkeen Stop Töhryille -projekti sai vahvan mandaatin toimilleen. Vuoden 2004 aikana Malminkartanon juna-aseman graffititeos koki täten saman kohtalon kuin Kulosaaren melumuurin graffititeos; teos peittyi valkoisen maalin alle. Teoksen poistaminen ei kuitenkaan aiheuttanut samanlaista kohua kuin aiemmin toteutettu

---

<sup>223</sup> Paavo Arhinmäen valtuustoaloite 28.1.2004

<sup>224</sup> YTL Esityslista TP/1, 18.4.2002, 13

<sup>225</sup> HKR 2004–124. Lausunto kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja 13 muun valtuutetun graffiteja koskevasta aloitteesta. Liite 2 HKR-Tekniikan projektiyksikön selvitys.

<sup>226</sup> HKR 2004–124. Liite 2 HKR-Tekniikan projektiyksikön selvitys.



Kulosaaren melumuurin graffititeoksen poistaminen. Toisin kuin Kulosaaren tapauksessa, valtuustokeskustelu ennakoi teoksen poistamista.

Käsittely 26.5.2004

Kaupungin valtuuston äänestys Paavo Arhinmäen ja 13 muun kaupunginvaltuutetun aloitteen palauttamisesta uudelleen valmisteluun. Aloite koski luvallisen graffitipaikan perustamista Helsinkiin.

| Puolue  | Aloitetta ei tarvitse palauttaa uudelleen valmisteluun | Aloite tulee palauttaa uudelleen valmisteltavaksi | Tyhjä |
|---|--|---|-------|
|  Kansallinen Kokoomus                | 25   | -   | -     |
|  Vihreä liitto                       | 9  | 11  | 2     |
|  Suomen Sosialidemokraattinen Puolue | 13   | 3   | 1     |
|  Vasemmistoliitto                    | -  | 6   | -     |
|  Suomen ruotsalainen kansanpuolue    | 3  | 1   | 1     |
|  Suomen Keskusta                    | 4  | -   | -     |
|  Kristillisdemokraatit             | 3  | -   | -     |
|  Sitoutumattomat                   | 1  | -   | -     |
|  Yhteensä                          | 58   | 21  | 4     |

Kaksi kaupunginvaltuutettua oli poissa äänestyksestä.

Taulukko 5

## **9. NOLLATOLERANSSIN LOPPU**

Vuonna 2008 oli Stop Töhryille –projektin viimeinen toimintavuosi. Viimeisen toimintavuoden syksynä Finlandia-talossa järjestettiin juhlaseminaari, jonka avulla oli tarkoitus tuoda esille Stop Töhryille –projektin kymmenvuotista taivalta. Samaan aikaan seminaarin kanssa, Helsingissä järjestettiin laaja graffitikontrollin vastainen mielenosoitus. Tapahtumien seurauksena, aiheesta uutisoitiin merkittävästi enemmän kuin projektin aikaisempina toimintavuosina. Viimeiseen toimintavuoteen mahtui myös kaupunginhallituksen päätös, joka oli projektin kannalta käännteentekevä.

### **9.1 Stop Töhryille –projektin kymmenvuotisseminaari**

Finlandiatalossa järjestettiin 16.9.2008 Stop Töhryille –projektin 10-vuotisseminaari. Seminaarissa Helsingin kaupungin rakennusvirasto raportoi kaupunginhallitukselle, yleisten töiden lautakunnan jäsenille sekä yhteistyökumppaneilleen projektin tuloksista.<sup>227</sup> Seminaari sai paljon julkisuutta, johtuen samana päivänä järjestetystä Stop Töhryille –projektia vastustaneesta mielenosoituksesta sekä kahden kaupunginvaltuutetun pääsyn estämisestä seminaariin.<sup>228</sup>

Stop Töhryille –projektin vastaiseen mielenosoitukseen otti osaa noin 500 henkilöä, joista poliisi otti kiinni noin 30.<sup>229</sup> Myöhemmin poliisi torjui mielenosoittajien syytökset liian kovista otteista tapahtuman yhteydessä.<sup>230</sup> Kaupunginvaltuutetut Arhinmäki ja Helistö käännytettiin tilaisuudesta. Asianomaisten kaupunginvaltuutettujen mukaan, heidät käännytettiin Stop Töhryille –kampanjaa johtavien virkamiesten toimesta. Stop Töhryille –kampanjan nimettömänä pysytellyt virkamies kiisti tämän Helsingin Sanomille. Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri kommentoi käännytystä seuraavasti:

---

<sup>227</sup> HS 16.9.2008.

<sup>228</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 139.

<sup>229</sup> HS 18.9.2008.

<sup>230</sup> HS 18.9.2008.

”Onhan se ihmeellistä, jos valtuutetut eivät pääse kaupungin järjestämään tilaisuuteen.”<sup>231</sup>

Helsingin Sanomat uutisoi oikeusministeriön alaisen rikksentorjuntaneuvoston vaativan puolueetonta tutkimusta Stop Töhryille –kampanjan tuloksista. Rikksentorjuntaneuvoston pääsihteeri Hannu Takala mainitsi, ettei projektin tuloksellisuudesta ole kunnollista tutkimustietoa. Rakennusviraston nimettömänä pysynyt, johtava virkamies kiisti kuitenkin Takalan kritiikin kertomalla, että graffitit ja tagit lasketaan vuosittain kulkemalla sama 700 kilometrin reitti.<sup>232</sup> Suoritettu laskenta laski kaikki reitin varrella olevat graffitit ja tagit. Laskennassa ei eroteltu uusia ja aikaisempia vanhempia graffiteja ja tageja, eli uusien töhryjen vuosittaista määrää ei laskettu.<sup>233</sup>

Seminaarin jälkeen apulaiskaupunginjohtaja Pekka Saurin lausunnosta kävi ilmi, että nimettömänä pysynyt virkamies oli HKR-Tekniikan tulosryhmänjohtaja Kauko Nygrén. Sauri linjasi tapahtuneen johdosta, ettei Nygrén saa enää esiintyä nimettömänä lausunnon antajana projektin yhteydessä.<sup>234</sup>

Stop Töhryille –projektia ensimmäiset vuodet johtanut Mikko Virkamäki kirjoitti Helsingin Sanomien mielipidepalstalle 15.9.2008 oman näkemyksensä Stop Töhryille –projektin nykytilasta. Kirjoituksessaan hän kritisoi projektin nykyistä toimintaa, joka oli johtanut graffitisodaksi kutsuttuun tilanteeseen. Virkamäen mukaan hänen johtokautensa jälkeen projektin viestintä oli ollut hakoteillä, sillä alku aikoina käytössä ollut yhteistoimintaan ja avoimuuteen perustuva viestintä oli myöhemmin muuttunut toiminnan vaarallisuuden ylikorostamiseen.

Toisaalta Virkamäki muistuttaa kuitenkin mielipidekirjoituksessaan, että: ”nuorisotoimen poliittisen johdon tulisi pohtia, ottaako se vastuun kymmenien tai satojen uusien nuorien liittymisestä graffitilakulttuurin piiriin, kannattamalla laillisia maalauspaikkoja?” Mielipidekirjoituksensa Virkamäki päättää

---

<sup>231</sup> HS 17.9.2008.

<sup>232</sup> HS 17.9.2008.

<sup>233</sup> Brunila, Ranta, Viren 2011, 27.

<sup>234</sup> HS 20.9.2008.

toteamukseen, että hän olisi esittänyt mielipiteensä aikaisemmin Stop Töhryille – projektin kymmenvuotistilaisuudessa, jos hänet olisi kutsuttu sinne.<sup>235</sup>

## **9.2 Yleisten töiden lautakunnan lausunto**

Yleisten töiden lautakunnan kokous, jossa Arhinmäen aloitetta käsiteltiin, päättyi keskeytykseen ja hätäpalaveriin, sillä kaupunginhallituksen edustaja Tapio Laakso marssi kokouksesta ulos. Ulosmarssistaan Laakso totesi seuraavasti:

"En ymmärrä, että Stop töhryille -kampanjassa on fanaattisia piirteitä, ja virkamies aika tylyyn sävyyn puhuu niistä ihmisistä, jotka ovat tehneet aloitteen."<sup>236</sup>

Helsingin Sanomat uutisoi Arhinmäen aloitteen sytyttäneen graffitisodan jälleen. Uutisessa mainittiin kampanjan aikana Helsingin katukuvan siistiytyneen. Kuitenkin kampanjan kriitikoiden mukaan, tämä oli tuottanut uusia ongelmia; maalarit olivat syrjäytyneet entistä enemmän, graffititorjunnasta oli tullut bisnestä ja virkamiehet olivat omavaltaisesti määritelleet, mikä on taidetta ja mikä ei.<sup>237</sup>

Yleisten töiden lautakunnan lausunnossa todetaan Stop Töhryille –projektin menestyksellisesti pitäneen Helsingin kaupungin siistinä graffiteista ja muista töhryistä, jatkuvasti alenevin kustannuksin. Stop Töhryille –projektin toimintatavan kerrotaan myös todetun yleisesti Euroopassa ja muualla maailmassa parhaaksi tavaksi toimia ongelman ratkaisemiseksi. YTL toteaa lausunnossaan Helsingin toiminnan olevan kansainvälisesti erittäin arvostettua ja kuvaa, kuinka useat Euroopan valtiot ja suurkaupungit ovat vierailleet Helsingissä ottamassa oppia töhrinnän ennaltaehkäisyssä. Projektin asiantuntijoita pyydetään, lautakunnan mukaan, myös jatkuvasti luennoimaan aiheesta ympäri Eurooppaa.<sup>238</sup>

YTL:n lausunnossa mainitaan esimerkkinä saksalainen, väkiluvultaan Helsingin kokoinen kaupunki Dresden, jossa lailliset graffitit lisäsivät töhrintää. Toisena

---

<sup>235</sup> HS 15.9.2008.

<sup>236</sup> HS 7.9.2008.

<sup>237</sup> HS 11.9.2008.

<sup>238</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008. Lausunto Paavo Arhinmäen ja kahdeksantoista muun valtuutetun aloitteesta, joka koskee Vuosaaren sataman melumuurin antamista luvalliseksi graffitien maalauspaikaksi.

esimerkkinä mainitaan Bruggen kaupunki, jossa on myös luvallisia graffitipaikkoja. Tämä on YTL:n mukaan johtanut siihen, että kaupungista on tullut töhrijoille harjoittelupaikka, josta on lyhyt matka töhrimään suurempia kaupunkeja.<sup>239</sup>

Ruotsalaisessa esimerkissä selostetaan Norrköpingin kaupungin tilanne, jossa kaupungin satamassa on laillinen maalauspaikka. Paikalla vierailleiden HKR-Tekniikan edustajien mukaan, laillisen graffitipaikan lähiympäristö oli pahasti tai osittain töhritty. Itse Norrköpingin kaupunki on pysynyt YTL:n mukaan, töhrijoitten yhteisellä sopimuksella puhtaana, mutta lähikaupungit olivat pahasti töhrittyjä. Laillisen graffitipaikan myötä kaupungista oli muodostunut pohjoismaalaisten töhrijoitten harjoittelu- ja kurssituspaikka, josta selonteon mukaan oli lyhyt matka töhrimään suurempia kaupunkeja.<sup>240</sup>

Kotimaisena esimerkkinä lausunnossa oli Vaasa, josta poistettiin luvallinen graffitipaikka ongelmien takia. Luvallisen graffitipaikan poiston johdosta kaupunki töhrittiin pahoin kostoiskuissa, joita seuranneen puhdistusoperaation jälkeen kaupunki oli kuitenkin pysynyt puhtaana.

YTL toteaa Helsingin kaupungin nuorisotoimen järjestäneen graffitikursseja, joiden seurauksena ympäristöä töhrittiin. Lautakunnan mukaan luvalliset paikat olivat kaikkialla olleet tärkeitä harjoittelupaikkoja luvattomien graffitien tekemiseen, joko niiden lähiympäristössä tai jossain muualla kotikaupungissa, muualla maassa tai ulkomailla. Lisäksi YTL mainitsee, ettei nuorisotoimi kykene missään kaupungissa hallitsemaan epäyhtenäistä graffitimaalareiden joukkoa. YTL kuvaa myös, kuinka graffitimaailmaan kuuluu usein pikkurikollisuus ja huumeet.<sup>241</sup>

Aikaisemmin Helsingissä oli toiminut YTL:n mukaan Vuosaaren vanha vedenpuhdistamo niin sanottuna puolilaillisenä<sup>242</sup> harjoittelupaikkana muualle

---

<sup>239</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008. Lausunto Paavo Arhinmäen ja kahdeksantoista muun valtuutetun aloitteesta, joka koskee Vuosaaren sataman melumuurin antamista luvalliseksi graffitien maalauspaikaksi.

<sup>240</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008.

<sup>241</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008.

<sup>242</sup> Stop töhryille –projektin entinen projektipäällikkö Kauko Haantie luonnehti vanhaa vedenpuhdistamoa ”puolilailliseksi” paikaksi pro gradu –työni tiimoilta järjestämässani teemahaastattelussa 2.5.2016. Käytöstä poistunut vedenpuhdistamo sijaitsi

Helsinkiin ”tehtäviin iskuihin”<sup>243</sup> eli laittomiin graffitimaalauksiin. Vuonna 2001 vanha vedenpuhdistamo kuitenkin puhdistettiin yhdessä Kulosaaren meluseinän kanssa, minkä seurauksena töhrintä kaupungissa väheni lautakunnan mukaan merkittävästi. Malminkartanon luvallinen graffiti oli YTL:n mukaan lopullinen yhteiskunnallinen viesti siitä, ettei graffiteja ja muita töhryjä voisi sallia enää lainkaan Helsingin katukuvassa. Tätä viestiä kuitenkin, lautakunnan mukaan, horjuttivat vallatut talot, joissa oli graffiteja.<sup>244</sup>

Yhteenvedona YTL toteaa kokemusperäisen tiedon osoittaneen ehdottoman kiellon luvallisille graffiteille toimineen, joten sen vuoksi ei tulisi enää kokeilla luvallisia graffitimaalauspaikkoja, Vuosaaren satamassa tai muuallakaan Helsingissä, ei ulko- eikä sisätiloissa. YTL kiteyttää asian seuraavasti; mikäli Helsinki jatkaa töhrinnän ennaltaehkäisyä, virastot ja laitokset tulevat tarvitsemaan vuosi vuodelta vähemmän määrärahoja töhryjen ennalta ehkäisyyn ja poistoon. Nuorisotoimi tai poliisilaitos eivät pysty YTL:N lausunnon mukaan takaamaan, etteivät luvallisten graffitien tekijät käytä saamaansa tietoa ja taitoa laittomiin graffiteihin. Lautakunnan mukaan kaupungin ei pidä luoda edellytyksiä houkutella tekijöitä mahdolliseen rikokseen syylistymiseen.<sup>245</sup>

Lausunnon lopussa mainitaan kysymyksen kokonaisuudessa olevan siitä, minkälaisen perinnön Helsingin kaupunki haluaa jättää jälkipolville. Lausunnon lopussa annetaan myös ohjeita siitä, kuinka nuoria pitäisi ohjata muihin taideharrastuksiin kuin graffitimaalaukseen. Vaihtoehtoisina taideharrastuksina mainitaan kuitenkin myös muraalit, joilla pystytään hillitsemään graffiteja ja muita töhryjä.<sup>246</sup>

---

Vuosaassa kaupunginosan laitamilla, erillään tiiviimmästä kaupunkirakenteesta. Vedenpuhdistamo purettiin 2010-luvulla.

<sup>243</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008.

<sup>244</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008.

<sup>245</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008.

<sup>246</sup> YTL, esityslista Tt/2, 4.9.2008.

### **9.3 Viimeinen Stop Töhryille –projektia koskeva valtuustokäsittely**

Vuonna 2008 Paavo Arhinmäki ja 18 muuta valtuutettua tekivät aloitteen laillisten graffitipaikkojen vaikutuksien selvittämisestä. Aloitteessa mainitaan, ettei Helsingin kaupungilla ole kokemuksia laillisen graffitipaikan vaikutuksesta graffitimaalausten ja tagien lisääntymiseen tai vähentymiseen. Lailliseksi graffitipaikaksi aloitteessa kaavailtiin Vuosaaren sataman melumuuria. Aloitteen johdosta pyydettiin lausunnot kaupungin kuudelta eri lautakunnalta.<sup>247</sup>

Kaupungin kuuden eri lautakunnan lausunnon perusteella<sup>248</sup> kaupunginhallitus totesi, ettei kaupungin puolelta ole esteitä graffitien tai muiden taideteosten toteuttamiseksi rakenteisiin kiinteistönomistajien suostumuksella. Kaupunginhallitus viittasi annettuihin lausuntoihin, joista ilmeni graffititaiteen olevan osa kaupunkikulttuuria. Kaupunginhallituksen mietinnön mukaan oli kuitenkin tärkeää tehdä ero graffitimaalausten, tagien, spontaanien töherrysten tai yksittäisten spray- ja tussimerkkien välillä.<sup>249</sup>

Ainoastaan yleisten töiden lautakunnan mietintö oli täysin aloitetta vastaan. Satamalautakunta otti ainoastaan kantaa laillisen graffitipaikan sijoituspaikasta. Ehdotettu graffitipaikka nähtiin sijainniltaan vääränä, joten vastaus aloitteeseen oli siitä syystä kielteinen. Yleisten töiden lautakunnan mietinnöllä ei ollut vaikutusta kaupunginhallitukseen tai kaupunginvaltuustoon, sillä muut lautakunnat suhtautuivat asiaan positiivisesti. Kaupungin kanta graffiteja kohtaan oli muuttunut. Helsingin kaupunginhallitus mainitsi mietinnössään seuraavasti:

”Khs toteaa, että kaupungin puolelta ei ole estettä graffitien, kuten ei muidenkaan taideteosten toteuttamista rakenteisiin, mikäli kiinteistönomistajat siihen suostuvat [...]

---

<sup>247</sup> Aloitteeseen lausunnon antoivat satamalautakunta, yleisten töiden lautakunta, nuorisolautakunta, Helsingin kaupungin taidemuseo, sosiaalilautakunta, kulttuuri- ja kirjastolautakunta.

<sup>248</sup> Lausunnon antoivat satamalautakunta, yleisten töiden lautakunta, nuorisolautakunta, Helsingin kaupungin taidemuseo, sosiaalilautakunta, kulttuuri- ja kirjastolautakunta.

<sup>249</sup> Helsingin kaupunginhallitus, mietintö 10.11.2008, liite A.

graffititaide, kuten muutkin taideteokset tulisi sijoittaa sellaisiin paikkoihin tai alueille, joissa ne ovat mahdollisimman suuren yleisön nähtävissä.”<sup>250</sup>

Kun asiaa käsiteltiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 26.11.2008, kaupunginvaltuutettu Arhinmäki kommentoi päätöstä seuraavasti:

”... nyt tässä vastauksessa aloitteeseeni Helsingin kaupunginhallitus tulee luopumaan nollatoleranssiperiaatteesta suhteessa graffiteihin. Monesti puhutaan siitä, onko aloitteella merkitystä, onko pitkäjänteisellä työllä kunnallispolitiikassa merkitystä, niin tässä tapauksessa voi sanoa, että ehkei yhdellä tai kahdella mutta ehkä 10:llä aloitteella on ollut joku merkitys.”<sup>251</sup>

Vihreiden edustaja Sari Näre piti myös päätöstä oikeana ja kommentoi sitä seuraavasti:

”Onkin ilahduttavaa, että kaupunginhallitus on lieventänyt aiempaa ehdotonta kantaansa graffiteihin.”<sup>252</sup>

Stop töhryille –projektia aiemmin kannattanut Kokoomus kääntyi myös lopulta puoltamaan Arhinmäen ja 18 muun valtuutetun aloitetta. Kokoomuksen edustaja Sanna Perkiö kommentoi kokouksessa asiaa seuraavasti:

”Haluan myös Kokoomus-näkökulmasta tuoda esiin, että taide osana kaupunkikulttuuria on erittäin tärkeä ja tätä ympäristötaiteen värittämää kaupunkia me haluamme myös kehittää [...] Kyllä tällainen hallittu graffititaide rikastaa kaupunkia.”<sup>253</sup>

Verrattuna aikaisempiin kaupunginvaltuustossa käytyihin keskusteluihin, nollatoleranssin loppu ei herättänyt laajempaa keskustelua kaupunginvaltuustossa. Aloitteesta käytiin seitsemän puheenvuoroa<sup>254</sup>, jotka kaikki olivat aloitetta tukevia. Kriittisiä ääniä aloitetta kohtaan ei esitetty keskustelussa. Suurin osa

---

<sup>250</sup> Kaupunginhallituksen mietintö, liite a, 10.11.2008. Lausunnossa lisäksi mainitaan toimenpideohjeita laillisille paikoille; maalipurkkien kierrätys pitää ottaa huomioon ja tehdä selväksi mahdollisuus sulkea paikka, jos laittomien töhryjen määrä alueella kasvaa.

<sup>251</sup> Arhinmäki (vas.), keskustelupöytäkirjat 26.11.2008, 58.

<sup>252</sup> Näre (vihr.), keskustelupöytäkirjat 26.11.2008, 60.

<sup>253</sup> Perkiö (kok.), keskustelupöytäkirjat 26.11.2008, 61.

<sup>254</sup> Puheenvuoron käyttivät Paavo Arhinmäki (vasemmistoliitto), Sirpa Puhakka (vasemmistoliitto), Maija Anttila (SDP), Sari Näre (vihreät), Anne Sinnemäki (vihreät), Sanna Perkiö (kokoomus).



puheenvuoroista käsitteli mahdollisia paikkoja, joissa voisi harrastaa graffitien tekoa luvallisiin seiniin. Laillista maalauspaikkaa ei lopulta järjestetty Vuosaaren sataman melumuurin, vaan Suvilahteen, jonne rakennettiin väliaikainen vaneriaita lailliseksi maalauspaikaksi. Kymmeneksi vuodeksi määritelty Stop Töhryille -projekti päättyi, ja Helsinkiin ilmestyi alueet, joissa saattoi harrastaa luvalisesti graffititaidetta. Vuodesta 2008 lähtien Helsingin hallintokunnat ja virastot ovat itsenäisesti järjestäneet omistuksessaan olevilla alueilla ja kiinteistöissään laittomien graffitien ja tagien poiston parhaaksi näkemällään tavallaan.

## **10. ÄÄNESTYSKÄYTTÄYTYMISEN MUUTOKSET KAUPUNGINVALTUUSTOSSA**

Kaikki tässä tutkimuksessa tarkemmin käsitellyt, luvallisten graffititaideteosten poistamiseen liittyneet, kaupunginvaltuuston äänestykset sijoittuivat ajallisesti saman kaupunginvaltuuston ajalle, vuosille 2000–2004. Vuonna 2008 kuvatussa valtuustokeskustelussa ei päädytty äänestämään, sillä kaikki kokouksessa käytetyt puheenvuorot olivat aloitetta tukevia.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan puolueiden kaupunginvaltuutettujen äänestyskäyttäytymistä kolmen äänestystuloksen kautta. Ensimmäinen äänestys on suoritettu kaupunginvaltuustossa 28.11.2001, toinen 12.6.2002 ja viimeinen 26.5.2004. Työssä kuvattu vuoden 2008 valtuustokeskustelu on tietoisesti jätetty tämän vertailun ulkopuolelle, sillä siinä kaikki valtuutetut kannattivat aloitetta ja keskustelu liittyi kiinteästi projektin loppuun. Seuraavassa kappaleessa on tarkasteltu, miten puolueet äänestivät kolmen vuoden aikana.

Kaikki vasemmistoliiton kaupunginvaltuutetut äänestivät yksimielisesti kaikkien aloitteiden puolesta. Vihreiden kaupunginvaltuutettujen äänestykset jakaantuivat; ensimmäisessä tarkastellussa äänestyksessä aloitteen puolesta äänesti 18 valtuutettua ja ainoastaan yksi valtuutettu äänesti aloitetta vastaan. Toisessa äänestyksessä 20 valtuutettua äänesti aloitteen puolesta ja kaksi sitä vastaan. Viimeisessä tarkastelemassani äänestyksessä 11 valtuutettua kannatti aloitetta, kun samaan aikaan 9 valtuutettua äänesti sitä vastaan. Vihreiden kaupunginvaltuutettujen osalta aloitteiden kannatusprosentti siis vaihteli suuresti. Joka tapauksessa enemmistö valtuutettuja on tutkimuksen jokaisessa

äänestyksessä kuitenkin tukenut Paavo Arhinmäen ja muiden valtuutettujen graffiteihin liittyviä aloitteita.

Sosiaalidemokraattien valtuutettujen enemmistö on ollut jokaisessa äänestyksessä aloitteita vastaan. Ensimmäisessä äänestyksessä vuonna 2001, kahdeksan valtuutettua äänesti aloitetta vastaan ja kuusi sen puolesta. Toisessa äänestyksessä vuonna 2002 yhdeksän valtuutettua äänesti aloitetta vastaan ja kuusi sen puolesta. Viimeisessä äänestyksessä vuonna 2004 äänestyserot olivat huomattavat verrattuna kahteen aikaisempaan: 13 valtuutettua äänesti aloitetta vastaan, kun samalla ainoastaan kolme äänesti puolesta.

RKP äänesti palauttamisen puolesta ensimmäisessä äänestyksessä, joka oli samalla myös ainoa äänestys, jossa kaupunginvaltuutettujen enemmistö äänesti aloitteen puolesta. Ensimmäisessä äänestyksessä puolueen kolme valtuutettua kannatti aloitteen palauttamista ja kaksi vastusti sitä. Aloitteen seuraavassa käsittelyssä vuonna 2002 RKP:n valtuutetuista neljä vastusti aloitetta ja yksi kannatti sitä. Vuonna 2004 kolme valtuutettua vastusti aloitetta ja yksi kannatti sitä.

Keskustapuolue äänesti ensimmäisessä äänestyksessä yksimielisesti aloitteen palauttamisen puolesta. Toisessa äänestyksessä kaksi äänesti aloitteen puolesta ja yksi vastaan sekä viimeisessä äänestyksessä puolueen valtuutetut äänestivät yksimielisesti aloitetta vastaan.

Kaupunginvaltuuston Ilkka Hakalehto edusti yksin pääkaupunkiseudun sitoutumattomat puoluetta. Hän äänesti ensimmäisessä äänestyksessä aloitteen palauttamisen puolesta ja seuraavissa kahdessa äänestyksessä aloitteita vastaan.

Kokoomus ja kristillisdemokraatit äänestivät jokaisessa äänestyksessä yksimielisesti Arhinmäen ja muiden valtuutettujen aloitteita vastaan.

Äänestyskäyttäytymisen perusteella voidaan todeta, että vuoteen 2004 saakka, aloitteisiin suhtauduttiin äänestys äänestykseltä negatiivisemmin. Ensimmäinen äänestys päättyi tulokseen 37–38, toinen äänestys tulokseen 35–44 ja viimeinen tulokseen 21–58. Valtuutettujen negatiivisemmän suhtautumisen taustalla saattoi vaikuttaa Stop Töhrylle –projektin määrätietoiset retoriset vaikuttamiskeinot.

Äänestyskäyttäytymisen dramaattisin muutos tapahtui 26.11.2008 käydyssä valtuustokeskustelussa, jossa myös aloitteisiin aiemmin negatiivisesti suhtautuneet puolueet päätyivät kuitenkin kannattamaan graffititaidetta osana elävää kaupunkikulttuuria. Muutokseen ovat vaikuttaneet monet tekijät. Yksi tekijä on kansainvälinen ilmiö katutaiteen ympärillä, jossa katutaide on nostettu positiiviseksi ilmiöksi ja jopa markkinointikikaksi. Monet eurooppalaiset kaupungit, kuten esimerkiksi Berliini, on nostanut katutaiteen sen imagotekijäksi ja turismimagneetiksi. Toinen merkittävä tekijä on se, että poliittisesti päättäviin asemiin on kohonnut nuorempaa 1980-luvun paikkeilla syntynyttä sukupolvea, jotka ovat jo tottuneet graffiteihin julkisessa tilassa. Kolmantena merkittävänä tekijänä on ollut se, että Helsingissä harjoitettu ehdoton linja graffiteihin oli johtanut vastakkainasetteluun nuorten ja kaupungin virkamiesten välillä, vastakkainasettelun purkamiselle tuli kuitenkin mahdollisuus, kun projektin määräaikainen mandaatti oli päättymässä.

## **11. KANSAINVÄLISET VAIKUTTEET STOP TÖHRYLLE -PROJEKTISSA**

Tässä työssä on vertailtu kontrolloikeinojen yhteneväisyyksiä New Yorkin, Tukholman ja Helsingin välillä, sillä YTL:n mukaan:

”Graffitivandalismi ei tunne valtioiden välisiä rajoja, josta [sic] syystä mm. Tukholman, Tallinnan ja Berliinin tilanne vaikuttaa välittömästi Helsingin tilanteeseen siinä, missä Vantaan, Tampereen kuin Lahdenkin.”<sup>255</sup>

Graffiti on saanut alkunsa osana globaalia nuorisoliikehdintää, ja graffitiin kohdistuvat kontrolloikeinot ovat globaalisti levinneet. Kaupunginvaltuuston keskusteluissa keskustelun osapuolet ovat jatkuvasti viitanneet kansainvälisiin käytäntöihin ja esimerkkeihin.

Rakennusviraston tuottamassa aineistossa koskien kaupunginvaltuutettu Sole Molanderin valtuustokyselyä, rakennusviraston henkilökunnan mainitaan käyneen tutustumassa ”Tukholman tapaan hoitaa asiaa”.<sup>256</sup> Stop Töhrylle –projektiin

---

<sup>255</sup> YTL Esityslista TJ/3, 18.3.2004. Lausunto turvallisuusstrategian toteutumisesta.

<sup>256</sup> Helsingin kaupunginvaltuuston pöytäkirja, 28.5.1997, 46.

kuuluikin keskeisenä osana yhteydenpito samankaltaisten eurooppalaisten ja amerikkalaisten toimijoiden kanssa. Yhteydenpidon muotoja olivat muun muassa toimijoiden kesken järjestetyt konferenssit, jotka jatkuivat suomalaisten toimijoiden taholta koko projektin ajan.<sup>257</sup><sup>258</sup>

Projektin asiakirjoissa mainitaan, että toimintamalli on kehitetty Euroopan ja Yhdysvaltojen kaupunkien parhaimpien käytäntöjen mukaan.<sup>259</sup> Stop Töhryille – projektin virkamiehet kiersivät Euroopassa ja Yhdysvalloissa opiskelemassa paikallisia kontrollikeinoja sekä kertomassa Helsingissä käytetystä mallista. Mikko Virkamäki kommentoi haastattelussa kansainvälistä yhteistyötä:

”Niitä kiinnosti se, että kun se [Stop Töhryille –projekti] oli niin järjestelmällinen, mutta ei Saksassa tai Berliinissä missään ruvettu noudattamaan sitä. Siinä oli liian suuret kulttuuriset siteet, poliittiset siteet. Samoin italialaiset ei ymmärtänyt ollenkaan tätä ajattelutapaa. Mä pyörin ympäri Eurooppaa kertomassa tästä mallista.”<sup>260</sup>

Mikko Virkamäen jälkeen projektissa projektipäällikkönä toiminut Kauko Haantie kommentoi kansainvälisestä yhteistyöstä seuraavaa:

”Vaihdettiin kokemuksia ja kerrottiin mitä kukin oli tehnyt, yritetään ottaa oppia... Nygren oli kova poika matkustamaan ja käytiin siellä täällä Saksassa, Amerikassa tutustumassa New Yorkin, Phoenixin, Los Angelesin tilanteeseen. Mä olin paljon kontakteissa, eri puolilla Eurooppaa tapasin kollegoita”<sup>261</sup>

Jo ensimmäisissä rakennusviraston asiakirjoissa mainitaan kansainvälinen ulottuvuus ”töhryongelman” osalta. Projektin ensimmäisinä vuosina painopisteinä oli merkittävä vaikuttavuus julkiseen keskusteluun sekä kaupungin eri

---

<sup>257</sup> Nordisk konferens om klotter 15-16.10.1998 asiakirjat. Ensimmäinen merkintä Stop Töhryille –projektin osallistumisesta kansainväliseen konferenssiin, mutta edellä mainitun asiakirjan mukaan kansainvälisiä kontakteja on jo aikaisemmin ollut. Konferenssin järjestäjänä toimivat Brottsförebyggande centrum & Lugna gatan, Gatu- och fastighetskontoret yhteistyössä AB Storstockholms Lokaltrafik. Konferenssissa esiintyi New Yorkista joukkoliikenteen sekä Transit Divisional Vandal Squat edustajia sekä pohjoismaisia viranomaisia ja yksityisten turvallisuuspalveluiden edustajia. Asiakirjat tekijän hallussa.

<sup>258</sup> YTL Esityslista TP/3, 3.6.1999. Opetusministeriö on tukenut valtionavustuksen muodossa Stop Töhryille –projektia vuonna 1999 konferenssin järjestämiseksi Helsingin Kalastajatorpalla.

<sup>259</sup> YTL Esityslista Tt/3, 28.4.2005, 39

<sup>260</sup> Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016.

<sup>261</sup> Haastattelu Kauko Haantie 2.5.2016.

hallintokuntien sitouttaminen projektin harjoittamaan politiikkaan; niitä molempia perusteltiin onnistuneilla kansainvälisillä esimerkeillä.<sup>262</sup> Projektin asiakirjoissa painotetaan enimmäkseen kansainvälisenä ulottuvuutena Euroopan ja Yhdysvaltojen esimerkkejä. Projektin omissa julkaisuissa todetaan Helsingin mallin olevan paras, ja täten sitä myös markkinoitiin muille kaupungeille vientituotteena.

263

Projektin lausunnossa mainitaan, että projektia pidetään kansainvälisesti arvostettuna, ja useat Euroopan valtiot ja suurkaupungit ovat vierailleet Helsingissä ottamassa oppia töhrinnän ennaltaehkäisyssä. Projektin asiantuntijoita on myös lausunnon mukaan pyydetty jatkuvasti luennoimaan aiheesta ympäri Eurooppaa.<sup>264</sup> Projektin toimintasuunnitelmassa vuodelta 2003 esitellään tarkemmin kansainvälisiä tavoitteita:

”Projektin panostaa kansainvälisten suhteidensa hoitamiseen. Tavoitteena on, että EU tai EUROCITIES noteeraisi Helsingissä kehitetyn kustannustehokkaan toimintamallin niin, että se puolestaan panostaisi toimintamallin levittämiseksi kaikkiin eurooppalaisiin kaupunkeihin (esim. alueiden komitean toiminta BEST PRACTISE –menettely)”<sup>265</sup>

Kuten kaikissa muissa tässä työssä esitellyissä kaupunginvaltuuston keskusteluissa, myös ensimmäisessä Stop Töhrille –projektiin kriittisesti suhtautuneessa kaupunginvaltuuston aloitteessa, viitattiin kansainvälisiin esimerkkeihin. Niihin vedottiinkin sekä kritisoitaessa että puolustettaessa harjoitettua politiikkaa.<sup>266</sup> Aineiston viimeisessä kaupunginvaltuuston aloitteessa (Paavo Arhinmäen ja 18 muun valtuutetun aloite) viitataan Belgian ja Ruotsin esimerkkeihin, selostamalla

---

<sup>262</sup> YTL Esityslista TP/2, 3.6.1999, 23, YTL Esityslista TP/1, 30.3.2000, 10a

<sup>263</sup> YTL Esityslista TP/1, 18.4.2002, 15. Asiakirjassa mainitaan HKR-Tekniikan konsultointien töhrinnän ehkäisyssä Ruotsin ja Saksan kaupunkeja sekä Lontoota ja Stop Töhrille –projektin toimintamallia kopioidaan ympäri Eurooppaa.

<sup>264</sup> YTL Esityslista TP/1, 18.4.2002, 15. Asiakirjassa mainitaan HKR-Tekniikan konsultointien töhrinnän ehkäisyssä Ruotsin ja Saksan kaupunkeja sekä Lontoota ja Stop Töhrille –projektin toimintamallia kopioidaan ympäri Eurooppaa.

<sup>265</sup> Stop Töhrille – ja Siisti Stadi projektin toimintasuunnitelma 2003.

<sup>266</sup> Kaupunginvaltuusto keskustelupöytäkirja 28.11.2001, 72

laillisten graffitipaikkojen vaikutuksesta laittomien graffitimaalausten ja tagien määrään.<sup>267</sup>

Stop Töhrylle –projektiin liittyi ajatusrakennelma siitä, että graffitikulttuuri on yhteinen ongelma. Yhteisellä ongelmalla tarkoitettiin ongelman olevan koko Euroopan yhteinen. Stop Töhrylle –projektin näkemyksen mukaan, ongelmaa pystytään lähestymään ainoastaan jos eri osapuolet toimivat yhteistyössä projektin kanssa.<sup>268</sup> Tämän osallistavan ajatusrakennelman mukaan, Helsingin katukuvan kohtalo lähti liikkeelle yksittäisestä kaupunkilaisesta<sup>269</sup>, joka antoi tietoja havainnoistaan projektille. Kansallisella tasolla Helsingin kohtalo riippui muista suomalaisista kaupungeista. Ilman yhteistä linjaa, projektin ei tämän näkemyksen mukaan ollut mahdollista onnistua. Joidenkin suomalaisten kaupunkien tarjoamat lailliset maalauspaikat ja paikallisen median ymmärtävä suhtautuminen graffitikulttuuriin vaikutti projektin näkemyksen mukaan onnistumisen mahdollisuuksiin heikentävästi, minkä johdosta Helsinkiin aiheutui graffiteista merkittäviä kustannuksia, joita ei olisi aiheutunut jos kaikkialla Suomessa harjoitettaisiin samaa politiikkaa. Projektin politiikkana olikin aktiivinen vaikuttaminen ympäri Suomen, jotta projekti voisi laskea omia kustannuksiaan Helsingissä.<sup>270</sup>

Kansallisen tason lisäksi Helsingin tilanteeseen vaikutti myös muiden eurooppalaisten kaupunkien harjoittama politiikka. Projektin yhtenä tavoitteena näyttääkin olleen Helsingissä toteutetun toimintamallin tarjoaminen myös muille eurooppalaisille kaupungeille. Projektin omien asiakirjojen mukaan, suurimpana vaikeuttavana tekijänä Euroopan yhteiselle politiikalle olivat lainsäädännölliset erot, joiden takia Euroopassa ei kyetä samaan tehokkuuteen ennaltaehkäisyssä kuin

---

<sup>267</sup> Helsingin kaupunginhallituksen mietintö, liite A, 10.11.2008. Paavo Arhinmäen ja 18 muun valtuutetun aloite laillisten graffitipaikkojen vaikutuksesta.

<sup>268</sup> Ytl, TP/1.18.4.2002

<sup>269</sup> Ytl, TJ/3.18.3.2004. Asiakirjassa mainitaan projektin informaatioprosessissa olevan mukana bussi- ja taksikuljettajia, kaikki kaupungin virastojen ja laitosten kenttätöissä olevat työntekijät, yksittäiset kuntalaiset ja turistit.

<sup>270</sup> HKR 2004–124. Lausunto kaupunginhallitukselle Paavo Arhinmäen ja 13 muun valtuutetun graffiteja koskevasta aloitteesta. Liite 2 HKR-Tekniikan projektiyksikön selvitys.

Suomessa. Erityisesti viitataan Saksan lainsäädännön estävän mahdollisuudet tehokkaaseen graffitivandalismin torjuntaan.<sup>271</sup>

## **12. YHTEENVETO**

Nollatoleranssi ja rikottujen ikkunoiden teoria otettiin käytäntöön Stop Töhryille -projektissa samaan aikaan kuin valtioneuvosto julkaisi oikeusministeriön Turvallisuustalkoot -ohjelman, jossa molempien teorioiden mainittiin olevan toimivia. Stop Töhryille -projektin suosio muuttui merkittävästi kymmenen vuoden toimintakautensa aikana. Vuonna 1999 Veikko Vermilän ponsiesitys projektin jatkamiseksi sai kaupunginvaltuustossa 78 ääntä, kun jo kaksi vuotta myöhemmin kaupunginvaltuustossa esiintyi kritiikkiä.

Kymmenen vuoden aikana Stop Töhryille -projekti muuttui henkilövaihdosten seurauksena, mikä ilmeni harjoitetuissa toimissa. Ensimmäiset kolme vuotta projektin pääpainopiste oli tiedottamisessa ja puhdistamisessa, mutta sen jälkeen projekti muuttui enemmän tekijäpainotteiseksi. Tekijöiden kuvaukset muuttuivat huomattavasti ja heitä ryhdyttiin kutsumaan töhrijöiden sijasta taparikollisiksi ja järjestäytyneeksi rikollisuudeksi.

Kaupunginvaltuutettujen aloitteet nostivat projektin julkiseen keskusteluun omalta osaltaan. YTL tuotti toimenpide-ehdotuksia lukuisiin aloitteisiin ja antoi tietoa projektin etenemisestä. Paavo Arhinmäellä oli keskeinen rooli aloitteiden laatijana, mutta myös muut valtuutetut laativat aloitteita. Aloitteilla tuotiin esille valtuutettujen omaa agenda; Arhinmäen aloitteet vastustivat projektin käytäntöjä. Helsingin Sanomat uutisoivat asian tiimoilta koko projektin ajan. Huomionarvoista on viimeisenä toimintavuotena tapahtunut laaja uutisointi. Pro gradun tiimoilta laadituissa haastatteluissa projektin työntekijät Virkamäki ja Haantie kokivat lehdistön olleen heidän toimiaan vastaan.

Merkittävää on myös se, miten Stop Töhryille -projektin käyttämät keinot levisivät, laajan osallistavan toiminnan seurauksena, Helsingin ja Suomen sisällä. Helsingin

---

<sup>271</sup> HKR 2004–124. Liite 2, HKR-Tekniikan projektiyksikön selvitys.

kaupungin virastot ja laitokset liittyivät projektiin, kuten myös hallintokunnat, lukuun ottamatta nuorisoasiankeskusta. Kiinnostavaa on myös New Yorkin, Tukholman ja Helsingin käytäntöjen yhteneväisyydet. Kaikissa kaupungeissa myös perustettiin graffitikontrolliin erikoistunut yksikkö ja kaikkien kolmen graffitien vastaisen kampanjan taustalla oli nollatoleranssi sekä rikottujen ikkunoiden teoria. Projekteissa yhteneväisenä tavoitteena oli vähentää graffitien määrä 10% tasolle verrattuna lähtötilanteeseen. Kaikissa kaupungeissa kampanjan kesto rajattiin projektin alussa ja lailliset graffititeokset kiellettiin. Osallistavan metodin myötä myös kaupunkien eri hallintokunnat liitettiin mukaan projektiin ja mediaan pyrittiin vaikuttamaan. Projektin omien tavoitteiden saavuttamiseksi käytettiin myös retorisia keinoja. Globaalin nuorisokulttuurin perässä levisivät siis myös projekteissa käytetyt kontrollikeinot.

Kaupunginvaltuuston äänestyksissä kokoomus ja kristillisdemokraatit pysyivät ainoina puolueina yksimielisesti laillisen graffitin kieltämisen kannalla. Vastakkaista näkemystä edustivat vasemmistoliitto ja vihreä liitto. Muissa puolueissa äänestyskäyttäytyminen vaihteli. Kysymys on kuitenkin selvästi jakanut oikeistoa ja vihervasemmistoa. Puolueiden väliset jakolinjat säilyivät nimittäin muuttumattomina projektin aikana aina vuoteen 2008 asti, jolloin kaikki puolueet asettuivat lopulta kannattamaan graffititaidetta osana kaupunkikulttuuria ja sallimaan luvallisten graffitipaikkojen rakentamisen. Vuoteen 2004 saakka aloitteisiin kuitenkin suhtauduttiin äänestys äänestykseltä torjuvammin. Negatiivisemmän suhtautumisen taustalla vaikutti todennäköisesti Stop Töhrylle – projektin avulla valtuutetuille annetut graffitien vastaiset lausunnot sekä projektin aiheesta tuottama tieto.

Työssä esitellyistä valtuustokeskusteluista<sup>272</sup> kolme liittyi Helsinkiin ennen Stop Töhrylle –projektia maalattuihin julkisiin graffititeoksiin: Kulosaaren melumuurin ja Malminkartanon juna-aseman graffititeoksiin. Toisin kuin Tukholmassa ja New Yorkissa, Helsingissä aiemmin tehdyt graffititeokset maalattiin yli, ja ainoastaan Kontulan metroasemalla sijaitsevat kaksi vaneriin tehtyä graffititeosta säilyivät Stop Töhrylle –projektista, joka muutti merkittävästi Helsingin kaupunginkuvaa.

---

<sup>272</sup> Valtuustokeskustelut käytiin vuosina 2001, 2002, 2004 ja 2008.



## **LOPPUSANAT**

Pro gradu -työn rajauksesta johtuen, tässä työssä on esitelty esimerkkitapauksia, jotka liittyivät aiemmin tilattujen graffititöiden poistoon. Aihe tarjoaa kuitenkin lukuisia mielenkiintoisia näkökulmia myös tulevalle tutkimukselle. Helsingin kaupunginvaltuustossa Stop Töhrville –projektin vastustajat ja tukijat laativat aihetta sivuavia aloitteita monista eri näkökulmista. Nämä aloitteet tarjoavat kiinnostavan aineiston tutkimukselle.

Toisen mielenkiintoisen tutkimusnäkökulman tarjoaa julkiseen tilaan liittyvä kehitys, julkisten alueiden yksityistäminen sekä toisaalta myös yksityisten turvallisuuspalveluiden nousu poliisin rinnalle järjestyksenvalvonnassa. Tässä viitekehyksessä Stop Töhrville –projekti oli ainutlaatuinen Suomessa, ja se linkittyy kuitenkin vahvasti kansainväliseen kehitykseen.

Helsingin kaupungin politiikka katutaidetta kohtaan on muuttunut Stop Töhrville –projektin jälkeen. Nykyään katutaidetta puolustetaan samoilla argumenteilla, joilla sitä on aikaisemmin vastustettu. Aiemmin graffitia ja katutaidetta on syytetty elinkeinoelämän häiritsemisestä ja turismia karkottavana tekijänä, kun taas nykyisin katutaide nähdään yhtenä turisteja tuovana tekijänä.

2010-luvulla Helsingissä toimii useita laillisia graffitiseiniä ja suhtautuminen katutaiteeseen on positiivisempaa kuin aiemmin. Viimeisen viiden vuoden sisällä kaupunkiin on myös maalattu useita suurikokoisia muraaleja, joista kolme tuoreinta on valmistunut tämän pro gradu –työn kanssa samoihin aikoihin, syys-lokakuun vaihteessa 2016<sup>273</sup>. Vantaan Myyrmäki on lyhyessä ajassa profiloitunut katutaidekaupunginosaksi. Myyrmäkeen on avattu Vantaan taidemuseo Artsi, joka on keskittynyt graffiteihin, katutaiteeseen ja performanssiin. Alueen juna-asemasta on tehty suuri pysyvä katutaidenäyttely eri taiteilijoiden avulla. Muutos on ollut

---

<sup>273</sup> Muraalit on maalattu Kannelmäkeen, Roihuvuoreen ja Vallillaan.

nopea, kaksitoista vuotta aikaisemmin viereisen juna-aseman Malminkartanon värikkäät seinät peittyivät valkoisen maalin alle.

Kulosaaren melumuurin uudelleenmaalausta on viimeksi esitetty kaupunginvaltuustossa vuonna 2012, jolloin vihreiden kaupunginvaltuutettu Emma Kari ja 25 muuta valtuutettua tekivät aloitteen Kulosaaren melumuurin avaamisesta katutaiteelle. Kaupunginhallitus, nuorisolautakunta, kaupunkisuunnittelulautakunta ja yleisten töiden lautakunta tukivat lausunnoissaan aloitetta. Ainoastaan melumuurin sijainti liikenneväylän keskellä nousi ongelmaksi. YTL:n aloitetta koskevassa lausunnossa mainitaan seuraavaa:

”Kulosaaren muuriin voidaan maalata niin kutsuttu pysyvä graffitimaalaus. Tällöin teoksen tekijä tai tekijät tulisi olla graffitikulttuurin parhaita taiteilijoita.”<sup>274</sup>

Helsingissä ei ole enää vuoden 2008 jälkeen harjoitettu graffiteihin tai katutaiteeseen nollatoleranssia. Myös Tukholmassa nollatoleranssi politiikka on lopetettu. New Yorkissa nollatoleranssi-politiikka henkilöityy vahvasti pormestari Rudolph Giulianiin. Giulianin jälkeen New Yorkin seuraavaksi pormestariksi valittiin Michael Bloomberg, joka jatkoi nollatoleranssia. New Yorkin nykyisen pormestarin Bill de Blasio aikana nollatoleranssi graffiteja kohtaan on jatkunut.

Helsingissä nollatoleranssin kritisoi jaksiksi liittyi myöhemmin myös yksi Stop Töhryille -projektin entisistä projektipäälliköistä, Kauko Haantie, jonka mukaan nollatoleranssi oli väärä tie.<sup>275</sup> Kaksi vuotta myöhemmin Haantie tosin piti luovallisia seiniä värväyspaikkana, jossa nuoria värvätään tekemään laittomia graffiteja.<sup>276</sup> On kuitenkin mahdotonta sanoa, kuinka pitkään nykyinen politiikka jatkuu Helsingissä ja nykyistä linjaa kritisoivia näkemyksiä on jo esitetty. Nollatoleranssia ei ole nimittäin täysin kuopattu; vuonna 2014 perussuomalaisen kansanedustaja Vesa-Matti Saarakkala vaati jälleen kirjallisessa kysymyksessään nollatoleranssia

---

<sup>274</sup> YTL 2/17.1.2012, <<http://dev.hel.fi/paatokset/asia/hel-2011-007803/ytlk-2012-2/>> [sivu luettu 29.8.2016]

<sup>275</sup> HS 26.10.2011.

<sup>276</sup> HS 9.8.2013.

töhrintää kohtaan.<sup>277</sup> Kansanedustajan kysymys ei kuitenkaan johtanut toimenpiteisiin.

Mikko Virkamäki oli skeptinen Helsingin graffitikulttuurin tulevaisuuden suhteen:

”Nyt on taas samantyylistä juttua alkamassa mediassa, aika mutkaton suhtautuminen graffitiin, josta se ongelma sitten repesikin käsiin. Mä vähän luulen että meillä on jonkin ajan kuluttua saman tyyppinen [tilanne], ei ehkä niin paha kuin 90-luvulla, mutta saman tyyppistä.”<sup>278</sup>

Paavo Arhinmäen näkemyksen mukaan paluuta aikaisempaan ei enää ole:

”En usko enää, että siis paradigman muutos on enää mahdollinen. Tää [suhtautuminen katutaiteeseen] on viety niin syvälle”<sup>279</sup>

Helsingissä ei enää vuonna 2016 harjoiteta nollatoleranssiin ja rikottujen ikkunoiden teoriaan pohjautuvaa graffitien kontrollipolitiikkaa, mutta kuten edellä on todettu, näiden ajatusten paluu ei ole poissuljettua. Nollatoleranssin ja rikottujen ikkunoiden teoria pohjautuu yksinkertaistavaan ja helposti hahmoteltavaan ajatukseen, missä piileekin niiden salaisuus. Graffitikulttuuri on täydellinen vihollinen.

---

<sup>277</sup> Kirjallinen kysymys 947/2014 vp.

<[https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Documents/kk\\_947+2014.pdf](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Documents/kk_947+2014.pdf)> [sivu luettu 29.8.2016]

<sup>278</sup> Haastattelu Mikko Virkamäki 3.5.2016.

<sup>279</sup> Haastattelu Paavo Arhinmäki 3.5.2016.

## **TYÖSSÄ KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET**

HKL – Helsingin kaupungin liikennelaitos

YTL – Yleisten töiden lautakunta

HKR – Helsingin kaupungin rakennusvirasto

KHS – Kaupunginhallitus

VR- Valtionrautatiet eli VR-Yhtymä Oy

Graffiti – Urbaani taidemuoto, joka sai alkunsa nimimerkin kirjoittamisesta julkiseen tilaan tyylitellyillä kirjaimilla. Taidemuoto on myöhemmin kehittynyt monipuolisemmaksi visuaaliseksi tyyliksi, johon ei ole enää välttämätöntä sisällyttää nimimerkkiä. Termin taustalla on italiankielinen verbi (graffiare), joka tarkoittaa raaputtamista.

Muraali – suurikokoinen seinämaalaus

Segregaatio – alueiden eriarvoistuminen

Tagi /tägi– spraymaalilla tai huopakynällä kirjoitettu pienikokoinen nimimerkki

## **LÄHDELUETTELO**

### **Arkistolähteet**

Helsingin kaupungin arkisto, Ahjon väliarkisto, Helsinki.

Kaupunginvaltuuston keskustelupöytäkirjat 1997–2008.

Kaupunginvaltuuston kokouspöytäkirjat 1997–2008.

Helsingin kaupungin rakennusviraston arkisto

Yleisten töiden lautakunnan esityslista- ja pöytäkirjamateriaali 1998–2008.

### **Tutkimushaastattelut**

Paavo Arhinmäen haastattelu, Helsinki 3.5.2016. Ääninauha tekijän hallussa.

Kauko Haantien haastattelu, Helsinki 2.5.2016. Ääninauha tekijän hallussa.

Mikko Virkamäen puhelinhaastelu 3.5.2016. Ääninauha tekijän hallussa.

### **Tutkimukset ja muu kirjallisuus**

Austin Joe, *Taking the train: How Graffiti Art Became an Urban Crisis in New York City*. Columbia University Press, Columbia 2001.

Brunila Mikael, Ranta Kukka & Viren Eetu, *Muutaman töhryn tähden*. Into Kustannus Oy, Helsinki 2011.

Chang Jeff, *Can't stop, won't stop. A history of the Hip-Hop Generation*. Picador USA, New York 2005.

Cohen Stanley, *Folk Devils & Moral Panics*. McGibbon & Kee, Lontoo 1972.

Eskola Jari & Suoranta Juha, *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere 1998.

Ganz Nicholas, *Graffiti World: Street Art from Five Continents*. Thames & Hudson, Lontoo 2004.

Garland David W, *Mass Imprisonment: Social Causes and Consequences*, Sage Publication, Lomtoo 2001.

Giuliani Rudolph & Ken Kurson, *Leadership*. Hyperion, New York 2002.

Guwallius Kolbjörn, *Grip till varje pris. Falkarna, CSG och de rättddvidriga väktametoderna 1996–2014*. Bookwell, Porvoo 2014.

Helin Mika, *Luvallinen graffiti Helsingissä "Meidän kulttuuria ja meidän juttu, kun pääsee tekee..."*, Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki 2014.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme Helena, *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki 2008.

Isomursu Anne, *Helsinki graffiti*. Erikoispaino Oy, Helsinki 1998.

Jacobson Staffan, *Den spraymålade bilden – graffitimålariet som bildform konströrelse och läroprocess*. Duro Grafiska AB, Malmö 1996.

Jacobson Staffan, *Spraykonst – graffiti från tekcken till bild*. Duro Offset AB, Malmö 1990.

Jokinen, Heikki, *Onni on suuri valkoinen seinä*. Teoksessa Jyrki Pöysä (toim.) *Betoni kukkii – kirjoituksia nykyperinteestä*, 199–214. SKS. Helsinki 1989.

Järjestyslaki 2003/612.

Kimvall Jacob, *Noll tolerans - kampen mot graffiti*. Bookwell, Porvoo 2012.

Kimvall Jacob, *The G-Word : virtuosity and violation, negotiating and transforming graffiti*. Dokument Press, Årsta 2014.

Korander Timo, *Rikottujen ikkunoiden nollatoleranssi. Tutkimus New Yorkin rikoksentorjunnan uuskonservatiivi-mallista Suomessa*. Turun yliopiston julkaisuja, Annales Universitatis Turkuensis, sarja C, 390, Scripta Lingua Fennica Edita, Turku 2014.

Koskela Hille, *Pelkokierre – Pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Gaudeamus, Helsinki 2009.

Kramer Ronald, *Moral panics and urban growth machines: Official reactions to graffiti in New York City, 1990–2005*. Julkaisussa *Qualitative Sociology*, numero 33, s. 297–311. Springer US, New York 2010.

Kramer Ronald. *Political Elites, "Broken Windows", and the Commodification of Urban Space*. Julkaisussa *Critical Criminology*, numero 20, julkaisu numero 3, s.229-248.

Kramer Ronald, *New York City's moral panic over graffiti: Normalizing neoliberal penalty and paving the way for growth machines*. Teoksessa Ross J.I. (toim.) *Routledge Handbook of Graffiti and Street Art* (s. 404-415). Routledge. New York 2016.

Uusitalo Hannu, *Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan*. WSOY, Porvoo 1991.

Wacquant, Loïc J. D, *Punishing the poor: the neoliberal government of social security*. Duke University Press 2009.

Xing Lu, *Rhetoric of the Chinese cultural revolution: The impact on Chinese thought, culture, and communication*. University of South Carolina Press, South Carolina 2004.

#### **WWW-dokumentit**

Findikaattori, rikos- ja pakkokeinotilasto. <<http://www.findikaattori.fi/fi/11>> [sivu luettu 5.10.2016]

Helsingin kaupungin tilastokeskus. Helsingin seudun aluesarjat. <<http://www.aluesarjat.fi>> [sivu luettu 4.9.2015.]

Helsingin kaupunginvaltuusto, Helsingin kaupungin Internet-sivut. <<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/paatoksenteke/kaupunginvaltuusto/>> [sivu luettu 6.9.2016.]

Helsingin kaupunginhallitus, Helsingin kaupungin internet-sivut.

<<http://www.hel.fi/www/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/paatoksenteko/kaupunginhallitus/>> [sivu luettu 28.12.2016.]

Kelling George ja Wilson James, Broken Windows. The police and neighborhood safety. Lehtiartikkeli, 1982.

<<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>> [sivu luettu 4.9.2015.]

Manhattan Institute <<http://www.manhattan-institute.org/about/>> [sivu luettu 4.11.2015.]

Matti Enrothin biografia.

<<http://arkisto.kokoomus.net/kokoomusbiografia/elamakerta-artikkelit/enroth-matti/>> [sivu luettu 24.8.2016]

Oikeusministeriö, Toteutuvatko turvallisuustalkoot? Seurantaraportti kansallisen rikosensorjuntaohjelman toteutuksesta, 2003.

<[http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/20031toteutuvatkoturvallisuustalkootseurantaraporttikansallisenrikosensorjuntaohjelmantoteutuksesta/Files/OMLS\\_2003\\_1.pdf](http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/20031toteutuvatkoturvallisuustalkootseurantaraporttikansallisenrikosensorjuntaohjelmantoteutuksesta/Files/OMLS_2003_1.pdf)> [sivu luettu 24.9.2016]

Oikeusministeriö, Turvallisuustalkoot. Kansallinen rikosensorjuntaohjelma. Rikosensorjunnan neuvottelukunta 1998.

<<http://www.rikosensorjunta.fi/fi/index/julkaisut/kansallinenrikosensorjuntaohjelma/turvallisuustalkoot1999.html>> [sivu luettu 24.9.2016]

Valjakka Minna, Kiinalaisen urbaanin taiteen kulttuurisidonnaisuus. Tieteellinen artikkeli, 23.3.2012. <<http://tahiti.fi/01-2012/tieteelliset-artikkelit/kiinalaisen-urbaanin-taiteen-kulttuurisidonnaisuus/>> [sivu luettu 7.5.2016]

Valtiopäivät [VP] 2014. Kirjallinen kysymys 947/2014 koskien törhämisen tehostettua ehkäisyä ja törhinnästä aiheutuvan rikosvastuun lisäämistä.

Saarakkala.

<[https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Documents/kk\\_947+2014.pdf](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Documents/kk_947+2014.pdf)> [sivu luettu 16.8.2015]



Yleisten töiden lautakunta, Helsingin kaupungin internet-sivut.

<<http://www.hel.fi/www/hkr/fi/paatoksenteko/>> [sivu luettu 28.12.2016.]

### **Sanoma- ja aikakauslehdet**

Helsingin Sanomat 31.10.2000, kaupunkiosio. "Kaupunki peittää Itäväylän "Kiinan muurin" taideteoksen." Lahdenmäki Ari.

Helsingin Sanomat 31.10.2000, kommenttiosio. "Röyhkeä ja väärä päätös".  
Lahdenmäki Ari.

Helsingin Sanomat 27.5.2004, kotimaaosio. "Graffitien maalauspaikka ei saanut kannatusta Helsingissä." Härkönen Hasse.

Helsingin Sanomat 7.9.2008, kaupunkiosio. "Kaupunginhallituksen edustaja lähti ovet paukkuen kokouksesta." Huhtanen Jarmo.

Helsingin Sanomat 11.9.2008, kaupunkiosio. "Nuorisotoimi haluaa lopettaa Helsingin graffitisodan." Jokinen Riku.

Helsingin Sanomat 15.9.2008, mielipidekirjoitus. "Stop töhryille perustui avoimeen keskusteluun" Virkamäki Mikko.

Helsingin Sanomat 16.9.2008, kaupunkiosio. "Graffiteja siistivät Stop töhryille – kampanja ei kutsunut nuorisotointa syntymäpäivilleen." Jokinen Riku.

Helsingin Sanomat 17.9.2008, kaupunkiosio. "Pekka Sauri ihmettelee välikohtausta Finlandia-talon ovella." Jokinen Riku ja Pajari Katriina.

Helsingin Sanomat 17.9.2008, kaupunkiosio. "Poliisi otti kiinni kolmekymmentä mielenosoittajaa." Pajari Katriina.

Helsingin Sanomat 17.9.2008, kaupunkiosio. "Stop töhryille -kampanjasta vaaditaan puolueetonta tutkimusta." Jokinen Riku.

Helsingin Sanomat 17.9.2008, kulttuuriosio. "Valvonta pakottaa graffitin muuttumaan." Mäkinen Esa.

Helsingin Sanomat 17.9.2008, uutiset sivu. "Graffitisota leimahti Helsingissä."

Helsingin Sanomat 18.9.2008, pääkirjoitus. "Stop tykkäänään." Blåfield Antti.

Helsingin Sanomat 18.9.2008, kaupunkiosio. "Poliisi torjuu syytökset liiasta voimankäytöstä graffitimarssilla." Salonen Juha.

Helsingin Sanomat 18.9.2008, kaupunkiosio. "Stop töhryille maalasi itsensä nurkkaan." Riku Jokinen.

Helsingin Sanomat 18.9.2008, mielipidekirjoitus. "Graffitiongelman ei korjaudu virastokeskeisesti." Lahesniemi Matti.

Helsingin Sanomat 18.9.2008, mielipidekirjoitus. "Graffitien puolustajilta menevät tosiasiat sekaisin." Pahlsten Mika.

Helsingin Sanomat 18.9.2008, mielipidekirjoitus. "Helsinki voisi elävöittää tylsiä torejaan graffiteilla." Parkkonen Timo.

Helsingin Sanomat 20.9.2008, kaupunkiosio. "Pekka Sauri töhryjupakasta: Kaupungin toiminnan pitää olla avointa." Oksanen Kimmo.

Helsingin Sanomat 26.10.2011, kaupunkiosio. "Töhrysodan jäljet näkyvät yhä." Sippola Jussi.

Helsingin Sanomat 9.8.2013, kaupunkiosio. "Graffitit palasivat Helsinkiin." Tiainen Antti.

New York Times, 16.11.1972. "The graffiti are no longer amusing: they have become a public menace"

### **Painamattomat lähteet ja opinnäytteet**

Kuvaja Salla ja Cantell Timo 2002. *Keskustelua graffitista. Työpaperi 15.8.2002.* Helsinki, Helsingin kaupungin tietokeskus.

*Nordisk konferens om klotter 15-16.10.1998* asiakirjat, tekijän hallussa.

Mäkinen Liisa, *Julkisen tilan kontrollin ulottuvuuksia. Tapaus tutkimus Stop Töhrille –projektista*. Pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta, 2010.

*Siisti Stadi Asukastiedote*, HKR-Tekniikka Projektiyksikkö 2/2003, tekijän hallussa.

*Siisti Stadi Asukastiedote*, HKR-Tekniikka Projektiyksikkö 1/2002, tekijän hallussa.

### **Kuvat ja kaaviot**

Kuvat ja kaaviot ovat tekijän omia.

### **Muut lähteet**

Radio-ohjelma Kultakuume, *Suomen ensimmäinen taiteellinen graffiti täyttää kolmekymmentä vuotta*, 27.4.2012. <<http://areena.yle.fi/1-1539967>> [ohjelma kuunneltu 30.9.2016.]

*Siisti stadi lyhyt dokumentti*, 1999, Factory Post Production.  
<<https://www.youtube.com/watch?v=7Y3Z29PWv7Q>> [ohjelma katsottu 30.9.2016.]